

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ

Орган Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові.

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 43. Тел. 5-33. Чекове конто П. К. О. 153. 315.

Передплата до кінця року 1927: В краю — 2 зол.; в Америці і Канаді — 40 центів; в Бразилії — 0·60 мільярсів; в Аргентині — 1 пез; у Франції — 5 франків; в Німеччині — 1 марка. — Один примірник 35 сот.

Від Редакції і Адміністрації.

Наслідком трагічної смерти первого редактора нашого часопису бл. п. д-ра Бачинського, припинилося на якийсь час видавання „Українського Емігранта“. Нова Управа Товариства порішила продовжити видавання свого органу, який буде появлятися що два тижні.

Редакція запрошує всіх українських громадян на чужині і в краю надсилати їй дописи, статті і матеріали, що відносяться до справ української еміграції.

Українську пресу проситься при подаванні вісток з нашого часопису покликуватися на їх джерело.

Тому що видавання часопису отримане є з великими коштами, просить Адміністрація надсилати як найскорше передплату за часопис. Чеки П. К. О. залучаються. Слідує число вищлеється тільки тим особам, які заплатили передплату.

Адреса Редакції і Адміністрації:

„Український Емігрант“
Львів, Ринок 43 — І. поверх

Організуємо свою еміграцію.

Сьогодні нема вже серед нашої суспільності здорово думаючої людини, яка не знала би і не признавала, що народ мусить мати свої політичні і класові, свої господарські, кооперативні, фінансові, наукові і культурні організації, бо вони йому потрібні в боротьбі за працю, істнування і життя.

Але до сьогодні в суспільності нашій серізно не подумали про організацію нашої еміграції. Навпаки — навіть серед патріотичної і добросовісної нашої інтелігенції в справах еміграції поширені є дивні і перестарілі погляди, як ось такі: „еміграція є злом, через еміграцію зменшується національний стан посідання в краю, емігранти скорше чи пізніше пропадуть на чужині для народу і зденаціоналізуються, наших емігрантів використовують і обкрадають чужинці, заниматися еміграцією — це торговля живим товаром

і т. п. Взагалі для цих людей еміграція — це свинство і зло, для якої нема доброго слова і яку належить „поборювати“.

Такі ніби патріотичні і етичні міркування є смішні і недорічні та образливі для наших емігрантів і життєва практика цілком з ними не числиється, а в нашій народній праці мали вони хіба цей успіх, що досі не створено солідної організації нашої еміграції і кольонізації, що нічим не причинено до улекчення і допомоги нашим емігрантам на світовому ринку праці і новостворених кольонізаційних теренах. До якого степеня нереальні і нерозумні були і є міркування про „поборювання“ еміграції покажуть життєві факти, наприклад, що мимо всего до Зединених Держав Америки і Канади виїхало і там живе зі самої Східної Галичини звиш один міліон українців, в Бразиліїколо 80.000, в Аргентині понад 20.000, а в самім однім році 1926 виїхало до країв європейських і американських за працею і на кольонії звиш 26.000 Українців. Українці ці на чужині цілком досі не „стратилися“ — противно творять там своє життя, працюють, дораблюються, посилають допомогу своїй рідні в краю, а навіть ці самі, ніби патріоти, які „поборюють“ еміграцію від часу до часу звертаються по „лелти і жертви“ наших емігрантів, яким вони ніколи нічим не помогли.

Реальне життя наказує раз на завжди закинути плятонічні бідкування і нарікання на „ зло еміграції“, бо такий спосіб мислення нічим не ріжниться від того, якби хтось казав людям: Не працюй і не шукай праці, не позичай, не набуй землі тільки сиди тихо і не рухайся.

Натомість наша молода суспільність повинна доловити всіх старань, щоби як найкорисніше зорганізувати нашу еміграцію і кольонізацію. Ініціативу в тім напрямі взяло на себе Товариство Опіки над Українськими Емігрантами. Основателі і теперішні керманичі цієї ініціативи розуміють добре, що при цім організуванні мусить допомогти їм ціла українська суспільність і всі до тепер існуючі її організації. А передовсім самі українські емігранти, всі ті, що мають намір скорше чи пізніше виїхати на чужину за працею або на поселення в своїм власнім інтересі мусять створити свою організацію і першим їх обовязком є записатися в члени свого Товариства Опіки над Українськими Емігрантами. Не сміє бути ні одного українського емігранта, який не бувби членом свого власного товариства в краю і по приїзді на чужину.

Д-р В. Бачинський.

Дня 24. травня ц. р. після кількамісячної тяжкої недуги покінчив трагічною смертю своє життя д-р В. Бачинський, секретар Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові. Бл. п. д-р Бачинський був визначним національним політиком. За австрійських часів був він секретарем „Народного Комітету” і послом до Державної Ради та до галицького Сейму. В часі українсько-польської війни був інтернований в Баранові. Був він чоловіком великої інтелігенції і товариської оглади, працьовитий, енергійний і великого організаційного хисту.

Для Товариства Опіки над Українськими Емігрантами положив він великі заслуги при його заснуванні і організуванні, відбув спільно з о. Жаном кількамісячну подорож по Канаді і Зединених Державах Америки в цілях студій над можливостями української еміграції до цих країв і навязання контакту між ними і рідним краєм. Міністерство Праці і Соспільній Опіки іменувало його членом Державної Еміграційної Ради. Під його редакцією вийшло 1 і 2 число нашого органу.

Трагічна смерть Покійника є великою втратою для Товариства.

Повінь.

В місяці серпні ц. р. навістила страшна повінь ціле Підкарпаття від Сяніка аж до Куті і цілу українську частину Буковини. Виливи в Карпатських ріках Сяні, Дністра, Пруту і Черемоша і їх гірських дрібливів заляли всі карпатські долини і підкарпатську рівнину в Східній Галичині і на Буковині. Були великі жертви в потонулих людях, води знищили і замутили землелоди, змили з лиця землі забудування, потонили худобу і унесли зі собою господарський інвентар і домашню обстанову.

Найбільше знищено в такі повіти: Хирів, Самбір, Старий Самбір, Стрий, Дрогобич, Сколе, Турка, Калуш, Долина, Станиславів, Богородчани, Надвірна, Коломия, Косів, Городенка і інші. Майже один міліон українського населення опинилося в крайній нужді.

Це велике нещастя, яке так ненадійно упало на нашу країну, відбилося сильним, спочутливим відгомоном серед цілого українського народу. І то, як на західно-українських землях, так і на Радянській Україні.

Перший, що відгукнувся на це велике лихо, був Митрополит Шептицький. З власних фондів жертвував він негайно 10 тисяч доларів і із закупленими средствами помочі виїхав особисто на місце нещастя. Там перебував він по нинішній день, спішить до кожної хати, яку стрінуло нещастя і дає поміч. В слід за ним тягнуть авта, навантажені харчами, біллям, одягом і медикаментами.

Негайно по нещасті потворилися скрізь комітети, що мають вести допомогову акцію. Жаль тільки, що акція не ведеться одним комітетом, як це було, наприклад, в часі голоду на Радянській Україні, але розложена є на кілька відокремлених комітетів. Так маємо Загальний Український Комітет допомоги жертвам повені, Робітничо-селянський комітет, окрім збирати жертви радикали, окрім Української Партиї Праці. Це без сумніву, ослаблює саму акцію.

Всеж таки суспільність, не зражена тим, радо складає жертви як в грошах так і в натураліях. По-

жертвування ці негайно висилається на місце катастрофи і розділюється потребуючим.

Крім цих українських комітетів помочі жертвам повені, існують ще комітети при воєводствах, котрі теж збирають пожертвування на цю ціль.

Згадати годиться ще про поміч Радянської України. Уряд Ради Народних Комісарів Рад. України, на вістку про нещастя, зараз ухвалив підмогу в квоті 50 тисяч карбованців, що рівняється 25 тисячам доларів. Крім цього відбувається збіркова акція шляхом часописної пропаганди, та під фірмою різних гуманітарних установ. Є це найкращий доказ, що ціла українська суспільність зрозуміла велике нещастя і радо спішить з підмогою потребуючим.

Треба сподіватися, що й заморські українці, які вже про повінь знають, чого наглядним доказом статті по часописах під клічем: „Рятуймо Галичину”, в цей момент лихоліття і катастрофи поспішать з підмогою і не поскуплятися на цю ціль жертв.

Товариство Опіки над Українськими Емігрантами у Львові взвиває всі українські інституції і всіх громадян в Канаді, Зединених Державах Америки, в Аргентині і Бразилії поспішно посылати свої і зібрані лепти для жертв повіни на руки Краєвого Комітету Допомоги Жертвам повені під адресою: Львів, Центрбанк, Ринок 10.

Статистика еміграції з Польщі

за 1926 рік.

„Przeglad Emigracyjny“ орган Еміграційного Уряду в зошиті за рік 1927 подає статистику осіб, що виїхали з Польщі в 1926 р. до таких країв:

Франція	68.704	Зединені Держави
Німеччина	43.706	Америки . . . . .
Чехословаччина	116	Канада . . . . .
Румунія	784	Мексик . . . . .
Бельгія	1.970	Куба . . . . .
Югославія	296	Аргентина . . . . .
Австрія	71	Бразилія . . . . .
Данія	999	Перу . . . . .
Англія	124	Уругвай . . . . .
Мадярщина	47	Інші краї Америки . . . . .
Інші краї європейські	768	Австралія . . . . .
Без даних	30	Палестина . . . . .
Равом краї Европи	117.616	Африка . . . . .
		Без даних . . . . .
		Разом заморські країв . . . . .

49.893

„Przeglad Emigracyjny“ в замітках до цієї статистики подає, що вона не є точна, а дат під оглядом народності емігрантів не вдалося устатити Еміграційному Урядові. І так припускається, що до Зединених Держав Північної Америки виїхало в 1926 р. з Польщі близько 10.000, в тому після наших джерел 1.000 українців. Еміграцію до Канади оцінюється на 16.500, в чому звише 10.000 українців. Число емігрантів до Аргентини ціниться на 15.000, в тому майже половина українців, а до Бразилії 3.000. На майже 70.000 робітників до Франції було близько 10.000 Українців. На підставі тимчасового договору тіж Польщею і Німеччиною заключеного на рік 1927 могло виїхати до Німеччини 45.000 сезонових робітників, в тому лише 325 осіб з повітів Рава Руська і Ярослав, а решта з корінної Польщі. Взагалі

українську еміграцію до Німеччини, яка перед війною виносила близько 150.000 душ річно, зредуковано до кількасот осіб річно. Можна сподіватися, що в найближчому сезоні число те значно зросте і заняття в Німеччині знайде населення з Підкарпаття, так тяжко діткненого цьогорічною повінню.

Еміграція до Канади.

ОБМЕЖЕННЯ ЕМІГРАЦІЇ ДО КАНАДИ.

Товариство Опіки над Українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Канаді доносить:

З днем 1. червня 1927. р. обмежив Імміграційний Уряд Канади право візду до Канади для подорожників зі Східної Європи, між ними для українців з Галичини, Волині, Радянської України, Румунії і Чехословаччини.

1. Аплікації на приїзд своїків можуть підписати особи, які дійсно займаються фармерством.

2. Крім аллікацій потрібна ще „Заява“ (Афідавіт) яку має виповнити нотар, а крім того має ще ствердити директор банку, або секретар муніципалу, або мировий судя.

3. В Афідавіті треба подати про подорожного, який це своїк, місце уродження, заняття подорожного, а також ціль його приїзду до Канади. Фармер має подати кілько акрів обнимає його фарма, а також, що фармер запевняє роботу у себе для подорожного не менше, як на один рік.

4. До Канади можуть приїхати: жінка, батько, брат, стрийко, тест, братанич, сестринок, діти, матір, сестра, стриянка, теща, братаниця, сестрница, зять і невістка.

5. Дальші своїкі, по англійські звані „Козин“, не можуть дістати дозволу на приїзд.

Ті обмеження заряджені урядом на якийсь короткий час. Опісля уряд знесе їх і приверне дотеперішну свободу в спроваджуванні людей до Канади, але аж тоді, коли відносини на це позволять. Про нові зарядження, або зміни подасть Т-во вістку.

В доповненні цього донесення комунікуємо, що позначення на візду до Канади можуть дістати служниці від цого, незалежно до кого вони їдуть. Надто канадські офіцери в Варшаві вимагають від осіб, які їдуть до Канади листа з кувертою від своїка в Канаді, в якому цей визиває їх до приїзду.

МЕМОРІЯЛ.

Президія Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові вислава дnia 22. вересня 1927 меморіял до Єміграційного Уряду при Міністерстві Праці і Суспільної Опіки в Варшаві в справі еміграції до Канади. В меморіялі цім висловлено бажання, щоби при затверджуванні концесій для вербунку і транспортів рільничих родин і робітників рільних до Канади в надходящім сезоні було застережено:

1) Щоби канадські залізничні компанії Canadian National Railway і Canadian Pacific Railway, які стаються в Польщі про дозвіл на вербунок і переправу до Канади рільних робітників і родин, доповняли або вказуючи приміщення при праці на фармах заангажованих робітників і давали добре фарми рільничим родинам;

2) Щоби скасовано або принайменше обмежено 14 дневну карантину, якій до цього часу підлягали емігранти з Польщі до Канади;

3) Щоби не уважано емігрантів з Польщі за упослідженіх „pop preferred“, але щоби вони мали такі самі права як емігранти народів західної Європи і скандинауських країв

4) Щоби канадські залізничні компанії знишили для рільних робітників і членів рільничих родин канадські залізничні білети з канадських портів до місця призначення принайменше до половини;

5) Щоби постараюся про зниження цін корабельних карт до Канади для рільничих родин і рільних робітників.

С НАЗВОЮ ОДНОГО НАРОДУ.

При візді до Канади кожий емігрант складає декларацію, до якого належить народу. Для емігрантів української народності предвидується в цій декларації „Canadian Deklaration Form“ слідуючі назви: „Bukowan, Roumanian, Galician, Polish, Ruthenian, Rusniak, Ukrainian, Russian“. Чи це не велика благодать хрестити 8 назвами і як опісля зіставляти статистику?

Бажанім було би, щоби канадські органи заснували смішне хрещення одного народу аж вісімома іменами, а дали йому одну назву: **Український**.

ЖНИВА В КАНАДІ.

Весна цього року в Канаді була холодна, падали сильні дощі, які спричинили вилив рік і потоп. В наслідок цього припізнилися засіви і канадський уряд припинив часову приїзд рільних робітників зі Східної Європи до Канади. Літо в Канаді було тепле і в наслідок цього випали жнива дуже добре, найгарніші від р. 1915. При жнивах далася відчути недостача робітників. В наслідок цьогорічних добрих жнив канадський уряд здається відасть позначення на візду до Канади без афідавіту для робітників рільних на весну 1928 р. подібно як попередніх літ. Про видання цього позначення повідомимо в свої часі наших емігрантів.

НА ФАРМИ ДО КАНАДИ.

Канадський уряд позволив на візду до Канади на весну 1928 р. без афідавіту для кількасот рільничих родин, які мають намір набути там фарми. Родини ці мусять заплатити собі подорож до Вінніпегу, а надто мусять мати 500 або 250 долярів на задаткування фарми. Перші транспорти тих родин мають відйті з Польщі в місяці квітні 1928 р. Родини, які будуть мати на задаткування фарм найменше 1000 доларів, можуть виїхати вже при кінці місяця лютого. Близькі інформації уділить заинтересованим емігрантам Бюро Товариства Опіки над Емігрантами у Львові.

Еміграція до Зединених Держав Америки.

До Зединених Держав Америки виїхало з Польщі в 1926 р. 8.249 осіб — а властиво близько 10.000. Квота для Польщі виносить річно від 1. липня до 30. червня 5992 осіб. Надважку становлять ці емігранти, які не належали до квоти, а саме: жінки й діти до 18 років американських громадян, реемігранти, що перебувають в Польщі не більше як 6 місяців. реемігранти, які вистаралися перед відіз-

дом з Америки однорічний дозвіл на поворот т. зв. *landing permit* молоді особи до 21 літ, уроджені в Америці, які одержали американські паспорти.

Американський консулат в Варшаві, вулиця Ясна 11, або його Пащпортовий Відділ вул. Шкільна 2 видає в цьому році візи в квоті слідуючим категоріям осіб: 1) дітям від 18 до 21 літ і родичам американських громадян, для яких вони вистаралися в Департаменті праці в Вашингтоні дозвіл на видачу візи через американський консулат в Варшаві. Таких віз може видати консулат річно 1445 для цілії Польщі.

2) Таке саме число віз річно має право видати консулат для викваліфікованих рільників, їх жінок і дітей до 16 літ.

Ці дві категорії належать до т. зв. „*управілеваних в квоті*“.

Консул має право видати близько 2890 віз для тих емігрантів, незалежно до кого вони їдуть, які мали карти вступу (т. зв. *нумерки*) на візу з 1923 і 1924 року.

Крім цього поза квотою можуть дістати візи американські: 1) священики візвані через віроісповідні громади; 2) реемігранти з перед 6 місяців; 3) жінки й діти американських громадян, для котрих вони старалися дозвіл на видачу віз.

Американський консулат видає в останньому часі близько 2000 запрошень (карт вступу) на внесення подань на візи на місяць вересень і жовтень ц. р. для рільників і їх родин. З цього числа карт вступу видно, що не всі запрошенні рільники одержать візи в тім році — а лише ті, яких при лікарських оглядах і відвідуванні іспиті закваліфікує консулат.

Від емігрантів цеї категорії, що зголошуються по візи, побирає консулат вступну оплату в сумі 1. долара зі заявою, під самі візи видасть їм евентually після розглянення їх справи.

По всяких подрібніх інформації в справах документів і подорожі до Зединених Держав Америки належить звертатися до Бюро Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові, Ринок 43.

Бразилія.

УКРАЇНЦІ В БРАЗИЛІЇ.

В ч. 2. *Kwartalnika* Наукового Інституту для дослідів еміграції і колонізації, видаваного в Варшаві під редакцією доц. унів. д-ра Густава Заленського, помістив бувший польський консул в Куритибі п. Казимір Глуховський розвідку про історію і польські колонії в Бразилії. Після обчислень п. Глуховського є тепер в трьох південних провінціях Бразилії, а саме в Парані, Св. Катеріні і Ріо Гранде до Суль 180.292 поляків і 47.310 українців. В Парані живе в окрузі: Куритиби 3.910 українців, Памейра-Понта Гросса 900, М. Малет 18.000, Прudentopolis-Ivagi 17.240, розсіяних 960 — разом 41.010 душ. В С. Катеріна живе 6.300 українців, в Ітайополіс, Ірицена і Трес Варрас.

Після обчислень українських церковних організацій живе в Бразилії під сучасну пору головно на колоніях близько 80.000 українців. Центром української еміграції в Бразилії є місто Прudentopolis.

SAO PAULO.

Для 19. лютого 1927 заключив директор Еміграційного Уряду в Варшаві п. Станіслав Гавронський з урядом бразилійської провінції Сао Павльо договір в справі еміграції польських робітників до Сао Павльо. Найважнішими постановами цього договору є: Провінціональний уряд Сао Павльо годиться на візі певної скількості рільничих родин до Сао Павльо. Докладне число таких родин має означити уряд Сао Павльо і подавати його до відома польському урядові завсіди найпізніше до місяця грудня кожного року. Кошта подорожі таких родин має заплатити уряд Сао Павльо; ці робітничі родини мають стати до праці в Сао Павльо на плянтациях кави за контрактами, затвердженими еміграційним урядом. По яких 2 до 3 літах на плянтациях кави можуть ці родини набути власні фарми в Сао Павльо. Перевозом цих емігрантів з Польщі до Бразилії має занятися приватне підприємство „Sociedade Paulista de Imigracao e Colonizacao“, а вербунок в Польщі мають переводити оксюзитури Еміграційного Уряду.

На підставі цього договору, ратифікованого обома урядами, польським і саопавльським, переведено цього року вербунок рільничих родин в військах: краківським і келецьким і осінню ц. р. має вийти до Сао Павльо 1300 осіб і то в дорозі виміку, бо уряд в Сао Павльо заперестав часово субвенціонувати імміграцію ц. є покривати кошти подорожі емігрантів.

Анкета в справі боротьби з еміграційною лихвою.

Повоєнна еміграція до заморських країв обтяжена є тяжкою болячкою, якою є еміграційна лихва. Тільки незначне число емігрантів до Зединених Держав Америки і Канади дістає поміч від своїх заморських союзків в формі *пріpledів* т. є корабельних карт закуплених в Канаді або Америці, або грошевих посилок на закупно цих карт в краю. Переважне число емігрантів до Канади і Зединених Держав Америки, та всі майже без віймку емігранти до Аргентини і Бразилії мусять за власні гроші самі купувати корабельні карти і вистаратися о певну готівку, потрібну на показ до поодиноких країв і на видатки під час подорожі. Поодинокі емігранти до Канади потребують перевісно 200 доларів, до Зединених Держав Америки близько 150 доларів, до Бразилії і Аргентини 120 доларів. Родини, що виїжджають до Канади, потребують крім цього за водою 350—500 доларів по заплачені всіх коштів подорожі, як задаток на купно фарми.

Малоземельні, незасібні емігранти, майже всі не мають потрібної на подорожі готівки. Тому вони або випозичають гроші, або продають, або дають під застав своє поле і майно. А що в краю не можна позичити в банківських і кредитових інституціях потрібної для емігрантів готівки, то скористали з цеї спосібності ріжного роду лихварі. Еміграційна лихва управляється на велику скалю в двох видах: при позичці грошей на вексель або гіпотеку беруть лихварі від емігрантів, 3 до 8 доларів від ста місячно або 36 до 100 проц. річно; при продажі землі, забудовань і інвентару набувають лихварі від емігранта його майно за 50 проц. вартости.

Коли зважиться, що річно виїздає до заморських країв найменше 15.000 українських емігрантів за власні гроши, то еміграційні лихварі зарабатывають на них річно 2 до 3 міліонів долярів. Ця еміграційна лихва по перше унеможливлює емігрантам виїзд, а по друге руйнує їх і їх родини фінансово на довгий протяг часу.

До боротьби з неморалью і руйнуючою еміграційною лихвою мусить виступити ціла суспільність. Поліційними і судово-карними мірами не можна побороти лихви, але кінець її можна зробити тільки створенням такого кредиту для емігрантів і для тих осіб, які купують маєтки від емігрантів. Ініціативу під цим оглядом взяло на себе Товариство Опіки над Українськими Емігрантами у Львові. В справі поборювання еміграційної лихви і створення такого кредиту для емігрантів були в місяці липні ц. р. на авдієнції у міністра Праці і Соспільної Опіки делегати Товариства п. Заячківський, д-р Говикович, д-р Константинович і Івашко. Пан міністр обіцяв розглянути справу і прихильно віднісся до ініціативи Товариства, прирікаючи свою поміч.

Щоби наладнати справу створення дешевого кредиту для емігрантів, Товариство Опіки над Українськими Емігрантами розписує анкету в справі створення форм позичкової інституції і одержання для неї впливів і кредитів як краєвих, так і заграницьких. До анкети запрошує Товариство: 1) всі українські центральні банківські і кредитові інституції; 2) всі повітові відділи і позичкові каси; 3) громадські кооперативні Товариства і каси; 4) українських банківців і банкових маклерів в Канаді і Зединених Державах; 5) засібних в готівку емігрантів в Канаді і Зединених Державах Америки.

Свої уваги про форму кредитової інституції, заяві у ділів і висоту майбутніх кредитів, просить комунікувати Президії Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові, Ринок ч. 43.

На основі зібраного в цей спосіб матеріялу Товариство має намір ще цього року перед еміграційним сезоном до Канади і Америки дати почин до оснування нової фінансової інституції, або відповідного перетворення одної з істнущих вже (напр. Земельний Банк Гіпотечний у Львові.)

Вложення капіталів в підприємство фінансування української еміграції поза словенням етичної функції поборення еміграційної лихви, буде також при діловім гіпотечнім і векслевім забезпечені корисною льокатою для вложених капіталів.

„Учіться по англійськи“.

В найближчих днях вийде з друку книжечка під наголовком: „Учіться по англійськи“ — Learn English.

Книжечку цю видає Товариство Опіки над Українськими Емігрантами у Львові, після взірців і за допомогою Еміграційного Уряду в тій цілі, щоби дати українським емігрантам до Канади і Зединених Держав Америки початки науки англійської мови, так дуже потрібної для них при підшуканні праці і при самій праці в новому світі. В цій книжечці поміщено коротку англійську граматику, короткий словарець, розговори, вимову англійських слів і зворотів.

В слідуючому числі нашого часопису подамо ціну і місце набуття книжечки.

Товариство має на меті після видрукування цієї книжечки приступити до видання подібних книжечок в еспанській, португальській і французькій мові для емігрантів до Аргентини, Бразилії і Франції.

Зі справ Товариства.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ. Дня 2. червня ц. р. відбулися у Львові в салі Товариства „Земля“ Загальні Збори Товариства Опіки над Українськими Емігрантами. Збори відкрив голова Тов-а Микола Заячківський посмертною згадкою про бл. п. д-ра Бачинського. Присутні ушанували цю згадку повстанням з місць.

Збори уповажнили Презідію Тов-а до зголошення протесту в справі висилки українських родин на плянтації кави до Сао Павльо в Бразилії.

На внесок ревізійної комісії уділено абсолютно ріо уступаючій Управі Тов-а, а ошля вибрано нову Управу з президентом п. Миколою Заячківським на чолі.

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ. На засіданні Головної Управи дня 18. червня ц. р. вибрано віцепрезидентами: о. кан. Василя Томовича і Володимира Децикевича; секретарем: д-ра Володимира Константиновича, заступником секретаря: Зенона Нелєнського; касієром: Івана Сполітакевича; члени Управи: д-р Альфред Говикович, о. кан. Дамян Лопатинський, о. кан. Володимир Садовський, ред. Федір Федорців, Михайло Стефанівський, інж. Роман Сенишин, Михайло Галібей, заступники: Онурій Пащак, Олександер Костик.

Ревізійна Комісія: Михайло Лазорко, Омелян Саєвич і О. Берест; заступники: Емануїл Чесник і С. Магаляс.

Головна Управа порішила видавати далі свій часопис: „Український Емігрант“. Порішено також приспішити друк книжечки англійської мови для українських емігрантів: „Учіться по англійськи“ і поробити заходи для поборювання сміграційної лихви. Обмірковано далі справу заснування кружків Тов-а в першій мірі по всіх повітових містах Східної Галичини, Волині і Холмщини і відділів Товариства в Зединених Державах Америки, Бразилії і Аргентині, в Німеччині, Чехо-Словаччині, Румунії і у Франції, як також удержання постійного контакту з істнущим братнім Товариством св. Рафаїла в Вінніпегу в Канаді.

Організаційні справи.

Запросини до вступлення в члени.

Нова управа Товариства Опіки над Українськими Емігрантами запрошує всіх громадян, що інтересуються справою еміграції до вступлення в члени Товариства. Передовсім, всі особи, що мають намір виїхати в цілі поселення або зарівування на чужину повинні приступити в члени нашого одинокого українського товариства, яке поставило собі за завдання дати опіку і поміч нашим емігрантам. Річна вкладка виносить всього

6 золотих, які можна сплачувати ратами. Заяви приступлення в члени належить висилати до Секретаріята Товариства у Львові, Ринок ч. 43. I. пов.

Заснування відділів.

Управа Товариства Опіки над Українськими Емігрантами в ціли скоординовання праці над опікою і помічю для наших емігрантів порішила порозумітися з організаціями українських громадян поза межами Польщі в ціли заложення Відділів Товариства, а передовсім в Чехословаччині, Румунії, Радянській Україні, Німеччині, Франції, Зединених Державах Америки, Бразилії і Аргентині. В Канаді істнує Відділ Товариства вже від 2 літ, який має в ріжких місцевостях Канади 143 власних кореспондентів і 20 місцевих комітетів.

За статутами Товариства і організаційними плянами проситься звертати до Секретаріяту Товариства у Львові, Ринок ч. 43. I. поверх.

Кружки Товариства.

Товариство Опіки над Українськими Емігрантами має право на основі §. 25. статуту закладати свої кружки у всіх місцевостях Польської Річи Посполитої, де знаходиться 10 членів Товариства. Управа Товариства порішила на разі заснувати свої кружки у всіх повітових містах Галичини, Волині і Холмщини і це при помочі повітових філій Т-ва „Просвіта“ і Повітових Союзів Кооператив.

По статуті, відпов дні декларації для властей і регуляміни діловодства кружків проситься звертати до Секретаріяту Товариства у Львові, Ринок ч. 43. I. поверх.

Бюро Товариства у Львові.

Управа Товариства порішила отворити в найближчому часі своє Інформаційне Бюро для емігрантів у Львові. Адресу домівки Бюра подамо в слідуючому числі нашого часопису. Аж до отворення Бюра проситься українських емігрантів звертатися по інформації особисто і писемно до Секретаріяту Товариства у Львові, Ринок ч. 43. I. поверх.

Як основувати кружки Товариства Опіки над Українськими Емігрантами?

1). В Галичині.

§ 25. статуту Товариства Опіки над Українськими Емігрантами звучить: „В кождій місцевості, де є щонайменше 10 членів Товариства, може зв'язатися Кружок Товариства. До оснування Кружка потрібна згода Управи Товариства. Кружки ведуть діяльність, згідно з правильником, затвердженим Управою і в стислім порозумінні та під контролею Управи Товариства“. В справі оснування Кружків Товариства обов'язують постанови австрійського закону про товариства з дня 15. XI. 1867. р. В. з. д. число 154 доповненого польським законом з дня 5. квітня 1923 В. з. д. ч. 43.

На основі отже § 25. статуту Товариства і вище наведених обов'язуючих законів вільно основувати

кружки нашого Товариства. До цього треба, щоби в даній місцевості, а передовсім в кожному повітовому місті приступило в члени Товариства найменше 10 осіб. Ці члени мають підписати 5 примірників статуту і одно подання до Воєвідства і вислати їх до Управи Товариства у Львові. Управа Товариства після затвердження внесе це подання зі статутами до Воєвідства і наколи до 4 тижнів Воєвідство не заборонить оснувати Кружок, то можуть відбутися перші загальні збори Кружка без повідомлення староства.

Організатори Кружків в даних містах мають отже подбати, щоби приєднати найменше 10 членів Товариства, попросити Головну Управу о статуті і блянкети подань до Воєвідства і о правильник діловодства. На своїх організаторів запрошує Управа Товариства всіх членів нашої суспільності, які в даній місцевості займаються веденням Філій і Кружків товариств: „Просвіта“, „Сільський Господар“, „Рідна Школа“, „Повітові Союзи Кооперативні“ і т. п.

2) На Волині, Холмщині, Поліссі і Підляшу.

1. Для оснування Кружка треба зібрати 10 повнолітніх осіб, які заявили би згоду підписати статут Товариства і прохання до Воєвідства.

2. Не брати до підпису статуту й прохання таких осіб, які стоять під наслідками судової кари (здержання горожанських прав), або які з яких-небудь оглядів не є власновільні.

3. Підписуючі можуть бути з ріжких місць осідку, але найліпше із сусідних місцевостей.

4. Не підписувати статут й прохання наперед самому, тільки в прияві нотаря, який має ствердити власноручність підпису й правну здібність підписуючого.

5. За підтвердження нотаря платиться відповідно до умови. У нього складається також потрібну квоту на стемплі.

6. На підставі § 17. розп. Ген. Комісаря Східних Земель предкладається з статуту Тов. Опіки над Українськими Емігрантами.

7. Підписане прохання надіслати до Головної Управи „Тов. Опіки над Українськими Емігрантами“, яка на підст. §. 25. статуту зазначить на ньому свою згоду на оснування Кружка і відішло на адресу першого підписаного, або кого підписуючі вкажуть.

8. Так підписане прохання і статути передається в місцевому Старостві за посвідкою, долу чуючи посвідку скарбової каси на 5 зл., які складається на оголошення зареєстрування Товариства.

9. Діяльність Товариства можна аж тоді розпочати, як прийде повідомлення про впис у реєстр.

10. Поучити підписуючих, щоби не улягли ніяким намовам і не відтягали своїх підписів.

11. По одержанні повідомлення про зареєстрування Товариства котрий небудь з основників скликає Загальні Збори й веде їх по парламентарному звичаю.

12. Коли Збори мають бути обмежені тільки на членів, можна їх відбути без попереднього повідомлення поліції.

13. Коли Збори мають бути прилюдні, не обмежені до самих членів, або коли ті Збори мали б відбуватися в льюкалях узнаних за прилюдні (ресторани, салі театральні, кінові, концертові і т. і.),

треба три дні наперед повідомити писемно начальника поліції про місце, день, годину і предмет нарад, ім'я своє і батька, називко й місце замешкання того, що Збори скликає.

14. Коли Збори мають відбутися не в місці осідку начальника поліції (не в повітовому місті), то таке повідомлення зложити 7 днів наперед.

15. Коли на Загальних Зборах має бути виголошений реферат особою знаною уладжуючому наперед, — подати в повідомленні до поліції ім'я тої особи, її батька, називко і місце замешкання.

16. На прилюдних Загальних Зборах можуть бути приявні представники поліції.

17. Уладжуючий Загальні Збори відкриває їх. По відкритті подає до відома дневний порядок, а саме: 1) вибір Президії (провідника Зборів і секретаря), 2) впис у члени, 3) приняття статуту, 4) вибір Старшини Кружка і Контрольної Комісії, 5) визначення членського вносу, 6) можливості. (Можна її відповідний реферат, найкраще з області еміграційних справ.)

19. Старшина Кружка складається з голови, 6 членів та 3 заступників.

Голову вибирається **окремо** на Загальних Зборах. Інші члени Старшини розділюють поміж себе самі поодинокі чинності.

20. Не забути на вибір Контрольної Комісії (§. 29. статуту).

21. Вкладка виносить 6 зол. на рік, яку можуть незаможні складати її частинами.

22. Негайно по виборі Старшини Кружка повідомити письмно адміністраційний уряд (Старство) долучуючи листу членів Старшини і їх чинності.

23. Також про всяку зміну в Старшині повідомляти негайно Старство.

24. У своїй діяльності буде основане Товариство спряміться на постановах статуту й інструкції Головної Управи.

25. Про речинець Загальних Зборів, дозвіл адміністраційної влади з поданням докладних дат, і уконституовання Старшин подати негайно на письмі до відома Головній Управі, долучуючи відпис протоколу Загальних Зборів.

26. Списи членів надсилають Головній Управі до затвердження її виготовлення виказок.

27. Доки не оснований Кружок, треба приєднувати масово членів для Товариства, надсилаючи їх списки до затвердження її виготовлення виказок.

28. Коли вже буде уконституований Кружок, Головна Управа передасть членів з даної області новому Кружкові до ведення в реєстрі.

29. На випадок, коли адміністраційна влада відмовила дозволу, — внести в приписаному речинці курс до міністерства, мотивуючи річевими аргументами.

30. Коли відмовлено дозволу із за деяких осіб, що підписали прохання її статут, то не вносити рекурсу, але підшукати інші особи її внести прохання поновно.

31. У всяких тут необиятих справах дасть виснення Головна Управа „Товариства Опіки над Українськими Емігрантами — Львів, Ринок 43.

Вп. Передплатників просимо пересилати передплату залученим чеком. Хто не одержить чеку, зволить переслати передплату переказом, ако грошевим листом.

ЛІКАРСЬКИЙ ПОРАДНИК.

ТРАХОМА.

Закони всіх американських держав а також Німеччини і Франції забороняють візду до цих країв емігрантам, що є хорі на трахому.

Щоби емігрант міг зрозуміти чому це діється, то мусить знати, що це таке трахома.

Трахома, або так зване єгипетське запалення очей, є заразливою недугою, яка переноситься з людини хорої на людину здорову. Вона називається також єгипетським запаленням очей, а це тому, що ця недуга походить з Єгипту і найбільше шириться там тоді, коли ріка Ніль виливає. Недуга ця переноситься за посередництвом дотику, а іменно при помочи ручника, котрим хорої на трахому утирався, при помочи води, мідниці, спільногого ліжка, через подавання рук здорову на трахому, при помочи платка, котрим хорої обтирає собі очі, які завжди слезять і закисають.

Чим є спричинена та хороба? Причиною трахоми є мікроорганізми, ще менші від бактерій, котрі є фільтрованим вірусом, і находяться вони в секреті хорої очей, як в слизі і в гною, котрий все виділяється під час хороби з очей. Ті то мікроорганізми, коли дістануться на внутрішню поверхню повіки, викликають там або гостре запалення, котре проявляється нагло, або проволочне запалення, котре витворюється поволі і незамітно. Гостре трахоматичне запалення характеризується тим, що око начинає пекти, боліти, повіки червоніють, грубіють і напухають так сильно, що хорої має щілину ока заперту та з трудом може її отворити. По отворенні очної щілини видно, що внутрішня оболонка повік є рівномірно вишнево-червона як оксамит, опухла, а зі шпари очей випливає жовтий гній. Також і саме око є звичайно заняте, а на ньому видко або прищики або малі болячки, або запалення рогівки. Такий стан ока не може довго тревати. Коли цю недугу живо не лічить, то витвориться запалення цілого яблока очного, через яке хорої може дуже скоро осліпнути.

Проволочна трахома повстає або з гострого, або сама так незамітно, що таких людей не пізнають, що вони хорої, щойно коли поглянемо на внутрішну сторону повіки, то побачимо, що замість нормальної то є гладкої рожево-блідої оболонки знаходиться там велике число жовтавих гузочків величини зерна проса. Ті гузочки є осідком єгипетських заразків, з них виділяється воднисторопний секрет, що може заразити око здорової людини. Дуже часто можна помилково приняти трахому як катар очей, однаке ріжниця між ними є та, що звичайний катар очей по якімсь часі сам вигоюється без ніяких наслідків, а трахома полишає за собою дуже лихі наслідки, через котрі хорої стає або капправим, або навіть і сліпне. Наколи хтось мав подібні признаки, то нехай нічого сам не робить, тільки негайно поспішить за порадою до лікаря. Хорої на трахому мусить лічитися, бо коли не лічиться, то може сам осліпнути, а притім несвідомо заражує других людей.

Через те саме уряди американських держав, Німеччини і Франції не пускають емігрантів хорої на трахому до своїх країв, бо хорої на трахому становує потім нездібним до праці, а тим самим тягарем для держави, котра мусила би його удержувати, по друге, що такий хорої може рознести заразу в інших краях, а тим самим принести шкоду на здоровлю іншим горожанам.

Тому кожда людина повинна стерегтися такої недуги, а щоби можна остерегтися від неї, то треба придержуватися певних правил гігієни, а саме: кожда людина повинна мати свій ручник, своє мило, митися у чистій воді і в чистій посуді. Руки мусить бути чисті, нігті обрізані, бо за нігтями сидять заразки, котрі людина мимоволі може занести до ока. Не вільно зустрічатися здоровим з хорими на трахому. Хорий на трахому мусить мати окремий ручник, окрему подушку, сам спати на ліжку. Мусить все носити при собі чистий платок до обтирання очей, котрий повинен бути зложений в двоє в той спосіб, щоби можна при його розкладанні не дотикатися внутрішньої поверхні, що служить до обтирання очей. Хорий на трахому мусить завжди по діткенні руками своїх очей, негайно мити руки мілом, бо коли того не зробить, то переносить ті заразки своїми руками на прочі предмети, за котрі здорові хапають і мимоволі заражуються. Наколи родичі мають діти, хорі на трахому, то не вільно їх посилати до школи, бо від них другі можуть заражитися. Крім того такі діти треба, і то як найскорше, лічити, бо коли це занедбається, то можуть діти осліпнути і стати калікою на ціле життя. Тому, коли хорі будуть лічитися на трахому завчасу у лікаря, можуть бути вилічені, а по виліченні можуть мати шанси на виїзд. Навіть якби не удалося їм виїхати, то лічитися повинні для власного здоровля та щоби не поширювати недуги.

Львів, 20. IX. 1927.

Д-р Олександр Мальчик.

Ріжні вісти.

Зміст 1 і 2 числа: До історії основання Товариства — Звіт Романа Кутіловського, віцепрезидент Еміграційного Уряду з його поїздки до Канади. — Обіжник і квестіонар в справі еміграції. — Інформації про еміграцію. — Сезонова сміграція: Франція, Німеччина, Австрія. — Заморська еміграція: Зед. Держ. Півн. Америки, Аргентина, Канада, Бразилія, Чилі. — До зносин Еміграційного Уряду з нашим Товариством. — Листи з чужини. — З засідань Державної Еміграційної Ради.

Міністр Праці і Суспільної Опіки іменував п. Миколу Заячківського, директора Народньої Торговлі і президента Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові членом Державної Еміграційної Ради на протяг 3 літ на місце бл. п. д-ра В. Бачинського.

Гості з Канади. До Львова приїхав з Канади наш земляк и. Біберович і на дніх має приїхати з Вінніпегу еп. Будка.

Торговельні договори. Польський уряд веде тепер переговори в справі заключення торговельних умов з Німеччиною і Союзом Соціалістичних Радянських Республік. В цих умовах важкою точкою будуть постанови про зарібкову еміграцію до Німеччини і зарібкову та поселину еміграцію на Україну, до Росії і на Сибір. Крім цього мають початися переговори між польським і канадським урядом в цілі заключення торгівельного договору; важкою частиною цього договору буде урегульовання емі-

грації до Канади. Про перебіг цих переговорів буде Товариство давати інформації в міру одержаних відомостей.

До відома лікарів. Заморський виділ Еміграційного Уряду у Варшаві творить у найближчому часі на чужинних кораблях, що перевозять з Польщі емігрантів, посади для лікарів. Лікарі, що знають чужі мови, можуть звернутися за інформаціями до „Еміграційного Уряду“, заморський виділ у Варшаві вул. Королівська ч. 23.

Недостача рільних робітників в Канаді. Канадські часописи далі алярмують про недостачу робітників для полевих робіт. Найбільше діється це відчувати в Алберті, де фармери платять по п'ять доларів денно. Негайно принесли кілька тисяч робітників до кошення та до молочення.

Відзначення українки в Америці. Українські заокеанські часописи доносять, що на цьогорічнім конкурсі краси в місті Пітсбургі, королевою краси вибрано українку Марію Мельник. Походить вона з Лемківщини, звідки її батьки перед кількома роками приїхали за океан. Батько її наслідком тяжких життєвих злідень помер, так що донька мусить своєю працею помагати матері. Вкоротці п. Мельник має виїхати до Атлантик Сіті на загальнокраївий конкурс краси. Сподіваються, що і там вона осягне першенство а тим самим здобуде титул „міс Америки“.

Нешаслива пригода. „Канадський Фармер“ доносить: В суботу дня 3. вересня ц. р. велике нещастя стрінуло Юрія Фітькайла в Монреалі. Під час їзди він упав на розі вулиці з тягарового авта і тяжко поранився в голову. В неприміному стані перевезли його до монреальської лічниці. Стан хорого дуже поважний. Нешасливий має 49 років і походить з Нижбірка Нового, пов. Гусятин.

Доляр в Польщі. За останні тижні потрапив доляр без зміни 8·91, девізи на Нью-Йорк 8·93. Польський Банк платив за долари 8·89—8·88—8·87 (дрібні банкноти), за девізи 8·91. Трансакції каблем на Нью-Йорк були досить значні, переводжувано їх в золотих на 8·95 до 8·95 і пів. При переміні доларової готівки на кабель доплачувано 3 і чверть до 3 і пів, при переміні чеків на кабель 1 і 3 четвертих до 2 і пів про міль. Поза біржею утрималися долари в границях 8·91 і 8·91 і пів. Попит на них мінімальний.

Збіжжя. Львів 30. вересня. Пшениця 770—780 гр. 48—49, пшениця 740—750 гр. 45·50—46·50, жито 690—700 гр. 37·25—38, ячмінь 680 гр. 39—41, ячмінь 640—650 гр. 36·75—37·75, ячмінь 600—610 гр. 34·50—35·50, овес 440 гр. 29—30·25, румунська кукуруза 35·50—32·25, житні отруби 21—21·50, пшеничні 19·50—20. На біржі спорадично трансакції бульбою до їдження. Наслідком слабого подажу, млини спроваджують пшеницю мадярського походження. Більше заинтересування добірною гречкою і пашними артикулами. Тенденція легко знижкова, оживлення.

БІРЖА: доляр 8.92. Фунт 43·49. Франк фр. 35.06 (за сто). Франк шв. 172·50. Корона чес. 26·50 (за сто). Зол. рубль 4·75. Червонець 27·75.

ЗМІСТ: Від Редакції і Адміністрації; Організуємо свою еміграцію: Д-р В. Бачинський; Повінь; Статистика еміграції з Польщі; Еміграція до Канади; Еміграція до Зединених Держав Америки; Бразилія; Анкета в справі боротьби з еміграцією лихвою; „Учітесь по англійські!“; Зі справ Товариства; Організаційні справи; Як основувати кружки Товариства; Лікарський порадник; Трахома; Ріжні вісти.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ

Орган Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові.

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 43. Тел. 5-33. Чекове кonto П. К. О. 153.315.

Передплата до кінця року 1927: В краю — 2 зол.; в Америці і Канаді — 40 центів; в Бразилії — 0·60 мільрайсів; в Аргентині — 1 пез; у Франції — 5 франків; в Німеччині — 1 марка. — Один примірник 35 сот.

Українські Емігранти!

Вступайте в члени свого Товариства Опіки над Українськими Емігрантами!

Передплачуєте, читайте і поширюйте свій часопис „Український Емігрант“!

У всіх справах інформуйтесь в своєму Товаристві!

Адреса Товариства і Редакції: Львів, Ринок 43. I. поверх.

Інформаційна служба для емігрантів.

В пошукуванні зарібків на світовому ринку праці й землі на новоотворених світових кольонізаційних теренах, конечно потрібні с для емігрантів правдиві і точні інформації. Ні наші українські емігранти, ні емігранти інших народів, в своїй батьківщині не набули докладних відомостей про закони країв, до яких вони виїжджають, ні про умовини переправи, праці і поселення, які, зрештою часто і скоро змінюються. Тому всі культурні народи, які дбають і мусять дбати про добро своїх емігрантів, потворили у себе інформаційну службу для емігрантів у формі консулярних відділів і приватних бюр, бюр посередництва праці і кольонізаційних підприємств, спеціальної преси і видавництв і т. п., як заграницею, так і в краю.

Під оглядом інформаційної служби полищено досі наших емігрантів на божу ласку, а властиво на жир приватних, світових агентів і спекулянтів, які особисто заінтересовані були і є в кольонізаційних і транспортових підприємствах і які роблять золоті інтереси на несвідомості українських емігрантів та недостачі народної, інформаційної служби для емігрантів. Спекулятивні зловживання тих агентів прибрали в історії нашої еміграції нераз форми світових скандалів. Згадаємо тут напр. „бразилійську горячку“ в 1896 і 1907 роках. Наслідком пропаганди бразилійського уряду при помочі ріжного роду чужих і своїх агентів і корабельних товариств виїхало в цих роках з Галичини і Холмщини кілька десятків тисяч українських емігрантів з родинами до Бразилії. В 1896 р. їхали за море заманені неймовірними обіцянками не тільки форналі чи безземельні, не

тільки фабричні робітники, але й заможні нераз господарі. Бразилійський уряд не був в стані справитися з тим елементарним рухом. Залюднилися в тім часі ще препогано уладжені бараки на Острів Цвітів в Rio de Жанейро і по провінції. Діти і слабші одиниці почали масово умирати. Ґрунта були неприготовані і невимірені, до Парани всіх не можна було спрямувати і під впливом намов почав наш народ розпорощуватися по всіх бразилійських провінціях. З того часу походять малі кольонійки, де поодинокі родини дичіли і пропадали по лісах. На ті роки припадає закінчена цілковитим неповодженням українська кольонія Кастеляно, яку в 1896 р. цілковито залишили кольоністи наслідком надмірних дощів і нездорового клімату.

Подібну долю мала бразилійська горячка в 1907 р., яку у Східній Галичині розпутав еміграційний бразилійський агент граф ле Гон.

В тих часах не було ні одного українського інформаційного бюро ні в Бразилії, ні в Галичині, а бразилійські еміграційні фірми анонсувалися безлично навіть у тодішній українській пресі. Коли вже покінчилася бразилійська горячка, то одиночним її документом полишилася трагікомічна штука „До Бразилії“.

Другим прикладом світового скандалу з причини недостачі народної інформаційної служби для українських емігрантів є повоєнна вже еміграція до Куби. Корабельні підприємства, які висилають свої кораблі до Куби і мають концесії в Польщі, кинули перед кількома роками гасло: „Хто не може їхати до Америки — нехай їде до Куби“. Гасло це анонсовано також в українській пресі, а наслідком його було, що тисячі україн-

ських емігрантів виїхало на остров Кубу, де не найшли собі праці, ні не могли перекрастися до Зединених Держав Америки, як це їм обіцяли ріжного роду агенти. Під час свого побуту в Канаді наші делегати бл. п. д-р Вол. Бачинський і о. Жан робили старання, щоби цих нещасних емігрантів переселити до Канади, однака канадський уряд не згодився на це. Недавно принесли американські часописи неймовірну вістку, що контрабандисти, утікаючи перед погонею пароплаву американської сторожі, втопили в морі кількасот емігрантів, яких вони за грубою заплатою мали перепачкувати з Куби до Зединених Держав Америки.

Згадаємо ще про мале „непорозуміння“, яке склоїся цього року. Як відомо, канадський уряд зарядив від 1. червня ц. р. часове обмеження вїзу до Канади. Цього обмеження ніхто не предбачив, ані не ставався йому запобігти. Наслідком цього обмеження кілька тисяч українських емігрантів з Польщі, приготованих до вїзду літом до Канади, не могло туди виїхати, і тому, що не було ніякої інформації, багато з них виїхало до Аргентини, хоч після урядових реляцій тяжко тепер знайти працю і заробітки в Аргентині.

Не хочемо наводити всіх прикладів, як то з причини недостачі своєї народньої інформаційної служби для емігрантів, користали і користують ріжні чужі і свої спекулянти і агенти в більших скандалічних і менших, непомітних розмірах. Про це треба би написати цілу грубу книжку.

Наша суспільність, а передовсім наші емігранти мусять зрозуміти, що треба зробити кінець недостачі народньої інформаційної служби і як найскорше треба позакладати Інформаційні Бюро, як центральне у Львові, так і провінціональні по повітових містах на всіх західно-українських землях, як також свої відділи Товариства Опіки над Українськими Емігрантами на чужині. В 1926 р. виїхало з Польщі близько 26.000 українських емігрантів, приблизно таке саме число виїхало також 1927 р. і певним є, що в дальших роках не зменшиться наша еміграція, але зросте, як тільки отворяться світові ринки праці й кольонізаційні терени. Ті маси емігрантів і ще майже чотири рази стільки осіб, які не будуть могли виїмігрувати, не повинен культурний народ лишити без інформації.

Перед Товариством Опіки над Українськими Емігрантами у Львові стоїть трудніс, але вдаче і пожиточне завдання створити апарат для інформаційної служби для наших емігрантів. Товариство запрошує всіх наших громадян в краю і за границею, які інтересуються справою української еміграції до співпраці, а передовсім до надсилення відомостей і матеріалів про умовини праці і кольонізації на чужині.

Взаємини з П. Т. Е.

„Polskie Towarzystwo Emigracyjne“ в Варшаві надіслало лист до нашого Товариства, в якому цілковито солідаризується зі становищем нашого Товариства, висловленим в меморіалі в справі полекш вїзу до Канади для наших емігрантів.

Р. Т. Е. прислало нам відпис свого меморіалу в справі заснування польського консульяту в Вінніпегу.

Стережіться перед злодіями.

Хоч істнє стара, сема мойсеєва заповідь божа: „Не кради“, крадіж в світі не перевелася і є богато злодіїв, а навіть злодійських організацій. З ними боряться державні органи всіх країн, а про ріжного роду крадіжи розписуються широкі щодні газети.

Коли заповідь „Не кради“ не спинила багато людей від крадіжи, то новочасна суспільність вивісила гасло: „Стережіться перед злодіями“. Цей напис бачить кожний на залізничних двірцях, в кожному банку, при кожній касі, а навіть на брамах церков.

В останньому часі виспеціялізувалися злодії в обкраданні емігрантів, яким крадуть або вимають гроші, багаж і документи. Еміграційний уряд видрукував велику скількість плякатів з острогою для емігрантів перед злодіями і поручив в люті 1927 р. всім воєвідствам, щоби вони казали вивісити ці плякати в громадських і парохіяльних урядах, на залізничних стаціях і поліційних станціях.

Як виконано приказ Еміграційного Уряду, про це нічого не відомо, натомість вже після видання цього обіжника не було майже ні одного тижня, щоби злодії не обікрали якогось емігранта, або не виманили від нього за фальшиві золоті перстені, або годинники по кілька десять доларів.

Боротьба з еміграційними злодіями в краю, під час подорожі і за границею, буде важним завданням місцевих Кружків Товариства Опіки над Українськими Емігрантами.

Новий еміграційний закон.

В дневнику державних законів з дня 15. жовтня ц. р. ч. 89 є оголошений розпорядженням президента з дня 11. жовтня 1927 ч. 739 новий еміграційний закон, про який близьче пояснення подамо в слідуючому числі,

Інформаційне бюро у Львові.

В першій половині місяця листопада ц. р. отвірає Товариство Опіки над Українськими Емігрантами своє Інформаційне бюро при вулиці Горохецькій ч. 95.

Усталений курс доляра.

Польський уряд одержав в останньому часі американську позичку в висоті 72 міліонів доларів і на основі цеї позички усталив курс доляра у відношенні до польського золотого в цей спосіб, що

1 долар = 8,91.57 золотих.

В нормальних часах це відношення буде стало і не буде таких великих скоків, як це було з польською маркою, або перед тим з польським золотим. Однаке є можливі малі біржеві ріжниці курсу, але вони можуть виносити щонайбільше кілька грошей на доларі.

Від тепер емігранти можуть обчислюти, позичати гроші і продавати грунт та платити за корабельні карти в польських золотих на підставі понизчої таблички з узглядненням дрібних щоденних біржевих вагань.

Доляри	1	=	8 зол. 92 гр.	Центи	1	=	9 гр.
"	2	=	17 " 83 "	"	2	=	18 "
"	5	=	44 " 58 "	"	5	=	45 "
"	8	=	71 " 33 "	"	10	=	90 "
"	10	=	89 " 16 "	"	50	=	4 зл. 45 гр.
"	20	=	178 " 32 "				
"	25	=	222 " 90 "				
"	50	=	445 " 79 "				
"	100	=	891 " 57 "				
"	132½	=	1181 " 33 "				
"	157½	=	1404 " 22 "				
"	200	=	1783 " 14 "				
"	1000	=	8915 " 70 "				

Українці на Кубі.

В 1923—1925 р. виїхало з Польщі до Кубиколо 5.000 емігрантів, в тому около 1.500 юкрайнців, яким агенти обіцяли, що з Куби можуть перекрастися до Зединених Держав Америки. Супроти сильної контролі американських пограничних властей не могли вони цього зробити і частина їх виїхала до Полудневої Америки, деяким удається дістати до Зединених Держав Америки і до Канади. Під сучасну пору перебуває на Кубі около 2.800 емігрантів з Польщі, в цьому 2.000 жінок, 500 українців і 300 поляків. Життя українців наслідком гарячого клімату, доріжні і недостачі праці є тяжке. Працюють вони на плантаціях цукрової тростини, або при земних роботах, а заробки ледви вистарчають на марний прожиток. На загал є вони прибиті і знеохочені і чекають тільки на хвилину, щоби вирватися з Куби. В Гавані, головній місті Куби, існує Український Комітет Опіки над Емігрантами, до якого належить 70 членів, а який наслідком недостачі грошей проявляє дуже малу діяльність.

В найближчому часі поробить Товариство Опіки над Українськими Емігрантами у Львові заходи, щоби переселити останки наших нещасних емігрантів з Куби до інших країв.

Канада.

Можна сподіватися, що як в попередніх двох роках, незадовго начнетися реєстрація певного числа рільних робітників і рільничих родин без афідовітів до Канади. Для цих майбутніх емігрантів подаємо понизче інформації в справах зарібкових і фарм, які взяли ми з канадського альманаху „Нове Поле“, виданого на рік 1927 нашим братнім Товариством опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Канаді.

КАНАДІЙСЬКІ ФАРМИ.

Земля в трьох західних провінціях: Манітобі, Саскачевані, Альберті, куди мають виїхати в 1928 р. наші емігранти, це рівнини або горбуваті простори, цілком чисті або порослі корчами, а навіть лісом. Плуг не торкає ще тої землі. Вона чекає на свого господаря. Земля більше або менше чорна, плодюча, придатна на всі збіжжа які удаються в Галичині і на Волині.

Ціна землі залежить від цього, чи вона більше або менше свободна від корчів та лісу, чи рівна, чи горбовата, чи близче або дальше від води, чи близче або дальше від церкви, школи, стації, початку, міста, залізниці. Купується її від держави або від приватних товариств, які тут називають „компаніями“. Землю дістається під приступними умовами, на сплати. Нераз сплата зачинається по 4 роках уживання, а рати платяться через 7, 14, 19, 25, 34 рік. Можна також набути землю в цей спосіб, що береться на половину збіжжа, яке що року вродиться, аж доки не сплатяться ціни.

Можна купити землю, що ще не була орана, але можна також набути землю управлена, навіть з деякими будинками від других фармерів або компаній. Ця земля дорожча. Існують також підприємства, які дають на сплати не лише саму землю, але землю разом з худобою і рільничими знаряддями.

Подальше від залізниць, подальше від доріг можна дістати від держави „гомстед“, це є 160 акрів землі на одну родину за оплатою лише 10 доларів. Кожний переселенець, мушина, що має 18 років, може дістати наділ. На такім наділі треба зараз осісти і зачати його виробляти на ріллю. По 4 роках праці на наділі стає земля власністю господаря, оскільки він викорчував частину одержаної землі. Простір 160 акрів рівняється краєвим 113 моргам, а такий простір називають тут коротко „фармою“.

Продажу збіжжа зорганізовано при помочі сипанців, розміщених по залізничних стаціях.

Пильний, ощадний, розумний фармер має можливість загосподаруватися в Канаді, бо може користуватися кредитом, який тут дають купецькі і банкові фірми, повні довіря до фармерів.

Немає сумніву, що на господарстві в Канаді придається знання теслярства, столлярства, ковалства, шевства, рімараства. Це знання принесе

також дохід на фармах, бо Канада росте і люде потребують мати між собою таких, що вміють стати їм в пригоді. В Канаді загосподарюється передовсім фармер, що стає обома ногами на свою власну землю, щоби орати її плугом і добути з неї золоте зерно пшениці. Міліони акрів землі ждуть на плугаторів.

ЗАРІБКИ.

Канада не є такою промисловою країною, як Зединені Держави, для того можна тут найти зарібок передовсім у господарів на фармах, як рільний робітник. Фабрик є дуже мало.

Господар, що наймає робітника на фарму, дає мешкання, харчі і платню, яка не є однакова кожного місяця і в кожному місци. В часі, коли робота є велика і спішна, плятня є більша. В часі весняних робіт може початкуючий робітник дістати около 25 доларів місячно.

Збіжжа жнеться машинами і молотиться машинами. Робітники, потрібні до жнив і до молочення, дістають 50 до 60 доларів місячно.

В зимі, коли на канадійських фармах робота потрібна лише при обійстю, плятня робітника на фармі виносить менше, нераз 10 доларів місячно, а буває, що треба працювати зимою у фармера тільки за прожиток.

Новий робітник, що приїде до Канади і стане до роботи на фармі, може першого року своєї роботи числiti на 300 доларів річного зарібку.

Першого року роботи найпішіше годиться на цілий рік у одного фармера.

В зимі потрібні є робітники в лісі до рубання дров на сяги, по англійськи корти. Вони дістають на мешкання, харч і около 30 доларів місячно.

Ті пояснення відносяться до робітників, що працюють перший рік в Канаді. Хто убудеться тут і набере досвіду в роботі, а передовсім в шуканні роботи, той заробить рішучо більше. Рільні робітники працюють першого року весною, літом та осінню на фармі, а зимою йдуть на роботу до ліса. Робітник, який щойно приїхав до Канади а не держиться роботи на фармах і блукає по місті, опиниться на певно на безробітті в голоді і холоді, бо не знає ні англійської мови, ні не має потрібного досвіду в роботі, ані не вміє дати собі ради.

Найважніша річ, це здоровля. Треба шанувати здоровля, щоби не захорувати. Хто хорий, не може працювати і нічого заробити.

Багато рільних робітників поступає в цей спосіб, що працюють один або два роки як робітники у фармерів, а опісля беруть землю на сплати, неуправлену, або вже дещо управлену, або стараються дістати від держави надії-гомстед. Вони працюють тоді для себе. Одні люди приїжджають відразу з жінками, другі спроваджують жінки щойно тоді, коли вже попрацювали в Канаді один або два роки і знайшли землю, яка їм

подобалася. Багато є таких, що приїдуть, зароблять, оглянуть тутешній спосіб життя і вертають із заробітком до Рідного Краю, щоби колись знову приїхати на роботу до Канади.

Чоловік, що перебув оден рік в Канаді при праці на фармах і запізнався з відносинами та підовчився дещо англійської мови, знайде роботу в тартаках, складах дерева, при будові залізниць, домів, доріг і т. п.

Мимо того, що в Канаді с великі поклади вугілля і ріжної руди, то копальні не є розвинені в такій мірі, як з Зединених Державах. На роботу по фабриках, копальнях і інших промислових і торговельних підприємствах не можуть чи сліти українські робітники в перших двох літах по приїзді до Канади.

ЕМІГРАЦІЯ ДО КАНАДИ В 1927 РОЦІ.

Офіційально повідомляють, що протягом квітня, травня, червня і липня, ц. р. прибуло до Канади 47.443 імігрантів з усіх частин Європи й Азії, а 32.515 з британських островів.

Що до числа і національностей прибувших до Канади імігрантів, то вони є такі: 2.574 фінляндців, 6.695 німців, 1.521 жидів, 5.167 поляків, 644 росіян, 2.953 словаків, 526 австрійців, 102 болгарів, 643 хорватів, 450 чехів, 1.140 югославян, 3.898 мадярів, 6.702 українців і 7.000 скандінавців.

УРОЖАЙ В КАНАДІ.

Після обчислень канадійського домініяльного статистичного бюро Канада буде мати цього року 458,741.000 бушлів пшениці, з того з Західній Канаді 432,223.000 бушлів.

Цьогорічна продукція пшениці в Канаді буде багато більша, як була 1923 року, коли то вродилось було понад 474 міліонів бушлів.

Обчисляють також, що вівса вродиться цього року понад 502 міліони бушлів, з чого у трох західних провінціях буде 332,494.000 бушлів. Головно доброго врожаю вівса можна надіятися в Альберті і Саскачевані.

Збіжжа у Манітобі, Саскачевані потерпіло багато від приморозків і ржі при кінці серпня.

У Манітобі ржа зробила діймаючі спустошення у вівсі, але на загал урожай вівса буде ліпший, як коли небудь перед тим.

Еміграція до Аргентини.

В 1926 р. виїхало з Польщі до Аргентини звиш 14.000 осіб, в чому майже половина українців. В цьому році наша еміграція до Аргентини ще більше змоглася головно наслідком обмежень, які поробив канадійський уряд від червня ц. р. До літніх транспортів до Канади було приготованих кілька тисяч осіб, які наслідком розпорядку кан-

дійського уряду не могли виїхати до Канади. З цьогоскористали ріжні агенти і розвинули всю свою енергію і силу, щоби як найбільше звербувати охочих до виїзду до Аргентини, маскуючи правду обіцянками про добре заробітки для бажаючих оселитися на землі, вихвалують вони гарні умовини кольонізації і т. п.

Наш земляк з Аргентини п. Іван Кривий ось як описує життя в Аргентині в часописові „Жіноча Доля“:

В силу свого кліматичного положення центральні провінції Аргентини надаються до хліборобства. Однак воно провадиться тут цілком іншим способом чим у нас. Тут все робиться в дуже великих розмірах. Ріллю управляють виключно при помочі парових плугів і машин. Хліб збирають також при помочі машин. Одна ж та сама машина служить, як косарка і молотилка, так, що з поля звозять вже готове молочене зерно. Робота в жнива тяжка, а наш свіжо-приїхавший емігрант, який зроду не бачив такого дива, ще мусить вчитися тої роботи. Під час жнив, які припадають в наших зимових місяцях, рільні робітники можуть знайти працю. На перешкоді успішному розвиткові хліборобства стоять дві річі, а саме: сарана та часті гради. Сарана налітає з провінції Чако і Болівії, нищить всі засіви, лишаючи голу землю, обідаючи навіть дерева. В той спосіб пропадає весь дробок господаря. Навіть траву вижирає так, що опісля немає чим худобу годувати. Друга небезпека — це часті гради, котрі в цілих провінціях винищують засіви.

Другою важною підставою добробуту країни є випас худоби і коней. Худобу тут випасають у такій великій скількості, що для виробу консервів з мяса є щось 14 фабрик (по еспанськи „frigorífico“), з котрих кожна забиває по кілька тисяч худоби і овець. Роблять консерви, а в більшості мясо штучно заморожують і відсилають до Європи. Таке морожене мясо найбільше споживає Англія. Худоба пасеться тут в полі кругло цілий рік,ходить майже в дикому стані.

Промисловість тут слабо розвинена через брак вугілля і заліза. Останніми часами добування нафти дуже зросло в південній часті Аргентини т. зв. Патагонії. Залізнича сіть досить густа, понад 25.000 км. Паровозиogrиваються ропою.

Для тих, що хочуть поселитися на землі, тут заведено так, що можна набувати землю від держави по ріжних цінах, залежно в якій провінції, однак на заведення господарства є потрібний капітал до 2000 пезів. (Один золотий пезо = 4,25 зол., один паперовий пезо = 1,90 зол.) Заробити тут таку суму дуже важко, або ж зовсім неможливо. Звичайно, в гарніших околицях земля дорожча, а в гірших і лісних дешева. Однак тут потрібно великого вкладу гроша і праці, щоби землю пристосувати до культурного господарства. А буває нераз так, що людина і загospодариться, а нале-

тить сарана, або повибиває град, — то їй цілий його дробок пропав марно.

В провінції Чако кольоністи розводять плянтації бавовни. Земля там родюча і кольоністи обробляють її плугами самокатами. Біда тільки, що спека луже велика буває в літі і доходить до 40 ст. Ц. Ліс не такий густий, як у Бразилії, і подібний до наших українських дібров; в них росте розкішна трава, на якій можна випасати худобу. Земля державна. Даються участки нежонатим по 5, а жонатим по 10 гектарів, ціною від 35 до 60 пезів за гектар. Ціна залежить від того, як далеко земля від залізниці. Близько залізниці 1 гектар 65 пезів. Виплата на 6 до 10 років. Першіх три роки кольоністи не платять нічого, але зобовязані обгородити свій участок літом, побудувати хату, викопати керничу і обробити найменше половину участку. Одна біда — це брак воли до пиття (переважно солена вода). Щоби дістати в Чако землю на виплату, кольоніст мусить виказатися готівкою в сумі 500—600 пезів, як гарантією, що він має можливість запровадити господарство. Чутки, що ніби то в Чако землю дають даром, є неправдиві.

В провінції Місіонес є чимало наших людей, але між ними царить страшна темнота і злідні, бо земля не врожайна. За 20 р. життя наших кольоністів у Місіонес багато не найлося навіть до схочу кукурудзяного хліба. За пшеничний або житний нічого ї казати.

Що до еміграції в Буенос-Айресі і його провінції в характері робітників, то рішучо не радиться сюди їхати, бо дістати працю тут дуже тяжко. Правда, маючи трохи готівки в кишені, можна діжджатися одержання праці, однаке таке вичікування може тягнутися три місяці і більше. Фізична праця по фабриках дуже тяжка, при денному заробітку 5—6 пезів.

Сталої праці в фабриці в повному значенні цього слова тут дуже трудно знайти, а на консервних фабриках праця довгий час не можлива. Переїжджають часті фабричні крізи, — де сотками, а то й тисячами звільняють робітників; все, наче в круговороті часто мандрує, шукаючи заняття.

В Аргентині нема досі відділу нашого Товариства Опіки над Емігрантами. До його оснування приступить наше товариство у Львові в порозумінні з цими нечисленними українськими інтелігентними силами, які там живуть.

Поворот робітників з Німеччини і Франції.

Після тимчасової умови між Польщею і Німеччиною обовязані є сезонові робітники, заняті в Німеччині, вернуті до краю найпізніше до 1. грудня ц. р. Еміграційний Уряд поробив вже на пограничних стаціях відповідні приготування для приняття і відослання до дому повертаючих робітників.

Договору в справі числа робітників на рік 1928 ще не заключено між Німеччиною і Польщею.

Також з Франції поверне під кінець осені багато сезонових робітників, які заняті там були при рільництві. В справі поновного виїзду робітників до Франції одержали ми такий комунікат Еміграційного Уряду:

Подається до відома осіб, що мають намір виїхати до Франції на підставі поіменних візвань (контрактів) до праці, що в цілі узискання візи треба предложить у властивого французького консуля — крім належито посвідченого французькими властями візвання до праці, — також лікарське свідоцтво, яке стверджує, що стараючийся о візу відбудув охоронне щілення віспи і стан його здоровля робить його здібним до праці, якої піднявся. Ці свідоцства будуть видавати лікарі, уповажнені французьким консулатом за заплатою б золотих.

ВПанів Організаторів проситься скоро полагодити формальності в справі відкриття повітових Кружків.

Завдання Кружків Товариства Опіки над Українськими Емігрантами.

Переведення організації нашої еміграції є неможливе без заснування Кружків Товариства Опіки над Українськими Емігрантами. Кружки ці мусять заснуватися, передовсім, в повітових містах. Про правні постанови і спосіб заснування Кружків згадали ми в ч. 3. нашого часопису і наша суспільність на провінції в Галичині, на Волині, Холмщині, Підляші і Поліссі мусить як найскорше полагодити правні формальності, щоби уможливити собі легальну працю.

Яка є область цеї праці і спосіб її виконування, над цим хочемо застановитися на цьому місці.

Завданням місцевих кружків є передовсім довідатися, хто і куди має намір виїхати на чужину за пошукуванням праці або на поселення. Тих будучих емігрантів треба у себе зареєструвати і війти з ними в особисті взаємини, а відпіси реєстрів посылати центральній управі. Увійшовши в особисті взаємини з будучими емігрантами, треба переконати їх, щоби вони вступили в члени Товариства і зложили відразу або ратами членську вкладку в сумі 6 золотих річно. Зложение членської вкладки може бути тяжким обов'язком для майбутнього емігранта, але воно є конечне, бо такий член вяжеться з Товариством, набирає пересвідчення, що він стається одиницею своєї зорганізованої сили, а при цьому

зискує права на домагання помочі і улекшень при будучім виїзді. Кожний будучий емігрант, член своєї еміграційної організації, мусить зрозуміти, що наколи створиться цю організацію емігрантів, яка обійтися буде кількаадесять тисяч осіб, то тим самим щезне незарадність, яка ціхує незорганізованого емігранта. Що тим способом він узискає на світовім ринку праці або в краях, які мають бути колъонізовани, можність виєднати собі кращі умовини заробітку і буття, і що можна буде ставити домагання полекш як ріжним урядам, так і перевозовим і колъонільним товариствам. З незорганізованим емігрантом ніхто не числиться, всі ставлять йому умовини, які їм подобаються, і сам емігрант, не почиваючи за собою ніякої сили, не маючи ніяких інформацій про ринок праці і колъонізаційні терени, не знаючи чужих умов життя, ні мови людей, з котрими в будучині має порозуміватися і жити, працювати і заробляти — є в дуже прикруму положенні і багато мусить стратити часу, сили й праці, заки принародиться до чужих умовин. Без зорганізування самих емігрантів в свою еміграційному товариству, неможлива є ніяка поміч ані опіка для ніякого гуманітарного товариства, ані навіть для держави.

Тому першим і найважнішим завданням Кружків мусить бути приєднання в члени товариства, всіх без виїмку, майбутніх емігрантів даного округа.

При тім Кружки мусять бути пожиточні і корисні для емігрантів у всіх справах, звязаних з виїздом його на чужину. Таких справ є ціла маса і про деякі з них хочемо тут згадати.

Першою такою справою є належита інформація для емігрантів про умови праці і поселення. Ці інформації буде уділяти Кружкам Головна Управа при помочі своїх обіжників, часопису і спеціяльних видань — брошур, книжечок, мал і колъонізаційних плянів даного краю, а також при помочі відповідних інструкторів. Український емігрант не сміє їхати на чужину „на сліпо“, або на підставі інформацій, які йому уділяють ріжного роду агенти, що або самі не знають нічого про ринки праці і колъонізації, або мають особистий інтерес у висилці емігранта, бо хтось за це приобіцяв їм провізію, або інший спосіб винагородження. Інформації Кружків не будуть ніякою намовою ані заохочуванням до еміграції, але будуть мати за ціль освідомляти будучого емігранта про умовини праці і життя на чужині.

Другим важним завданням Кружків буде поміч для емігрантів при виробленні для них документів, потрібних до виїзду, а саме пашпортив, позволень від військових властей, і ріжного роду посвідок і метрик. В часах і обставинах, де обов'язує пашпортувий і легітимаційний примус, емігрант сам не знає всіх законів і розпорядків, як старатися о пашпорт, або легітимацію. З цеї

несвідомості користають ріжні люді і дорого кажуть собі платити за ріжні подання і інтервенції у компетентних політичних, чи військових властей. Це використування можуть і мусять усунути Кружки Товариства. Практика показує, що т. зв. безоплатний еміграційний пашпорт коштує емігранта пересічно 40 золотих.

На ще більший визиск, чим при виробленні документів до подорожі, наражений є емігрант при продажі свого майна і затяганні позичок. Під цим оглядом цвите в повоєнних часах у великих розмірах еміграційна лихва, що виносить річно 1 до 2 міліонів доларів. Місцеві лихварі беруть від емігранта 50 % до 100 % баришу. Завданням Кружків Товариства буде боротьба з еміграційною лихвою, як через правне переслідування лихварів, так і через вказування емігрантам джерел такого кредиту. Головна Управа Товариства мусить подбати, щоби наші банки і кредитові кооперативи одержали у всякий можливий спосіб ті дешеві кредити для емігрантів.

Далішим завданням Кружків буде поміч емігрантам при лікарських оглядах. Майже всі краї, до яких виїжджають наші емігранти, установили своїх лікарів, які провірюють, чи емігрант є здоров під оглядом фізичним і умовим. Щоби упевнитися про стан свого здоровля, емігранти перед відездом відвідують майже завсіди далекі подорожі до міст, де знаходяться еміграційні бюро, чи то корабельних товариств, чи вербункові. Цей видаток емігрантів мусять усунути Кружки Товариства. Провірку, чи даний емігрант є здоров, повинні перевести Кружки Товариства, чи це при помочі своїх власних лікарів, чи лікарів місцевих Кас для хорих за умовленім з гори винагородженням. Інструкції для оглядів провінціональних лікарів — видасть санітарний виділ Головної Управи Товариства.

В кінці важним завданням Кружків Товариства буде поміч при задаткуваннях карт корабельних для емігрантів до Америки і реєстраційних зголосеннях в урядах посередництва праці для сезонових робітників до європейських країв. Досі для полагодження таких справ заінтересовані відвували, непотрібно, далекі подорожі до міст і мали з цієї причини значні видатки. Як полагоджувати ці справи, про це видасть Кружкам Головна Управа Товариства правильник, по порозумінні, під тим оглядом, з Еміграційним Урядом і корабельними товариствами.

Поза наведеними завданнями Кружків, еміграційний рух і його організація має ще багато інших завдань, які мусять виконати Кружки Товариства в порозумінні з Головною Управою.

Але вже з вище наведених справ видно, що праця Кружків буде велика і коштовна, а при цьому дуже пожиточна для емігрантів. Кружок мусить мати свої бюро і найменше одного урядовця. Щоби зредукувати можливо до найменших границь, видатки Кружка, а передовсім при ви-

найменні льокалю, Управа Кружка мусить порозумітися з місцевими господарськими і культурними організаціями („Просвіта“, „Сільський Господар“, „Рідна Школа“, „Кооперативи“), щоби, хвилево, аж до винайму власного льокалю, примістити своє Бюро в домівці тих установ. Ми є певні, що в кожнім повітовім місті знайдеться інтелігентна особа, яка зможе посвятити денно кільки годин праці для Кружка, може на разі безоплатно, або за невеликою винагородою. Про льокаль і персонал подумає зрештою Управа Кружка. На покриття видатків може Кружок, по порозумінні з Головною Управою Товариства, одержати частину членських вкладок, а зрештою завданням Головної Управи Товариства буде постаратися, щоби для Кружків Товариства роздобути гроші на потрібні видатки.

Але найважнішою річю є, щоби як найскоріше оснувати Кружки Товариства Опіки над Українськими Емігрантами, а наш часопис буде стало оголошувати кожне оснення і діяльність Кружка.

П. Карманський.

* * *

*Дивлюся на жахливу пущу,
Пориту лишаями рос,*)
На вашу працю невспівуши —
І перейма мене мороз.*

*I бачу вас перед літами
Закинутими в гущ лісів,
де вашими були хатами
Будки пригожі лиш для пісів.*

*Дивлюсь на вас і наче бачу
Воскресих всієнів з могил.
Читаю в росах всю бурлачу
Історію пропащих сіл.*

*Закинуті в предвічні бори,
В сусідство Бугрів**) і звірів,
Ви оживили доли її гори
Огнем, що в грудях вам горів.*

*Грізні завзяттям гей титани,
Ви йшли вперед, ллючи свій піт
І вам корились великани,
Що з вихром грались сотні літ.*

*З вогнем і фойсою***) в долоні
Ви вгрізлися в дрімучий бір
І бір прокинувся в просонні
І з нетрів виглянув до зір.*

*I нині в цій лячній пустині
Цвітуть, красуються садки:
І дід розказує дитині,
Як гинули в боях батьки.*

Порті Уніон 1927.

*) приготовлена під управу земля.

**) дике індійське племя.

***) фойса, рід серпа до вирубування хащів.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. З цим числом висиласмо поштові складанки тим передплатникам, яким не вислано їх в 3. числі. Просимо скоро надсилати передплату. Далі числа „Українського Емігранта“ будуть виходити правильно 10 і 25 кожного місяця.

Ріжні ВІСТИ.

Учиться по англійськи. Книжечка з українсько-англійськими розмовами для емігрантів, видання Товариства Опіки над Українськими Емігрантами, появиться в розпродажі при кінці цього місяця.

Відділ Польського Товариства Еміграційного в Луцьку. П. Т. Е. заложило в останньому часі свій відділ в Луцьку. Товариство має на меті зорганізувати свої кружки на Волині в Рівному, Дубні, Кремянці і т. д.

Польський консулят у Вінніпегу. Довідуємося, що від 1. січня, згідно від 1. квітня 1928 року має бути отворений польський консулят у Вінніпегу.

Американські візи для рільників. Американський консул видає тепер візи зареєстрованим рільникам на місяць листопад, бо жовтнева квота вже заповнена.

Різдвяна прогулька з Канади. Дня 5. грудня ц. р. виїзджає з Галіфаксу до Галичини й Буковини різдвяна прогулька наших земляків з Канади і Зединених Держав Америки під проводом п. Ю. Дробея.

Виїзд посла Тимошука до Аргентини. Соймовий посол Ю. Тимошук виїхав до Аргентини на стажий побут. Його родина перебуває там вже від кількох місяців.

Відгомін великої повені в Америді. Велике нещастя, яке стрінуло цього року західно-українські землі наслідком нечуваної повені, відбилося спочутливим відгомоном серед українських переселенців у Новому Світі. Усі українські, заморські часописи переповнені звідомленнями про шкоди, нанесені повінню, як і про ратункову акцію. Скрізь відбуваються віча й зібрания, вуличні зборки під кличами негайної помочі жертвам повені. Збірками займається Український Червоний Хрест, ріжні гуманітарні інституції та робітничі організації. Частина зібраних сум наспіла вже до Львова.

Sao Paulo. В останніх днях виїхав до Sao Paulo перший транспорт польських робітників в числі 200 емігрантів. В справі виїзду решти звербованих емігрантів в числі 1.200 душ, немає дозволу уряду Sao Paulo.

Канада. В справі вїзду до Канади немає ніяких змін. Канадійські залізничні компанії С. Р. Р. і С. Н. Р. мають щойно на другий місяць умовитися з Еміграційним Урядом в справі вербунку рільних робітників і рільничих родин на вїзд до Канади без афідавіту.

Сніги в Зединених Державах. Американські часописи доносять, що в північно-західних стейтах Зединених Держав упали грубою верствою сніги. Холод посувався на схід. Сподіваються снігу та приморозків і у стейтах над Атлантическим океаном.

Сніг в Канаді. В другій половині вересня падав легкий сніг в західній Канаді.

Українець винахідник. Д-р О. Сушко, відомий організатор Народньої Лічниці в Вінніпегу (Канада) винайшов апарат для лікування хоріб носа, устної ями й гортанки купелями повітряними і плинними. Він зараз працює науково в Зединених Державах Америки. Вся американська преса про це пише і вихвалює нашого земляка-ученого.

Українець американським професором. Відомий професор київської політехніки а раніше петроградської Володимир Тимошенко прийняв американське громадянство і дістав запрохання викладати в університеті в Мічіген. Його твір „Опірність матеріалів“ перекладений на ріжні мови. Проф. Тимошенко працював останніми роками в американських фабриках як спеціаліст-інженер. Є це перший українець, що стане професором в американському університеті.

Ренти для старців в Канаді. З тижневика „Informations Sociales“, що появляється заходами Міжнародного Бюро Праці, довідуємося, що вийшов в Канаді закон, який признає усім особам понад 70 років, котрі не мають жадного майна, річну ренту в квоті 240 доларів. Кошта покріє в половині центральний уряд а в половині самоврядні установи. Тим способом бажає канадійський уряд бодай частинно усунути нужду поміж тими, що не можуть вже працювати і не мають ніякого забезпечення.

Посмертна згадка. Дня 5. ц. м. помер у Варшаві начальник адміністраційного відділу Еміграційного Уряду Зигмунд Шустер.

ЗМІСТ: Інформаційна служба для емігрантів; Взаємини з П. Т. Е.; Стережіться перед злодіями; Новий еміграційний закон; Інформаційне бюро у Львові; Усталений курс долара; Українці на Кубі; Канада; Еміграція до Аргентини; Поворот робітників з Німеччини і Франції; Завдання Кружків Товариства Опіки над Українськими Емігрантами; П. Карманський: * * *; Ріжні вісти.

Видає: Т-во Опіки над Українськими Емігрантами. — За редакцію відповідає: Генрих Рогожинський.
З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

ДОДАТОК

до часопису „УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ“, ОРГАНУ ТОВАРИСТВА ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ЕМІГРАНТАМИ У ЛЬВОВІ.

Польський Еміграційний Закон,

оголошений в Днівнику Законів Польської Річипосполитої з дня 15. X. 1927 р. ч. 89.

РОЗПОРЯДОК

Президента Річипосполитої з дня
11. жовтня 1927

про еміграцію.

На основі арт. 44 уст. 6 Конституції і закону з дня 2. серпня 1926 р. про уповажнення Президента Річипосполитої до видаання розпорядків із законною силою (Дн. З. П. Р. ч. 78, поз. 443) постановлюю, що слідує:

I. РОЗДІЛ.

Про еміграцію взагалі.

Арт. 1. Емігрантом в розумінні нинішнього розпорядку є польський громадянин, що залишує або залишив територію Річипосполитої для глядання праці, або її виконування, або в цілях поселення, або також, коли удається до свого чоловіка, своїків і споріднених, котрі вже давніше виємігрували.

Емігрантом уважана буде також кожна особа, залишаюча територію Річипосполитої, або така, що перебуває поза цією територією разом з емігрантом а котра є членом його родини.

Не є емігрантами:

а) дипломатичний або консулярний персонал і особи, що йому товаришать як і делегати офіційних, наукових, економічних і т. п. місій;

б) артисти, що виїжджають на гостинні виступи, особи що беруть участь в конгресах і конкурсах, прелегенти і загалом усі особи, що виїжджають тільки для доривочної праці за границі Річипосполитої, за виїмком сезонових робітників.

Арт. 2. Еміграційний Уряд може простягнути опіку в межах, які предбачує нинішній розпорядок, також на польських громадян, що відбувають заморську подорож пароплавом в II., III, або рівнорядній класі, згідно на міжпокладі без огляду на ціль подорожі тих осіб.

Арт. 3. Емігранти інших держав, котрі виїжджають з території Польської Річипосполитої або через ту переїжджають, можуть покористуватися опікою польських еміграційних влад в межах, предбачених ціннішим розпорядком, о скільки право їх виїзду або переїзду не є обмежене спеціальними приписами.

Арт. 4. Міністр Праці і Суспільної Опіки в порозумінні з Міністром Закордонних Справ має право, на внесок Еміграційного Уряду і, в міру спроможності, Державної Еміграційної Ради, припинити часово еміграцію цілком або частинно до деяких держав, о скільки цього вимагає охорона життя, волі, майна та економічних і моральних інтересів, а в порозумінні і з Міністром Військових Справ, о скільки цього вимагають згяди публичного добра.

Арт. 5. Жінки у віці до 21 років можуть емігрувати тільки, їдучи разом з чоловіком, з родичами, опікуном, повнолітнimi братами й сестрами, або коли їдуть до своїх родичів, повнолітніх братів і сестер або чоловіка, якщо мають удостовірене завізвання повищих осіб.

Еміграційний Уряд може у виїмкових випадках, що заслуговують на узгляднення, зізволювати жінкам, про які згадка в попередньому уступі, на еміграцію, навіть при відсутності умовин, про які згадується в попередньому уступі.

Малолітні мужеського полу до 18-ти років, о скільки не виїжджають з родичами, повнолітнimi

братами й сестрами або до тих, можуть емігрувати тільки тоді, коли одержуть дозвіл Еміграційного Уряду.

Арт. 6. Еміграційний пашпорту будуть видавати на території Річипосполітої безкоштовно на основі посвідки, що стверджує право емігранта до одержання такого пашпорту.

Ті посвідки видавати буде Еміграційний Уряд, згідно державні уряди посередництва праці, або комунальні уряди посередництва праці, в шлеському воєводстві, яких компетенції в тому напрямі визначить розпорядок міністра Праці і Суспільної Опіки.

Посвідок не будуть видавати:

а) у випадках, в яких на основі постанов нинішнього розпорядку та інших законних приписів, згідно на їх основі виданих розпорядків, еміграція або загалом виїзди за границю не є дозволені;

б) особам, яким виїзд до держави, до котрої бажають емігрувати, не є дозволений іміграційним законом згідно розпорядком даної держави;

в) особам, неспособним удержуватися з власної праці наслідком старшого віку, недуги, каліцтва, коли не викажуть, що мають забезпечене удержання в місті, куди мають емігрувати.

Розпорядок Міністра Внутрішніх Справ, виданий в порозумінні з Міністрами Закордонних Справ, Праці і Суспільної Опіки та Військових Справ устійнить, які документи є потрібні для одержання еміграційного пашпорту, як також означить спосіб поступования при видаванні пашпорти та їх форму.

Арт. 7. Ведення еміграційної агітації на території Річипосполітої є заборонене.

За еміграційну агітацію уважається уділювання всяких вісток друком, словом або письмом про еміграційну конюнктуру в цілі наклонення до виїзду.

Арт. 8. Уділювання вісток про умовини в чужих державах під оглядом еміграційної конюнктури, уділювання порад в справах переселення за границю в цілях, означених в I. арт. нинішнього розпорядку, та улекшування виїздів в тих самих цілях, вимагає дозволу Еміграційного Уряду і можна його виконувати тільки при збереженні умовин цього дозволу.

Ці дозволи можуть бути видавані:

1) представникам роботодавців чужих держав, установленим за згодою Польського Уряду в цілі рекрутатії польських робітників;

2) інституціям, обозначенім в арт. 10 точка 1) нинішнього розпорядку.

Еміграційний Уряд є зобовязаний стежити, щоби вістки, уділювані про еміграційну конюнктуру в чужих державах були точні.

Не треба окремого дозволу на оголошування транспортними підприємствами, що мають концесію Польського Уряду на перевіз емігрантів,

адреси підприємства, назви пароплавів, напряму удержанованої комунікації і умовин подорожі.

Згадані підприємства можуть висилати проспекти тільки на виразне жадання осіб що є безпосередно заінтересовані у виїзді.

Арт. 9. Постанови нинішнього розпорядку не нарушають зобовязань, які прийняла Держава в міжнародних договорах.

ІІ. РОЗДІЛ.

Про еміграційні влади.

Арт. 10. Центральним органом для еміграційних справ є Еміграційний Уряд, підлягаючий безпосередно Міністрові Праці і Суспільної Опіки.

До обсягу діяння Еміграційного Уряду належить:

а) приготовляти, згідно опініювати проекти законів і розпорядків в справах, що торкаються еміграції, рееміграції, іміграції і опіки над емігрантами;

б) приготовляти при співділанні з Міністерством Закордон. Справ, згідно опініювати проекти еміграційних конвенцій і всяких міжнародних договорів, що торкаються справ, які підлягають компетенції Еміграційного Уряду;

в) брати участь в порозумінні з Міністерством Закордонних Справ, на міжнародних конгресах і конференціях, що трактують про справи, які належать до компетенції Еміграційного Уряду;

г) збирати вісти про відносини в чужих державах під оглядом еміграційної конюнктури та інформувати про ту заінтересовані інституції, особи і влади;

г) протидіяти недозволеній еміграційній агітації і нелегальному вербуванню емігрантів;

д) устійнівати умовини вербування переселенців, видавати дозволи на наем робітників до праці за границею та нагляд над вербуванням і найманням;

е) справи, звязані з організацією транспортів і напрямом переїзду емігрантів та реемігрантів;

ж) представляти Міністрові Праці і Суспільної Опіки внески в справах уділювання концесій на перевіз емігрантів та нагляд над діяльністю підприємств, що займаються перевозом емігрантів;

з) опіка над емігрантами і реемігрантами в часі подорожі;

и) охорона тих прав і інтересів емігрантів на місці праці, які випливають з міжнародних договорів і конвенцій в справах праці і еміграції або є вислідом транспортових договорів і договорів про працю, предбачених нинішнім розпорядком;

і) опіка над реемігрантами безпосередно по їхньому повороті до краю;

к) видавати опінію про статути суспільно-культурних, філянтропійних і економічних інституцій, що мають за завдання опікуватися емігран-

тами, піддержувати ті інституції та нагляд над ними, по думці постанов нинішнього розпорядку, розпорядків виданих на його основі або на основі інших постанов;

л) вести в порозумінні з Головним Статистичним Урядом статистику еміграційного, рееміграційного та іміграційного руху;

м) законне заступство емігрантів в судових і позасудових справах за маєток претенсії емігрантів до транспортових товариств з титулу транспортового договору, заключеного по думці 38 арт. нинішнього розпорядку;

н) доручувати реемігрантові або іншим особам, що є до відбору управнені, спадки, ренти і відшколування, переслані до краю;

о) усі інші справи передані Еміграційному Урядові по думці постанов нинішнього розпорядку, розпорядків виданих на його основі або на основі інших постанов.

Арт. 11. На чолі Еміграційного Уряду стоїть Директор, іменований Президентом Річипосполитої на внесок Міністра Праці і Суспільної Опіки в порозумінні з Міністром Закордонних Справ.

Рада Міністрів на внесок Міністра Праці і Суспільної Опіки устійнює основи організації цього Уряду.

Арт. 12. Органами Еміграційного Уряду є:

а) експозитури і еміграційні етапи на головних граничних пунктах як також на збірних пунктах внутрі краю та інспектори;

б) державні уряди посередництва праці і опіки над емігрантами в обсягу справ, що відносяться до еміграції;

в) радник для еміграційних справ при Генеральному Комісарі Польської Річипосполитої в Данцигу, іменований Міністром Праці і Суспільної Опіки в порозумінні з Міністром Закордонних Справ.

Арт. 13. Співділення Еміграційного Уряду і його органів з виконавчими органами інших міністерств, окреслить розпорядок Міністра Праці і Суспільної Опіки, виданий в порозумінні з відносними міністрами.

Своє завдання поза границями Річипосполитої виконує Еміграційний Уряд при помочі органів Міністерства Закордонних Справ згідно з інструкціями, виданими Міністром Праці і Суспільної Опіки в порозумінні з Міністром Закордонних Справ.

Усякі зарядження загального характеру для органів Міністерства Закордонних Справ, відносно виконування завдань, передбачених в попредньому уступі, видає, на внесок Міністра Праці і Суспільної Опіки, Міністр Закордонних Справ.

В краях призначених за зокрема важні для еміграції, установлює Міністр Закордонних Справ, на внесок Міністра Праці і Суспільної Опіки, окремих радників для еміграційних справ, що повнять свої

службові обовязки при дипломатичних представництвах, в країнах натомість, де тих представництв немає, — при консулятах.

До округів, призначених за зокрема важні для еміграції, Міністр Закордонних Справ може, на внесок Міністра Праці і Суспільної Опіки, приділювати на стало або часово радника для еміграційних справ, що повнить свої обовязки при дипломатичному представництві, або його заступника для виконання своїх обовязків при консуляті.

Комpetенцію радників для еміграційних справ і їх заступників окреслить розпорядок Міністра Закордонних Справ, виданий в порозумінні з Міністром Праці і Суспільної Опіки.

Арт. 14. Еміграційний Уряд веде, в межах усталених Міністром Праці і Суспільної Опіки, безпосередню кореспонденцію з усіма владами Польської Річипосполитої внутрі краю і з усіма інституціями і підприємствами, згаданими в арт. 10 точка 1). і в арт. 25 нинішнього розпорядку.

Кореспонденції з дипломатичними і консульярними урядами Польської Річипосполитої веде Еміграційний Уряд в зasadі за посередництвом Міністерства Закордонних Справ.

Обсяг кореспонденції, яку Еміграційний Уряд вестиме безпосередно з дипломатичними і консульярними урядами Польської Річипосполитої та засади на яких ведена буде кореспонденція Еміграційного Уряду з управами і еміграційними владами інших держав, окреслить розпорядок Міністра Закордонних Справ, виданий в порозумінні з Міністром Праці і Суспільної Опіки.

III. РОЗДІЛ.

Про Державну Еміграційну Раду.

Арт. 15. При Міністрі Праці і Суспільної Опіки твориться Державна Еміграційна Рада, як додатний і опініодавчий орган.

Арт. 16. До обсягу ділення Державної Еміграційної Ради належить:

1) видавати опінію в справах переданих під її обміркування Міністром Праці і Суспільної Опіки, що відносяться до:

а) еміграційної, рееміграційної і іміграційної політики,

б) законодатних проектів в повищих справах,

в) проектів міжнародних конвенцій в справах

еміграції, рееміграції і іміграції;

г) уділювання концесій на перевіз емігрантів;

2) представляти Міністрові внески і заяваги в ділянці законодавства, політики і еміграційної, рееміграційної та іміграційної опіки.

Арт. 17. Державна Еміграційна Рада складається:

IV. РОЗДІЛ.

Про державний кредит, призначений на ціли опіки над емігрантами.

а) з членів покликаних на внесок Директора Еміграційного Уряду Міністром Праці і Суспільної Опіки з посеред осіб, що працюють теоретично або практично в ділянці еміграції;

б) з представників центральних робітничих професійних організацій, та ремісничих і умових робітників, які Міністр Праці і Суспільної Опіки покличе до участі в Державній Еміграційній Раді, та з представників рільних організацій, котрі Міністр Праці і Суспільної Опіки покличе до участі в тій самій Раді по порозумінні з Міністром Рільництва;

в) з представників суспільних організацій, що ділають в обсягу опіки над емігрантами а яких Міністр Праці і Суспільної Опіки покличе до участі в Державній Еміграційній Раді.

Число членів Державної Еміграційної Ради як і представників організацій визначить розпорядок Міністра Праці і Суспільної Опіки.

В працях Державної Еміграційної Ради беруть стала участь, з дорадним голосом, представники Міністрів: Внутрішніх Справ, Закордонних Справ, Військових Справ, Скарбу, Віроісповідань і Публичної Освіти, Рільництва, Промислу й Торговлі та Рільних Реформ.

Надто, Міністрові Праці і Суспільної Опіки прислугує право покликувати кождоразово, з дорадним голосом, до участі в працях Державної Еміграційної Ради, знавців.

Арт. 18. На засіданнях Державної Еміграційної Ради веде провід Міністр Праці і Суспільної Опіки, згайдно, ним визначений заступник.

Засідання Державної Еміграційної Ради відбуваються в міру потреби, не рідше однаже як раз на три місяці.

Надто, Міністр Праці і Суспільної Опіки скликує надзвичайні засідання Еміграційної Ради на бажання одної четвертої частини її членів.

Для правосильності засідання Державної Еміграційної Ради є конечна присутність пяти її членів та предсідника або його заступника.

Опінії Ради западають звичайною більшістю голосів присутніх на засіданні членів Ради.

Арт. 19. Каденція Державної Еміграційної Ради триває три роки.

Відкликання поодиноких членів Державної Еміграційної Ради, перед упливом цього речинця, у випадках предбачених регуляміном, належить до Міністра Праці і Суспільної Опіки.

Залишення членом Державної Еміграційної Ради двох чергових засідань, без подання причин, потягає за собою втрату прав члена Ради.

Арт. 20. Члени Державної Еміграційної Ради повинні свої обовязки почесно. Замісцеві члени Ради одержують зворот коштів переїзду на засідання до Варшави і назад після тарифи II. кляси поспішних потягів.

Арт. 21. Регулямін Державної Еміграційної Ради випрацьовує Рада, а затвержує Міністр Праці і Суспільної Опіки.

Арт. 22. В ціли виконування завдань, що випливають з обовязку опіки над емігрантами, вставляється рік-річно до бюджету Держави відповідний кредит.

Арт. 23. Предбачений в арт. 22 кредит зокрема призначується:

а) на ціли, звязані з професійним вишколенням емігрантів і уділюванням вісток про умовини праці і побут в іміграційних краях;

б) на видатки, звязані з дослідженням тенденцій, що надаються для заробітньої еміграції і поселення, та на оголошування вислідів тих праць;

в) на уділювання підмог, полищеним на території Річипосполітої родинам емігрантів у випадках, що заслугують на спеціальне узгляднення;

г) на уладження граничних стацій;

г) на фонд Міністерства Закордонних Справ, призначений на удержання спеціального контрактового персоналу, що працює по закордонних установах у еміграційних справах;

д) на уладження в краях поселення шкіл, бурс, читалень і народніх домів для емігрантів, організування відчитів і видовищ культурного і суспільного характеру;

е) на покривання коштів навчання на території Річипосполітої дітей емігрантів, у випадках, що заслугують на спеціальне узгляднення;

ж) на уділювання підмог суспільно-культурним і філянтропійним інституціям, що мають за завдання простягати опіку над емігрантами.

Арт. 24. Для вирішування в справах поділу і ужиття кредиту, призначеного на опіку над емігрантами, по думці 22 арт., твориться окрему комісію.

Ця комісія складається з:

а) Директора Еміграційного Уряду, згайдно Віцепрезиденту цього Уряду, як предсідника;

б) сталих делегатів Міністрів: Закордонних Справ, Скарбу і Віроісповідань та Публичної Освіти;

в) урядовця Еміграційного Уряду, що реферує справи кредиту на ціли опіки над емігрантами.

Згадані Міністри визначають одночасно сталих заступників, згаданих в точці б) делегатів.

Кожний із заступників бере участь у засіданнях комісії з рішаючим голосом на випадок неприсутності сталого делегата, котрого сталим заступником його іменували.

Засідання комісії є важні в присутності що найменше чотирох членів комісії, котрі мають рішаючий голос, вчисляючи в це предсідника.

Рішення комісії западають звичайною більшістю голосів.

На випадок рівності голосів рішає голос предсідника.

Предсідник має обовязок завісити децизію комісії, що нарушує постанови нинішнього розпорядку, аж до вирішення справи Міністром Праці і Суспільної Опіки.

Подрібний регулямін поступовання і праць комісії устійнить розпорядок Міністра Праці і Суспільної Опіки виданий в порозумінні з Міністром Скарбу.

V. РОЗДІЛ.

Про підприємства, що занимаються перевозом емігрантів.

Арт. 25. Перевіз емігрантів дозволений виключно підприємствам, що мають концесію, видану, на основі свободного признання Міністра Праці і Суспільної Опіки та Промислу й Торговлі, на внесок Еміграційного Уряду.

Міністр Праці і Суспільної Опіки, на внесок Еміграційного Уряду, по порозумінні з Міністром Промислу й Торговлі, може зізволювати на перевіз емігрантів також і підприємствам, що не мають концесії, коли ні одно з концесіонованих підприємств в тому напрямі не удержане комунікації.

Арт. 26. Концесії можуть бути удейлювані тільки тим краям і закордонним підприємствам, котрі розпоряджають транспортовими середниками, які Еміграційний Уряд визнає під оглядом гігієни і безпеки.

Зокрема ці концесії можуть бути видані:

а) повнолітнім і своєвільним польським громадянам, що стало мешкати на території Річипосполитої, мають добру опінію, не є позбавлені права вести підприємство і судово не були карані за провинення проти еміграційних постанов або за переступки в намірі зиску;

б) фірмовим (явним) спілкам, командитовим, акційно-командитовим, з обмеженою відповідальністю і кооперативам, що мають осідок на території Річипосполитої, о скільки спільніки фірм, зглядно завідуючі, є польськими громадянами, відповідаючими вимогам точки а);

в) чужинцям та чужинецьким спілкам, під умовинами, що:

1. уділять на домагання Еміграційного Уряду, відповідні повновласті польському громадянинові, який відповідає умовинам, предбаченим в точці а);

2 підпорядкують себе в справах, що торкаються еміграційних ділань і справ з них випливаючих, усім законам та польським державним розпорядкам.

Повновласника чужинецького підприємства затверджує Еміграційний Уряд.

Арт. 27. Концесія на перевіз емігрантів може бути видана тільки на обмежений час і до означе-

них країв, при точному означені пристаней виїзду, призначення, евентуально і пересідання.

В концесії мають бути названі пароплави, якими підприємці будуть переводити перевіз емігрантів.

Міністри Праці і Суспільної Опіки та Промислу й Торговлі, на внесок Еміграційного Уряду, можуть в часі тривання концесії змінити умовини концесії, обмежуючи випливаючі з неї управнення, о скільки виконування підприємством концесії не відповідає постановам нинішнього розпорядку, або виданим на його основі іншим розпорядкам.

Арт. 28. Підприємство, що одержало концесію, має зложити кавцію на забезпечення втрат і шкід приватних осіб та Польської Держави, випливаючих з титулу концесії. Висоту кавції і близчі постанови відносно кавції устійнить розпорядок Міністрів Праці і Суспільної Опіки та Промислу й Торговлі.

Міністр Праці і Суспільної Опіки може на внесок Еміграційного Уряду оректи конфіскату кавції, в цілості або в частині, на випадок стверженого непримінення підприємства до якої будь умовини, уділеної підприємству концесії.

Арт. 29. Підприємство, що одержало концесію, має вести в Варшаві бюро для виконування ділань, звязаних з перевозом емігрантів.

Більших містах можуть бути, в міру потреби, відкривані відділи, однаке по попередньому одержанні дозволу Еміграційного Уряду, котрий може відмовити уделити дозвіл без подання причин, зглядно відобрать виданий дозвіл після свого свободного признання. Завідуючого відділом затверджує Еміграційний Уряд.

Постанови артикулу 28. мають відповідне примінення до відділів тих підприємств.

Арт. 30. Зворот кавції може настутити найраніше по упливі трох років від дня закінчення важності уділеної концесії або ліквідації відділу.

Еміграційному Урядові прислугує право задержати кавцію і по упливі означеного в уступі першім періоду часу, о скільки протягом цього часу не будуть заспокоєні усі право виказані претенсії Польської Держави або приватних осіб, що випливають з титулу виконування підприємством концесії.

Арт. 31. Коли кавція буде вменшена, підприємство є зобовязане доповнити кавцію до первісної висоти найдалі протягом двох тижнів від дня доручення завізвання під загрозою негайного відбання концесії.

Арт. 32. Еміграційному Урядові прислугує право заспокоїти претенсії емігрантів, що випливають з нарушення підприємством постанов арт. 39, 44 і 45 з кавції, зложених згідно з постановами арт. 28 і 29 нинішнього розпорядку

Арт. 33. Повновласники, завідуючі відділами і інші службовики підприємства можуть одержувати тільки сталу, означену окресленою сумою винагороду.

Всякі контракти, що узaleжнюють висоту винагороди від числа заключених з емігрантами умов, обороту підприємства, висліду його діяльності і т. п. є заборонені.

Не можуть бути ангажовані в характері повновласників, завідуючих відділами або інших службовиків підприємства:

1) посли й сенатори;

2) особи, заняті в державній або самоврядній службі, духовенство усіх віроісповідань;

3) власники або завідуючі банками й конторами виміни грошей, експедиційних підприємств та ріжного роду комісових або інформаційних бюр для приватних справ, як також власники або завідуючі ресторанами, каварнями, гостинницями й нічліжними домами та члени їх родин, що спільно з ними мешкають.

Адвокати, судові оборонці та лікарі можуть бути заняті в корабельних підприємствах виключно в обсягу своєї професії.

Арт. 34. Заборонюється службовикам підприємства виконувати свої функції поза службовим льокалем, за виїмком справ, котрих, з природи речі, в бюровому льокалі не можна виконувати.

Службовики підприємства, що приймають емігрантів в пристанях всідання і призначення та конвоюючи транспорт, мають знати польську мову, мати спеціальну, легко помітну відзнаку та службові легітимації.

Арт. 35. На домагання Еміграційного Уряду, котрий рішає в даному випадку після свободного свого признання, повновласник підприємства або завідуючий відділом мають бути відкликані.

Еміграційний Уряд може заборонити підприємству занимати тих службовиків в будь якому характері на території Річипосполитої.

Арт. 36. Підприємство має при одержанні концесії представити Еміграційному Урядові поіменний виказ усіх своїх службовиків з подрібним за-поданням функцій кожного з них.

Зміни персоналу мають бути подані до відома Еміграційного Уряду найдалі протягом осьми днів.

Арт. 37. Поза книгами, які, по думці відносних законів, зобовязані є вести торговельні й промислові підприємства, кожне підприємство, що має концесію на перевіз емігрантів, зобовязане є вести, на домагання Еміграційного Уряду, спеціальні книги, котрі виказують на зовні хід інтересів підприємства на території Річипосполитої.

Ці книги, як і кореспонденція, мають бути передовувані підприємством на території Річипосполитої протягом п'ять років від дати останнього впису, зглядно одержання або вислання письма.

Еміграційному Урядові прислугує право пе-

реводити контролю усіх книг і кореспонденції підприємства.

Близчі постанови відносно книговодства і ведення підприємством кореспонденції видасть Еміграційний Уряд.

Арт. 38. Транспортове підприємство може переводити перевіз емігранта тільки на основі письменної, транспортової умови.

Транспортова умова має бути списана в польській мові в трох примірниках, з яких один лішається в актах підприємства, другий доручається емігрантові, а третій, перед кінцем кожного місяця, має бути складаний до Еміграційного Уряду.

Транспортова умова має бути доручена емігрантові безпосередно по заплачені предбаченої тарифою ціни корабельної карти.

Умову можна заключувати тільки з особами, котрі мають посвідку, про що згадується в 6. арт. нижнього розпорядку.

В умові належить застерегти, що на бажання емігранта підприємство повинно піддатися, на випадок спорів, що виплинути можуть з виконання умови, мировому вирішенню польських консулів за кордоном згідно з 2. точкою 18. арт. закону з дня 11. листопада 1924 р. про організацію консулятів і про діяльність консулів (Дн. З. П. Р. ч. 103, поз. 944).

Подрібні постанови, відносно форми, змісту і способу заключення умови, видасть Еміграційний Уряд.

Арт. 39. До обоєзків підприємства належить:

а) перевезти емігранта і його баґаж з місця до місця, означених в транспортовій умові;

б) достарчити емігрантові мешкання і вистарчуєше удержання протягом відбування подорожі і в часі переривання цієї подорожі;

в) запевнити лікарську, безоплатну поміч протягом відбування подорожі та поношення коштів на випадок смерті емігранта в часі подорожі;

г) уabezпечити в одному з польських товариств уbezпечень, на умовинах устійнених в концесійному акті, емігранта від випадку і баґаж від втрати та ушкодження.

Арт. 40. Заборонюється підприємцеві:

а) заключувати без згоди Еміграційного Уряду умови з емігрантами, на підстві яких емігрант зобовязується належитість або частину належитості за переїзд вирівняти працею в часі переїзду або по прибутті на місце призначення;

б) заключувати умови з емігрантами проти постанов, що не допускають ті категорії емігрантів до країв призначення;

в) вимагати будь яких податкових заплат над тарифу, за користання з залізниць або інших середників комунікації і т. п.;

г) вимагати від емігранта особистих послуг;

Всякі постанови умов з емігрантами, що звільнюють підприємство від виконування будь

яких з його обовязків, або обмежуючі його відповідальність є неважні.

Арт. 41. Тарифи та зміни тариф мають бути представлені до затвердження Еміграційному Урядові в речинці щонайменше 14-дневнім перед задуманим введенням в життя.

Всякі зміни тариф не обовязують емігрантів, котрі заключили транспортові умови перед введенням затвердженої зміни, хіба що зміна мала на ціли обніження тарифи.

Підприємство не може уділювати редукції цін, затверджених Еміграційним Урядом, поодиноким емігрантам або групам емігрантів та безплатно перевозити емігрантів, о скільки не має на це окремого дозволу Еміграційного Уряду.

Ціни корабельних карт мають бути подані до відома емігрантів через вивіщення цінника на видних місцях в бюрових льюках підприємства.

Арт. 42. Пароплав, призначений до транспорту емігрантів, має бути відповідно до подорожі приготований.

Польські пристаневі влади, як також дипломатичні й консулярні та радник для еміграційних справ в Данцигу управнені до провірення стану пароплаву і його приготовання до подорожі.

Арт. 43. При уладжуванні збірних транспортів до пристаней всідання як посередній так і безпосередній комунікації, підприємство має примінюватися до умовин назначених Еміграційним Урядом.

До кожного транспорту емігрантів, що удається залізницею до пристані, зобовязане є підприємство визначити конвоєнта.

Кошта удержання і мешкання емігранта від хвилини прибуття його на місце і в часі, що с означені в повідомленні підприємства, або, ізза недостачі повідомлення, протягом осьми днів, що попереджують означеній в умові речинець відпліву пароплаву, аж до хвилини фактичного відпліву пароплаву, поносить підприємство.

Арт. 44. Наколи наслідком недуги або інших, від емігранта незалежних причин, що їх Еміграційний Уряд признає важними, емігрант перед началлям подорожі відступає від заключеної транспортової умови, підприємство зобовязане буде звернути емігрантові вплаченні за переїзд гроши без усяких потручень. Обовязок цей обтяжує підприємство у відношенні до спадкоємців емігранта на випадок його смерти перед началлям подорожі.

В інших випадках відступлення емігранта від умови перед началлям подорожі, підприємство звертає емігрантові вплаченні за переїзд гроши по потручені 5 відсотків ціни корабельної карти або 10 відсотків вплаченої задатку на корабельну карту.

Наколи емігрант відступить від умови в часі подорожі, підприємство звертає емігрантові вплаченні за переїзд гроши, по потручені коштів відбу-

тої подорожі після тарифи. Обовязок цей обтяжує підприємство у відношенні до спадкоємців емігранта на випадок його смерти в часі подорожі.

На випадок, якби особи, з котрими підприємство заключило на основі нинішнього розпорядку транспортову умову, не були допущені з будь яких причин до висідки в краю призначення, згідно завернено їх з дороги, підприємство зобовязане буде безоплатно візвезти ті особи до місця замешкання та звернути їм вплаченні за переїзд гроши. Цей сам обовязок обтяжує підприємство у відношенні до членів родини емігранта, о скільки наслідком смерти голови родини або недопущення його до еміграції забажають вони вернутися до Польщі.

Умовини поворотного перевозу не можуть бути гірші від умовин первісного транспорту.

Арт. 45. На випадок припізнення, що триває довше аніж вісім днів, відпліву пароплаву з пристані вантажу, емігрантові вільно жадати розв'язання транспортової умови і звороту вплачених грошей.

Крім цього підприємство має заплатити емігрантові кошта переїзду до пристані і назад та кошта удержання в часі тих переїздів.

Це однаке не пересуджує права емігранта жадати звороту втрат, котрі могли для нього вийти наслідком припізнення виїзду пароплаву.

Наколи емігрант примушений буде затриматися в одній з посередніх пристаней подорожі, наслідком аварії або наслідком карантину, тоді кошта харчування емігранта а на випадок потреби і приміщення поносить підприємство.

Наколи пароплав показався непридатний до дальшої подорожі, або наслідком ушкодження затримується довше аніж п'ятьнайцять днів, тоді підприємство має завезти емігранта до місця призначення іншим пароплавом без будь яких доплат.

Арт. 46. Еміграційний Уряд управнений є видати транспортовим підприємствам зарядження, щоби емігрантів не допускати на поклад, доки їх не піддасться лікарським оглядам а багаж десинфекції.

Арт. 47. В цілі переводження Еміграційним Урядом контролі і нагляду над точним виконуванням обовязків підприємства супроти емігрантів в часі перевозу їх суходольною і морською дорогою, підприємство має уділювати делегатам Еміграційного Уряду безоплатний переїзд при транспортах емігрантів, вплачувати для тих делегатів до Еміграційного Уряду дієти, обчислені після норм і засад, що прислугують державним урядовцям VI. сл. р. при закордонних подорожах, за цілий час трвання тих делегацій, неменше однаке як за чотирнайцять днів, та уділювати їм безоплатний поворотний переїзд морською дорогою як також покривати кошта такого переїзду суходольною дорогою.

Скількість делегацій на кошт підприємства, час тривання поодиноких делегацій та інші близчі постанови і умовини тих делегацій, устійнить, для поодиноких підприємств, розпорядок Міністра Праці і Суспільної Опіки.

Арт. 48. Кожний пароплав, що везе емігрантів, має мати серед обсади що найменше 1 перевідчика, що знає польську мову в слові й письмі.

Написи, що відносяться до подорожних III. кляси і міжпокладових мають бути уміщені також і в польській мові.

Арт. 49. Дипломатичні й консулярні представники Польської Річипосполитої, радники для еміграційних справ та заступники тих радників, будьто особисто, будьто через заступників, як також делегати Еміграційного Уряду, мають право переводити на покладах пароплавів розмови з емігрантами, просліджувати на місці умовини перевозу, принимати зажалення та інтервеніювати в справах емігрантів у пристаневих влад, у завідуючих підприємствами та у капітана пароплаву.

Арт. 50. Підприємство, що має концесію на перевіз емігрантів, має на жадання дипломатичного або консулярного представника Польської Річипосполитої за кордоном, перевозити до Польщі безплатно або за зниженою оплатою польських громадян, що остають без середників до життя.

Норми для поодиноких підприємств, під тим оглядом, означить Міністр Праці і Суспільної Опіки.

Близчі постанови відносно способу використовання дипломатичним і консулярним представництвом прислугуючих їм, на основі отсього артикузу, управнень у відношенні до поодиноких підприємств, видадуть Міністри Закордонних Справ та Праці і Суспільної Опіки в порозумінні з Міністром Внутрішніх Справ.

VI. РОЗДІЛ.

Про поселення.

Арт. 51. Вербування на поселення до будь якого краю поза границями Польської Річипосполитої є недозволене.

Міністр Праці і Суспільної Опіки в порозумінні з Міністром Рільних Реформ та Міністром Закордонних справ може однаке, на внесок Еміграційного Уряду зізволили на заангажування в означеному речинці, до якого краю, якоїсь точно означеної скількості поселенців, на умовинах в дозволі означеніх, о скільки запевнена їм буде опіка, як під гігієнічним так і матеріальним та моральним оглядом в краю поселення.

Арт. 52. У випадках уділення виїмкових дозволів на ангажування переселенців, про які згадка в уступі другім арт. 51, Міністр Праці і Суспільної Опіки означить умовини подорожі звербованих

переселенців та устійнить форму і розміри матеріальної відповідальності ангажуючої сторони.

Умовини і розмір полекш, якими в тих випадках, будуть покористуватися вербовані переселенці при переїздах залізницею в границях Польської Річипосполитої — устійнить розпорядок Міністра Комунікації, виданий в порозумінні з Міністром Праці і Суспільної Опіки.

VII. РОЗДІЛ.

Про наем робітників до праці заграницею.

Арт. 53. Наем польських робітників до праці заграницею можна переводити тільки по одержанні і в межах спеціального дозволу Еміграційного Уряду, що означує край, до якого робітники будуть наняті, професію і скількість робітників, що можуть бути законтрактовані, простір, на якому може відбуватися наем, та час, на який видано дозвіл.

Арт. 54. Колективне запотребування загорничих роботодавців має мати посвідку компетентної влади краю, до якого наймається робітник, котре стверджує, що усі, в запотребовані подані дані, є згідні з фактичним станом річи.

У запотребовані треба подати назвище роботодавця або його представника, особу уповаженну підписувати умови найму, принимати робітників в Польщі і на місці призначення, та умовини праці.

Арт. 55. Наем робітників чужинецькими роботодавцями або їх представниками може відбуватися тільки за посередництвом державних урядів посередництва праці або комунальних урядів посередництва праці в шлеському воєвідстві, після інструкцій, видаваних Еміграційним Урядом.

Арт. 56. Кожний робітник одержує перед відїздом умову праці, зладжену в польській мові та мові роботодавця.

Умова праці має містити:

- 1) назвище і місце замешкання роботодавця,
- 2) місце і рід підприємства, в якому робітник буде занятий,
- 3) ім'я і назвище, рік уродження, громаду, в якій робітник є записаний до книг населення як сталий її мешканець, зглядно громаду його приналежності і останнє місце його замешкання,
- 4) праці, котрі робітник має виконувати,
- 5) означення часу тривання умови найму,
- 6) випадки і умовини розвязання умови перед упливом речинця,
- 7) означення числа годиненної праці, перерв та святочних днів,
- 8) означення денної платні, евентуально місячної, винагороди за працю в надчисельних годинах, чинить в натурі, речинців виплат і винагороди за акордові роботи,
- 9) зобовязання роботодавця на випадок недуги, нещасних випадків або смерти робітника,
- 10) умовини переїзду робітника на місце праці і повороту до краю,
- 11) га-

рантю, що робітники не є найняті наслідком страйку або льокавту в підприємствах і що робітники користати будуть що найменше з тих самих умовин праці й платні, що робітники тих самих професій і кваліфікацій в еміграційному краю, 12) означення органів покликаних до вирішування спорів між роботодавцем а робітником, що зайшли наслідком виконування умови праці.

Зразок умови підлягає кождочасно затвердженю Еміграційного Уряду в трибі, що буде усталений розпорядком Міністра Праці і Суспільної Опіки.

Арт. 57. Законтрактовані робітники одержують полекші при переїздах залізницею в границях Польської Річипосполитої.

Умовини уділювання полекш і їхній розмір при переїздах залізницею устійнить розпорядок Міністра Комунікацій виданий в порозумінні з Міністром Праці і Суспільної Опіки.

VIII. РОЗДІЛ.

Карні постанови.

Арт. 58. Винний за намову до еміграції (арт. 7) з жадоби придбання собі або інший особі зиску — буде караний вязницею до шести місяців та гривною до 1000 зол.

Арт. 59. Винний за намову до еміграції (арт. 7) в ціли спричинення або піддережання в більших розмірах еміграції до деяких країв — буде караний вязницею до шести місяців та гривною до 2000 зол.

Арт. 60. Винний за намову до еміграції (арт. 7) проти розпорядків, виданих на основі артикулу 4 нинішнього розпорядку, буде караний вязницею до шести місяців та гривною до 1000 зол.

Наколи вчинок, означений в першому уступі, поповнений з жадоби зиску, винний буде караний вязницею до двох років та гривною до 2000 зол.

Арт. 61. Винний за намову до еміграції (арт. 7) при помочі фальшивого представлення або якогось іншого підступного ділання — буде караний вязницею до двох років та гривною до 4000 золотих.

Наколи означений в першому уступі вчинок поповнено з жадоби зиску, винний буде караний вязницею до трох років та гривною до 5000 зол.

Арт. 62. Винний за поширювання неправдивих вісток про відносини в чужих державах під оглядом еміграційної конюнктури — буде караний вязницею до року та гривною до 2000 зол.

Арт. 63. Винний за безправне вербування переселенців, або за ангажування робітників поза границі Польської Річипосполитої — буде караний вязницею до двох років та гривною до 2000 зол.

Арт. 64. Віднний за перевіз емігрантів або за-

ключення транспортової умови (арт. 38) без дозволу і одержання концесії, предбачених в арт. 25, буде караний вязницею до року та гривною до 500 зол.

Арт. 65. Винний нарушення постанов поміщених в артикулах 8 уступі перший п'ятий, 29 уступ другий, 33, 34, 36 уступ другий, 37 уступ перший другий, 38 уступи перший, другий, третій, четвертий і п'ятий, 39, 40 уступ перший, 41, 42 уступ перший, 43, 44 уступи четвертий і п'ятий, 45 уступи четвертий і п'ятий, 48, 56 уступи перший і другий та постанов виданих на основі артикулів 37 уступ четвертий, 38 уступ шостий, як також зараджень згаданих в артикулах 46, 51 уступ другий і 52 уступ перший, як також винний заключення транспортової умови проти постанов виданих на основі артикулу 4 — буде караний арештом до шести тижнів або гривною до 2000 зол., або обома тими карами разом.

Орікаюча влада визначить в ореченні, на випадок неспроможності стягнути гривну — кару замінного арешту, після слушного признання, однаке не понад чотири тижні.

Арт. 66. Карні постанови нинішнього розпорядку не виключують покарання п.сля строгіших постанов інших карних законів, о скільки даний вчинок ті постанови одночасно нарушує.

Арт. 67. На випадок неспроможності стягнути гривни, оречені на основі нинішнього розпорядку, гривни будуть потручувані з кавцій, о скільки їх орочено відносно осіб, за яких діяльність зложено по думці артикулів 28 і 29 кавцію.

Арт. 68. Стеження проступків, предбачених в артикулах 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64 і 65 одночасно з переведенням доходжень в тих справах, входить в обсяг діяльності еміграційних влад, незалежно від управнень державної поліції.

Арт. 69. Органами, покликаними до розслідування справ ізза проступків, наведених в артикулах 58, 59, 60, 61, 62, 63 і 64 нинішнього розпорядку є суди.

Орікання кар за проступки, предбачені в артикулі 65, належить до адміністраційних влад I. інстанції.

Укараний адміністраційною владою може протягом семи днів від дня доручення оречення внести на руки влади, котра видала оречення, ждання передати справу властивому повітовому судові (мировому), котрий поступить згідно з постановами поступовання, що обовязують в I судовій інстанції.

Присуд окружного суду, виданий в другій інстанції є правосильний.

На просторі сили обовязуючого закону карного поступовання 1877 р. примінюється постанови про політичні карні мандати.

Арт. 70. В справах за провини, предбачені

в артикулі 65, о скільки іх вирішує повітовий суд (мировий), право піддержувати обвинувачення перед тим судом прислугує, незалежно від інших державних органів, також представників Еміграційного Уряду.

Арт. 71. На просторі сили обовязуючого карного закону 1852 р. вводиться такі постанови:

- 1) замість вязниці орікається строгий арешт;
- 2) вчинки загрожені строгим арештом з провинами;
- 3) відклик можна внести незалежно від постанов § 283 к. п.

Арт. 72 Засудження за провини, предбачені в нинішньому розпорядкові на кару позбавлення волі, не низчу як шість місяців, получене є:

- 1) на просторі сили обовязуючого закону з 1903 року з позбавленням прав предбаченим в артикулі 30 к. к.
- 2) на просторі сили обовязуючого карного закону з 1852 року з наслідками, що спадають у випадку засудження за злочин.

На просторі сили обовязуючого карного кодексу з року 1871 при засудженні за провини предбачені в нинішньому розпорядкові можна оректи втрату громадянських почесних прав на основах § 32 к. к.

Арт. 73. Відписи судових приписів, зглядно оречень адміністраційних влад в справах нарушения постанов нинішнього розпорядку мають бути переслані Еміграційному Урядові в цілі видання, на випадок потреби, властивих заряджень.

ІХ. РОЗДІЛ.

Перехідні й кінцеві постанови:

Арт. 74. Члени Державної Еміграційної Ради, на основі розпорядку Ради Міністрів з дня 8. липня 1925 р. про утворення Державної Еміграційної Ради (Дн. З. П. Р. ч. 76, поз. 535), повнять свої обов'язки до кінця каденції, що є в тому розпорядкові усталена.

Арт. 76. Концесії на продажу емігрантам біллетів, видані корабельним підприємствам перед входом в життя нинішнього розпорядку, задережують свою важність до 31. грудня 1927 року.

Арт. 76. Виконання нинішнього розпорядку поручається Міністрові Праці і Суспільної Опіки в порозумінні з заінтересованими міністрами, відносно натомість карного оречення — Міністрові Справедливості в порозумінні з Міністром Внутрішніх Справ та Міністром Праці і Суспільної Опіки.

Арт. 77. Нинішній розпорядок входить в життя у 2 місяці по оголошенні. Одночасно тратять важність усі постанови, суперечні з постановами нинішнього розпорядку.

Зокрема тратять важність арт. 265 к. к. з 1903 р., закон з 21. січня 1897 р., що містить карні постанови відносно до занять справами еміграції (австр. Дн. П. П. ч. 27) закон з 9. червня 1897 р. про еміграцію (Дн. З. Н. С. стор. 463) та закон з дня 4. листопада 1920 р. на предмет урегульовання справ добровільної та примусової міграції населення (Дн. З. П. Р. ч. 108, поз. 707).

Президент Річипосполитої:

Г. Мосьціцкий.

Голова Ради Міністрів і Міністр Військових Справ:

Й. Пілсудський.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ

Орган Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові.

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 43. Тел. 5-33. Ченове кonto П. К. О. 153.315.

Передплата до кінця року 1927: В краю — 2 зол.; в Америці і Канаді — 40 центів; в Бразилії — 0·60 мільрайсів; в Аргентині — 1 пез; у Франції — 5 франків; в Німеччині — 1 марка. — Один примірник 35 сот.

Інформаційне бюро

Товариства Опіки над Українськими Емігрантами, та Редакція і Адміністрація часопису „УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ“, будуть поміщені від 15. листопада у власній домівці у Львові, при вулиці Городецькій число 95.

ційній політиці. Бо вмити руки є найлекше і найдогідніше, але це не є ніяка розвязка болючого питання. Тим чином ми не лише не припинемо еміграції, але й не будемо мати ніякого впливу на її хід і характер. А „неприсутні все не мають слушності“. Керма еміграційним рухом попаде в чужі руки і буде використовувана в широкому обємі на нашу некористь.

Поборюючи агітаційну еміграцію і в межах спроможності ставляючи опір еміграції, не можемо і не сміємо зовсім відчахнутися від цеї справи. В еміграційній ділянці мусимо обєднатися біля „Товариства опіки над українськими емігрантами“, щоби при його допомозі повести нашу еміграційну політику — як сезонову, так і поселенчу.

В ділянці сезоново-зарібкової еміграції мусимо старатися навязати до передвоєнної діяльності та спрямувати її знову до Німеччини, на відомий нам і розмірно корисний терен. В останньому часі виперли нас з німецького ринку праці поляки, урядово не допускаючи наших робітників до Німеччини. Тут прийдеться нам поборювати просто немовірні труднощі. Нашим обов'язком подбати також за духову опіку над сезоновими робітниками, щоб оберегти їх перед небажаними розкладовими і денаціоналізаційними впливами та їх наслідками.

В ділянці поселенчої еміграції важкою є її організація в двох пунктах в старому краю і в країнах поселення. Між обома організаціями мусить існувати тісне порозуміння, взаємне довір'я і співпраця. Тут на місцях треба зорганізувати добру інформаційну службу для обслідування поселенчих теренів та умов життя в нових країнах. Далі слід зорганізувати кредит на виїзд і загospodарювання на місцях та розвести опіку над емігрантами від хвилі заходів у справі виїзду з рідньої країни через весь час тривання переїзду аж до моменту осягнення збирної станиці на місцях. Тут опіку над емігрантами повинна вже перенести українська заморська еміграція, направляючи поселенчі терени, підшукуючи працю для робітників через своє бюро та піклуючись емігрантами аж до хвилі заакліматизування в новій країні.

Справа організації нашої еміграції.

Може перший раз в історії нашої еміграції українська суспільність проявляє живе заінтересування цим суспільним питанням. Про це свідчать як голоси української преси, так і також численні письма українських громадян і емігрантів, які приходять до Товариства Опіки над Українськими Емігрантами. В нашому часописі нема місця, щоби зареєструвати цілу масу голосів признання для діяльності і плянів національної еміграційної політики нашого Товариства.

Еміграційним питанням займається „Діло“ в числах 245—246 і між іншим, обмірковуючи, новий польський еміграційний закон, пише:

„Зі самого декрету про еміграцію ще неясно, як саме має представлятися активна еміграційна політика. Про це докладніше довідаємося аж з виконавчого розпорядку до нього, який саме підготовлюється. Без сумніву, що державна влада застереже собі лише головні напрямні еміграційної політики, полишаючи її розвинення та реальну опіку над емігрантами суспільним організаціям: польським, українським і жидівським. Важкі завдання в добі активної еміграційної політики спадають і на „Товариство опіки над українськими емігрантами“. А саме, якщо ми хочемо, щоби еміграція принесла нам можливо найменші шкоди, або навіть посередно деякі користі, то не можемо і не сміємо відтягнутися від участі в активній емігра-

Зайвим було би додавати, що все ще єдиною атракцією для нашої поселенчої еміграції є Канада, найбільш пригожа для нас своїм кліматом і перспективою розвитку. Канада ще в найбільшій мірі дає забезпеку перед винародовленням з огляду на осілу там і заакліматизовану півміліонову масу нашого селянства і створені вже численні суспільні організації.

Не будемо входити в подробиці еміграційної справи. Вистане згадати, що „Товариство опіки над українськими емігрантами“ має широкі пляни що до активної (себ-то плянової) еміграційної політики. Саме тепер переведено повну реорганізацію цього товариства, надаючи йому виключний характер конечної громадянської установи. Товариство вийшло з підготовчої доби, зорганізувало постійне бюро, обсаджуючи його знавцями і практиками еміграційної справи, відновило свій орган „Український Емігрант“ та розпочало систематичну організаційну роботу.

Однаке гурток людей доброї волі, займаючись одною з найбільш невдачних ділянок суспільного життя мало що вдіє без підтримки широких громадських кол. А треба тямити, що після цього-річної повені ще збільшиться еміграційний рух. Треба побоюватися, щоби він не перемінився в стихію, супроводженну еміграційною лихвою. Поклик Т-ва в справі організації кружків по провінції не повинен перейти без відгомону. Біля „Товариства опіки над українськими емігрантами“ повинно об'єднатися все свідоме українське громадянство бо лише тоді зможе воно сповнити своє важке завдання згідно з інтересами українського народу.

Еміграційні справи в Польщі.

У звязку з веденими торговельними переговорами і оголошенням нового еміграційного закону, має бути вирішена ціла низка справ, що торкають еміграції. До найважніших справ належать:

1) Торговельний договір з Німеччиною. Після останньої заяви віцепремієра Бартля договір цей буде заключений на основах західно-европейських трактатів, а еміграційна справа (ходить про польські родини і робітників головно з Познанщини які ще перед війною або під час війни осіли в Німеччині) в зasadі була усунена. На основах цього договору, правдоподібно, дістануть в Польщі концесію німецькі корабельні лінії. Справою сезонових робітників з Польщі буде завідувати як досі, „Deutsche Arbeiter-Zentralstelle“ в Берліні.

2) В переговорах зі совітськими республіками про пакт неагресії і торговельний договір буде вирішена справа можності виїзду поляків з Росії до Польщі і поселення на Сибірі.

3) В торговельних переговорах з Канадою має бути вирішено отворення польського консульату в Вінніпегу. Надто в договорах з канадськими кольонізаційними підприємствами: (Canadian Pacific Ry, Canadian National Ry), мають бути означе-

ні способи і число рільних робітників і рільничих родин, яким буде можна виїхати до Канади в 1928 році.

4) Після заключеного договору з бразилійською республікою Сао Павлю мається вирішити способи виїзду і число польських робітників і рільничих родин на плянтациї кави.

5) На підставі нового еміграційного закону з днем 1. січня 1928 р. мають бути відновлені концесії з корабельними товариствами, які досі працюють в Польщі.

Крім цього можуть бути також видані концесії на продажу корабельних карт і некорабельним товариствам.

6) На основі § 52 і 57 еміграційного закону має Міністерство Комунікації в порозумінні з Міністерством Праці і Суспільної Опіки усталити і видати розпорядок в справі полекш при переїздах залізницею в границях польської держави для звербованих поселенців і контрактованих сезонових робітників.

7) На основі § 6. еміграційного закону має Міністерство Внутрішніх Справ в порозумінні з Міністерствами Заграницьких і Військових Справ, а також з Міністерством Праці і Суспільної Опіки усталити і видати розпорядок, які документи конечні є для узискання еміграційного пашпорту і про поступовання при їх видачі та про їх форму.

8) Міністерство Праці і Суспільної Опіки має видати в порозумінні з Міністерством Скарбу регулямін поступовання і праць комісії для державних кредитів, призначених на ціли опіки над емігрантами (§ 22—24 еміг. закону).

9) Еміграційний Уряд має видати розпорядки в справі посвідок, що стверджують право емігранта до узискання еміграційного пашпорту.

10) Еміграційний Уряд має видати правильник для діяльності суспільно-культурних, філянтропійних і господарчих товариств, які займаються уділюванням відомостей про відносини в чужих державах під оглядом еміграційної конюнктури, уділюванням порад в справах переселення за границю в цілях зарібкування і поселення, та улекшення виїзду (§ 8 і 10 закону).

11) Перевозові товариства мусять усталити норми уbezпечення емігранта від випадку і його багажів від втрати і ушкодження з одним з польських асекураційних товариств.

Поза цими найважнішими справами, що торкаються еміграційного питання, життя і практика принесе ще інші справи. Наш часопис буде точно реєструвати і оголошувати їх в міру їх появи.

Від Редакції і Адміністрації.

Просимо всіх, що звертаються до нас за інформаціями, долучувати на відповідь почтовий значок. Інакше не будемо відповідати.

УВАГИ ДО ЕМІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНУ.

Як додаток до 5. числа „Українського Емігранта“ друкуємо в українському перекладі повний текст нового польського еміграційного закону, оголошеного в 89 числі „Днівника Державних Законів“ з дня 15. жовтня 1927, що має обовязувати від 15. грудня 1927 р.

Друкуємо цей закон з тої причини, бо в Польщі досі не оголошується законів в українській мові, а знання постанов еміграційного закону є потрібне для цих наших емігрантів, що мають виїхати з краю і тих, що вже виїхали, а також для української суспільності в краю і за границею. Потреба розповсюдження знання нового закону є тим більшо, що його урядове оголошення не є приступне для маси українських громадян і смігрантів, а про постанови цього закону не можна довідатися навіть з польської преси, яка або зовсім мовчить в цій справі, або лише згадує, що вийшов цей закон.

Не будемо згадувати про джерело цього закону і його обробітку, занотуємо тільки, що українська суспільність не мала впливу на його кодифікацію.

Оголошення повного тексту закону звільняє нас від подрібного обмірковання його постанов розділ за розділом, параграф за параграфом.

В законі є сказано, кого уважається за емігранта, але не сказано в тій дефініції чи вільно, або і польським громадянам емігрувати. З постанови § 6. закону про еміграційні пашпорти, які мається вилівати на підставі посвідок Еміграційного Уряду виходить, що за пошукуванням праці або для її виконування, чи на поселення, або подорож до своїх рідних за границю можна їхати тільки цим емігрантам, яким на це позволить Еміграційний Уряд. В практичному виконанні це значить, що в кожному, без винятку випадку, потреба емігрантові на виїзд, позначення державного Еміграційного Уряду. При цьому в законі не зазначено, кому і на яких умовах має бути видане позначення, але цю справу мають урегулювати в поодиноких випадках міністерствальні розпорядки. Розпорядків таких буде дуже багато і наш часопис, буде подавати їх до відома українських емігрантів в міру їх появи.

Новий закон заборонює уділювати всякі вісти друком, словом або письмом про еміграційні умовини, а то в цілі унеможливлення еміграційної агітації. Зізволення на уділювання цих відомостей можуть бути видані тільки: 1) представникам роботодавців чужих держав, установленим за згодою польського уряду в цілі рекрутування польських робітників і поселенців, а також 2) суспільно-культурним, філянтропійним і господарським інституціям, які мають за завдання опіку над емігрантами, уділювання їм порад в справах виїзду за границю в цілях пошукування або виконування праці, і улекшення виїзду в цих справах. Уділювання цих вісток має відбуватися під контролем Еміграційного Уряду.

В практиці законна постанова про уділювання відомостей про еміграцію означає, що мають виходити розпорядки Еміграційного Уряду або Міністерства Праці і Суспільної Опіки, нормуючі цю справу. В українській суспільності тільки Товариство Опіки над Українськими Емігрантами у Львові буде мати право на діяльність під цим оглядом.

Розділ V. закону обирає приписи про підприємства, які займаються перевозом емігрантів до заморських країв. На перевіз треба під певними умовами спеціальної концесії, а зі змісту постанов в тій справі виходить, що концесію можуть дістати не тільки корабельні товариства, але також бюро подорожі. Але як одні, так і другі мають вести ділову продажу корабельних карт і переправу пасажирів, а не вільно їм поза цим нічого іншого робити, ані оголошувати, крім подання своїх адресів, назви пароходів, напряму переправи і умовин подорожі.

Концесії, уділені досі в Польщі корабельним товариствам тратять свою силу від 1. грудня 1927 р.

В практиці, на основі постанов цього розділу має бути виданий цілий ряд концесій на перевіз емігрантів.

В розділі VI. про поселення, є заповіджене, що польський уряд може позволити на заангажування в означеному речинці, до певного краю, певного, точно означеного числа фармерів-колононістів. В практиці, на найближчу будучину, означає цей припис, що такі позначення одержать канадські колонізаційні фірми, а може також плянатори кави в Сао Павльо для родин польської народності.

Розділ VII. закону про зарібкову сезонову еміграцію є простий і ясний: Державні уряди посередництва праці мають монополь на вербування, контрактування і висилку сезонових робітників до європейських держав. В практиці входить в рапубу Франція і Німеччина, бо до інших європейських країв виїжджає тільки мінімальне число сезонових робітників з Польщі.

Товариство Опіки над Українськими Емігрантами буде старатися, щоби хоч кільканацять тисяч робітників з повітів Підкарпаття, діткнених цього річною повінню, могло виїхати до Німеччини на сезонові роботи.

За ділання проти нового еміграційного закону предбачується високі грошеві кари і вязницю.

На загал, в новому польському еміграційному законі, поза дрібними новелями, скодифіковані є в одну цілість постанови і розпорядки, які досі в Польщі обовязували. Важнішими від закону будуть практичні розпорядки польського уряду, які конкретно будуть нормувати прояви еміграційного руху. Сам еміграційний рух не дастися унормувати ніякими законами і розпорядками, бо його суть лежить в суспільно-господарських умовинах краю, а з 2-го сторони в конюнктурах всесвітнього ринку праці і колонізації. Українська суспільність, хоч

рами закону не багато лишають їй місця для технічної еміграційної праці, буде і мусить мати рішавчий вплив на напрям і долю української еміграції.

При кінці треба занотувати, що новий закон заповідає, що еміграційні пашпорти будуть видавати цілком безплатно, це є, без ніяких досі практикованих стемплевих оплат і що деякі категорії емігрантів, а саме: сезонові робітники і члени родин, що удаються на фарми, будуть могли користати зі знижок на польських державних залізницях. Для заморських емігрантів будуть мусіли перевозові підприємства оплачувати залізничну належність за перевіз багажу з місця важності корабельних карт, а надто ті підприємства будуть мусіли асекурувати емігрантів і їх багаж на випадок нещасних випадків і ушкодження в одному з польських асекураційних товариств.

На кінець годиться згадати, що Еміграційний закон нічого не згадує про поборювання еміграційної лихви, хоч це справа дуже важна й пекуча.

Учіться по англійськи.

Цього тижня появиться друком книжка „Учіться по англійськи“, українсько-англійські розмови для емігрантів. Формат книжки є кишеневий. Обєм книжечки має 13 аркушів, аркуш по 16 сторін, разом 208 сторінок друку. Книжечку видруковано на сильнім, гарнім, білім папері. Книжечка буде в гарній і сильній оправі. Ціна книжки є надзвичайно низька і виносить всього 2 золоті, а з поштовою пересилкою 2 золоті і 50 гр. В Америці і Канаді коштує книжечка 50 центів. Так низьку ціну поставило Видавництво тому, щоби зробити книжечку приступною й для найбіднішого українського емігранта.

Книжечку „Учіться по англійськи“ зредаговано після зразків Еміграційного Уряду. Українські слова і речення переведено докладно на англійську мову, а англійську вимову передано українськими буквами. Цей спосіб редакції дає можність українському емігрантові вивчитись одночасно, як пишутися і вимавляються англійські слова і речення.

Книжечка „Учіться по англійськи“ є призначена для цих емігрантів, що перший раз виїжджають або в будуччині задумують виїхати до Зединених Держав Америки або Канади так, що вони, будучи ще в краю, перед відїздом мають нагоду вивчитися в письмі і вимові англійські слова і звороти, найпотрібніші їм в житті, під час подорожі і праці в новому краю. Редакція старалася, щоби як найбільше улекшити емігрантам вивчення початків англійської мови і здаючи собі справу з цього, що докладне вивчення англійської мови для самоука з друкованої книжечки є тяжке навіть для інтелігентних людей і що це докладне вивчення по англійськи буде можливе для українських емігрантів щойно пізніше в практичному

житті, як вони стрінуться у новому краю зі живими людьми, коли будуть на власні уши чути, як говориться і вимовляється по англійськи.

На зміст книжечки складаються: коротенький українсько-англійський словарець і граматика, назви і вимови англійських букв, слова й розмови про час, природу, міри й ваги, гроші, морську подорож, працю на фармах, набуття власних фарм, ріжного роду заняття, як шевство, кравецтво, муллярка, столярство, гірництво, склери й купецтво, огородництво, розмови на залізниці, пошті, урядах, при закупні ріжних товарів, в професійних товариствах і т. і. Взагалі, в книжечці зайде початкучий емігрант всі найважніші для нього слова і звороти, які йому є потрібні серед нових обставин життя і праці в Зединених Державах Америки і в Канаді.

Недостачу подібної книжечки болючо відчували наші українські емігранти, які досі виїзджають до Америки і Канади і майже кождий з цих емігрантів шукав за таким підручником і не міг його знайти. Бо емігранти добре розуміють, що без знання англійської мови тяжкі є для них початки життя в Америці і Канаді і через це тяжча є для них праця і марніші заробітки. Як Товариство Опіки над Українськими Емігрантами, так і також Еміграційний Уряд порішили усунути цю недостачу і з великим накладом праці і коштів появляється отсє подарок для Українських Емігрантів, для їх добра і користі.

Працю над виданням книжечки „Учіться по англійськи“ розпочав ще бл. п. д-р В. Бачинський, а докінчив її теперішній секретар Товариства Опіки над Українськими Емігрантами д-р В. Константинович. Як співредактори працювали колоції книжечки: проф. В. Іссакович, д-р М. Рудницький, С. Капустяк, і І. Івашко.

Книжечку „Учіться по англійськи“ замовляти можна вже тепер під адресою: Товариство Опіки над Українськими Емігрантами, Львів Городецька 95, I.

Еміграція жертвам ПОВЕНІ.

Українська преса в Зединених Державах Америки і в Канаді переповнена є статтями і звітами про збирання фондів для жертв цьогорічної повені на Підкарпатті у Східній Галичині і на Буковині. Як в старому краю, так і в Америці нема одноцільного комітету для допомогової акції, але ріжні організації переводять збирання фондів на власну руку. Признати при тому належить, що ні в Америці, ні в Канаді нема ні одної української організації ні групи, яка відмовилася від запомогоової акції для жертв повені і всі вони працюють в тому напрямі по змозі своїх сил і засобів. Уряджуються збірки грошей, асигнується певні суми з ріжного роду фондів товариств, уряджується віча, концерти, вечірниці, з яких

дохід призначується для жертв повені. На робітничих сходинах і по церквах пропагується також допомогова акція.

Висліди цієї загальної праці є великі. Грошеві перекази посилаються краєвим комітетам, а деякі перекази фотографуються в газетах. Так, наприклад, відфотографований є в „Канадійському Фармері“ переказ Українського Червоного Хреста в Канаді на 2.000 амер. доларів, висланий 11. жовтня ц. р. Краєвому Комітетові жертвам повені у Львові. На разі тяжко усталити всі суми зібрани в Америці й Канаді і переказані до старого краю наслідком роздроблення допомогової акції і тому, що акція ця ще не закінчена. Довідуємося, що в Канаді приготовлюють українські організації висилку 200 вагонів збіжжа для жертв повені.

Нашим українським організаціям і громадянам зі Зведеніх Держав Америки і Канади, які самі є не дуже засібні і самі нераз знаходяться в трудному положенні, за співчуття і допомогу жертвам повені в Галичині і на Буковині, складає наша редакція і Товариство Опіки над Українськими Емігрантами щиру подяку.

Америка.

ВИЧЕРПАНА КВОТА ДЛЯ РІЛЬНИКІВ.

На підставі еміграційного закону Зведеніх Держав Америки, американський консул в Варшаві має право видати в т. зв. квоті річно для цілої Польщі 5.982 особам візи на виїзд до Америки. Одна четверта частища тих віз призначена є для викваліфікованих рільників, їх жінок і дітей до 16 літ.

Дня 25. жовтня ц. р. американський консул виповнив цю рільничу частину квоти на адміністраційний рік 1927/28 р. Візи видано або просто до рук рільників, або консул визначив день, в якому поочередно відійшли візи рільникам. Нові рільничі візи буде видавати консул відповідно по 1. липня 1928 р.

Ми доносили в попередніх числах „Українського Емігранта“, що до американського консулату зголосилося кілька тисяч рільників по візи і що цей консул вдав в попередніх місяцях значно більше карт вступу на візи, як виносить квота. Від одної частини запрошених картами вступу рільників забрав консул вісім їх документів та по одному доларові і обіцяв їм видати візи після провірення документів. Імовірно, особи ті одержать візи щойно по 1. липня 1928 р. Всі рільники, які одержали карти вступу на пізніший речинець, повинні в означеному дні явитися в документами в консулаті і вони будуть могли одержати візи по 1. липня 1928 р. Рільники, які внесли подання на карту вступу і досі не одержали ані карт вступу ані віз, є зареєстровані в консулаті на 1928/9 р. Особи, які щойно стараються

про фармерські афідали з Америки, повинні вносити подання до консулату по карті вступу, але мусять бути приготовані на це, що евентуально візи одержати щойно після 1. липня 1928 р.

Інша частини польської квоти не є ще вичерпані, і американський консул в буде далі видавать особам належачим до квоти карти вступу і візи аж до хвилини вичерпання загальної польської квоти. Кромі цього консул в буде без обмеження видавати карти вступу і візи всім особам, які не належать до квоти.

ВОЕННІ АСЕКУРАЦІЙНІ ПРЕМІЇ.

Під час світової війни засновано в Америці Асекураційне Бюро від випадків смерти та інвалідності учасників цієї війни в рядах американської армії. Асекураційна премія виносила 1—10 тисячі доларів. В рядах американської армії брало участь також багато українців. Тепер, заасекуревані інваліди і спадкоємці забитих українських громадян мають можливість одержати асекураційні премії від Американського Бюро Інвалідів. Крім спадкоємців забитих, мають право одержати асекураційну премію родичі поранених жовнірів під умовою, коли докажуть, що ці родичі користали з матеріальної допомоги цих жовнірів і коли вони ще сьогодні потребують допомоги. Тому, що речинець важності воєнної асекурації учасників всесвітньої війни в американській армії кінчиться з днем 1. січня 1928 року, звертаємо увагу осіб в краю, що мають право одержати асекураційні премії від Американського Асекураційного Бюро, щоби вони як пайскорше зголошували свої претенсії. Зголосження з докладними доказовими документами можна складати на руки Секретаріату Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові.

Секретаріят Товариства буде помічний при заходах узysкати асекураційні ренти і обезпечення рідні і спадкоємців тих осіб, які в Америці працювали по ріжних підприємствах і зістали покалічені.

PERMIT TO REENTER.

З американської і канадійської української преси довідуємося, що багато українців зі Зведеніх Держав Америки вибирається до старої батьківщини на різдвяну прогульку. Між ними, напевне, найдуться особи, які не мають ще американських, згідно канадійських прав громадянства і їдуть до Європи на польські пашпорти, беручи при цьому поворотні візи польського консулату.

Цей спосіб поладнання своїх документів не є зовсім вистарчаючий і нераз може наразити туриста на значні неприємності і втрати. Крім польських пашпорта і поворотних віз потреба вистаратися конкретно о так званій „permit to reenter“ (позволення на поворот), який видає без перепон чужинцеві, легально замешкалиму в Зе-

диненіх Державах Іміграційний Департамент при міністерстві праці в Вашингтоні за заплатою 3 доларів з важністю на один рік.

Маючи польський паспорт з поворотною візою і „*permit to reenter*” може турист протягом одного року кожного часу без ніяких додаткових польських чи американських віз повернути до Зединених Держав Америки. Хто перед від'їздом не постарається, щоби дістати „*permit to reenter*” мусить бути приготований на це, що при виїзді з краю буде мусів постаратися про американську візу в американськім консульяті в Варшаві. За цю візу мусить він заплатити 10 доларів і предложить надто консулові дві метрики уродження і дві фотографії. Американський консульят, уважаючи такого туриста за реемігранта, видає поворотну візу лише протягом 6 місяців від виїзду з американського порту. Наколи хтось протягає б-місячний речинець, то консульят зажадає від такого реемігранта доказів, з якого він вийшов порту і коли, що він має стала домівку в Зединених Державах і доказів, чому він прогаяв б-місячний речинець, а коли його не вдоволяють предложені докази, може консульят цілком відмовити поворотну візу.

„*Permit to reenter*” означає для туриста відчинені ворота для повороту до Зединених Держав Америки. Наколи український турист, що не є ще американським громадянином, іде до старого краю з жінкою і дітьми, то повинен постаратися о цей перміт також для них. Американські громадяне, які одержують американські паспорти, не потребують перміту.

Повищі уваги відносяться також до туристів-українців з Буковини, Бесарабії, Чехо-Словаччини і Радянської України.

Зазначується при цьому, що туристи, що виїжджають до старої батьківщини, повинні закупити в Америці поворотну корабельну карту (*round trip ticket*) бо в цей спосів заощадять собі кількадесят доларів.

Канада.

БЕЗ АФІДАВІТІВ ДО КАНАДИ.

Канадійський Уряд заключив зі залізничними компаніями Canadian Pacific Railway і Canadian National Railway умову, на підставі якої будуть могли ці компанії на весну і літом 1928 спровадити до Канади певне число рільних робітників і рільничих родин без ніяких спеціальних зізволень і афідавітів. Ці залізничні компанії мають умовитися тепер з польським урядом що до умовин перевезти цеї категорії емігрантів.

ЗИМОВЕ БЕЗРОБІТТЯ В КАНАДІ.

Управи деяких міст в Канаді напр. в Ванкувері і Вінніпегу публично оголосили, що в зимі по-

містах і фабриках в Канаді буде дуже мало праці і нема взагалі виглядів на запотребування на промислових робітників. Робітникам, які літом і осінню були заняті на фармах радять там лишитися і постаратися про працю на зиму, або шукати праці по лісах, а то тим більше, що управи канадійських міст не будуть давати допомоги тим здоровим і здібним до праці робітникам, наколи вони мали нагоду знайти собі працю і прожиток на фармах.

Подаючи про це зимове безробіття в Канаді, звертаємо увагу наших емігрантів, щоби виїздили до Канади зимою тільки в тім випадку, наколи свої або роботодавці забезпечують їм працю і прожиток на зиму.

ЗАЛІЗНИЦЯ ГОДСОН БЕЙ.

В Канаді будують залізницу лінію, що має отримати західні провінції Канади, Саскачеван, Альберту і Манітобу з пристаню форту Черчіл над заливом Годсон Бей. Залізниця ця мала йти після первісного плану, від стації Годсон Бей в Саскачевані до Порт Нелсон. Однаке в останньому часі залишено пристань Порт Нелсон, бо море в тому місці є неглибоке і вода заносить його кожної весни намулом так, що пристані не далося би поглибити. Тому на Годсон-бейську пристань вибрано форту Черчіл, яка лежить кілька-десять кілометрів подальше від Порт Нелсон, але зате с вона природним портом і розбудова його буде тричі дешевша від Порт Нелсон.

Залізничне отримання західних канадійських провінцій з пристаню над заливом Годсон Бей буде мати велике значення головно для західно-канадійських транспортів товарів, призначених на східні ринки Європи, Африки і Східної Америки, бо вкорочус майже п'ятикратно залізничну дорогу між західною Канадою і дотеперішнimi східними канадійськими пристанями над Атлантическим Океаном.

При будові залізничної лінії Годсон Бей і будучої пристані Форт Черчіл працює багато наших українських робітників.

Sao Paulo.

В українській красії пресі і в Америці почалися неточні вісти про еміграцію на плянтації кави до Сао Павльо. Правдою є, що цього року заключено договір з павлійським урядом в справі висилки значної скількості польських родин на плянтації кави в Сао Павльо. Праця ця на плянтаціях мала бути переходовим етапом до поселення тих родин на бразилійських фармах. Далі правдою є, що цієї осені виїхало близько 200 осіб польської народності до Сао Павльо до робіт на кавових плянтаціях.

Однаке, як керуючі круги польського уряду, так і павлійський уряд уважають еміграцію польських родин на плянтації кави пробою і ні з од-

ної, із другої сторони нема великого одушевлення до цієї проби. Мала скількість емігрантів до Сао Павльо є доказом, що польські правлячі круги старалися обмежити до можливо найменшої міри еміграцію до Сао Павльо, а знову сао-павлійський уряд здержал виплати на безоплатну еміграцію так, що цієї зими та на весну слідуючого року є малі вигляди на еміграцію з Польщі до Сао Павльо.

Як буде полагоджена справа в будучині, це ще нерозвязане питання. Натомість фактом є, що жидівське еміграційне товариство в Польщі і Товариство Опіки над Українськими Емігрантами висказалися проти еміграції на плантації кави до Сао Павльо і досі не виїхав туди ні один український емігрант.

Розбиття корабля.

Часописи останніх тижнів переповнені були жахливими вістками про катастрофу, яка струнула пасажирський пароплав „Княжна Мафальда“ дня 25. жовтня ц. р. недалеко бразилійського побережя на північ від Ріо де Жанейро. Причина катастрофи ще до сьогодні як слід не прояснена. Коментують її ріжко. Одні твердять, що безпосередньою причиною було те, що пароплав наїхав на підводну скелю, інші що натрапив на підводну міну, заложену ще в часі світової війни, ще інші що на самому пароплаві прийшло до вибуху пальних матеріалів. Що корабель натрапив на підводну скелю не улягає на імениному сумнівові, бо в описах виратованих є виразно підкреслене, що кораблем так сильно потряслось, що всі попадали. Щойно пізніше почули детонацію в нутрі корабля і корабель почав потонати.

„Княжна Мафальда“ була власністю „Генерального перевозового товариства Італії“, мала 12.000 тон повномасиви, однаке це був пароплав старого типу, збудований ще перед війною, котрий відбував останню подорож. Находилося на ньому 968 осіб подорожніх і 240 осіб обсади, разом отже 1208 осіб. Після обчислень італійського уряду потонуло 296 осіб. Між пасажирами найбільше було еспанських і італійських рільних робітників.

Пароплав потонав 4 годині серед исчезнутої паніки пасажирів. Обсада трималася до останньої хвилини незвичайно геройсько, ратуючи в першій мірі дітей і жінок. Мимо наснівшої помочі інших кораб-

лів не вдалося всіх виратувати. Капітан пароплаву і більша частина обсади пішли на дно.

„Княжна Мафальда“ була обезпечена на 7 мільйонів 300.000 лірів в англійських і італійських ассоціаційних товариствах.

ЛІКАРСЬКИЙ ПОРАДНИК.

МАЛЯРІЯ.

Малярія, це заразлива недуга, котра панує найбільше в тих околицях, де є багна і, загалом, де є стоячі води. Малярію називають у нас пропасницю, феброю або лихорадкою.

Причиною малярії є паразіт, який називається „*plasmodium malariae*“. — Дістається він до крові людини через укусення комаря, що називається „*anopheles*“. Розсадниками малярії є ці комарі, котрі складають у багнах і стоячих водах міліони яєчок. Щоби з них могли вилягти молоді комарі, потрібне до цього тепло. Тому то малярія шириться найбільше в теплих краях а також і у нас літом. Зимою нема випадків малярії.

Чому комарі є розсадниками малярії?

Діється воно так. Комар висисає з хороого на малярію його кров, в якій находяться заразливі паразіти і прикусі переносить їх на здорову людину. По якомусь часі укусена комаром людина дістає дрощів а потім сильно гарячки, котра сягає до 40 ст. Ц.

Маємо кілька родів малярії, а саме легкої і тяжкої форми. До легкої форми належить 3-денна і 4-на а до тяжкої щоденна і тропікальна, котра виступає найчастіше в таких країнах, як Бразилія, Аргентина, Мексик, Куба і т. д. Ті ріжні форми малярії є спричинені ріжними родами заразків малярії. Третьоденна малярія називається тому так, бо між поодинокими приступами лихорадки є один день вільний. При четвертоденній є два дні вільні, а при щоденній малярії приступи відбуваються щоденно.

Кождий приступ малярії зачинається дрощами. Дрощи бувають деколи так сильні, що хорий трясеться, дзвонить зубами, тулиється, лице його синє, руки й ноги холодні як лід, так що хорошого годі загріти накривалами, перинами і ріжного роду термофорами. Коли дрощи минають, зявляється гарячка, ціле тіло горить, червоніє а термометр показує

Замовлення

на
УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКІ
РОЗМОВИ

,УЧІТЬСЯ
ПО АНГЛІЙСЬКИ“

Гроші в сумі 2 зол. 50 грошей за одну книжечку, можна посилати поштовим переказом, або чеком разом з передплатою на „Українського Емігранта“, або зажадати присилки книжечки за посліплаторю.

треба висилати під адресою:

Товариство Опіки над
Українськими Емігрантами
Львів — Городецька 95.

Українські Емігранти!

Вступайте в члени свого Товариства Опіки над Українськими Емігрантами!
Передплачуєте, читайте і поширюйте свій часопис „Український Емігрант“!
У всіх справах інформуйтеся в своєму Товаристві!
Адреса Товариства і Редакції: Львів, Городецька 95, I. поверх.

зує 40 ст. Ц. теплоти. По гарячці приходять поти, які тривають кілька годин, після яких хорій почувається зовсім добре і може вернути до своїх занять. Відтак знову приходить другий приступ малярії, котрий має такий сам перебіг. О скільки хорій не лічиться, то ті приступи страшно його виснажують. Хорій стає блідий, селезінка значно побільшується, а в деяких випадках сягає до половини жолудка. Гостра малярія часто переходить у хронічну малярію, котра триває кілька літ, так що хорій, нераз, по кількамісячних перервах дістаете приступи. Найнебезпечніша є тропікальна малярія, котра є звичайно смертельна.

Яким способом можна охоронитися перед малярією і як її поборювати?

Щоби поборювати малярію, до цього треба співпраці держави, цілої суспільності і самих хоріх. Держава повинна постаратися, щоби осушити багна і здренувати мокрі околиці. Наслідком мелиорації ґрунтів, коли всі багна і стоячі води будуть усунені, зникнуть заразливі осередки комарів. В Італії і інших південних краях є уладжені густі сітки по вікнах і над ліжками, крім цього є спеціальні сітки на лиці, щоби комарі не могли сідати на тілі й кусати. Кожний носить також стало при собі порошки хініни.

Хорі на малярію повинні лежати в ліжку і уживати хініну а саме перед приступом, бо тільки тоді зажита хініна може вбити всі заразки, які в ту хвилину розвиваються в крові і такий хорій не дістаете приступу малярії. Крім цього лічать малярію неосальварсаном.

д-р О. Мальчик.

Ріжні вісти.

Річна передплата на р. 1928. В краю — 8 зол., в Америці і Канаді — 1 долар; в Бразилії — 2·50 мільяйси; в Аргентині — 3·50 пеза; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. Один примірник 30 сот. — Хто заплатить цілорічну передплату за 1928 р. — тому будеться висилати часопис даром до кінця 1927 року.

ЗМІСТ: Інформаційне бюро; Справа організації нашої еміграції; Еміграційні справи в Польщі; Уваги до еміграційного закону; Учітесь по англійськи; Еміграція жертвам повені; Америка: а) Вичерпана квота для рільників. б) Воєнні асекураторіїні премії, в) Permit to reenter; Канада: Без афідавітів до Канади, б) Зимове безробіття в Канаді; Залізниці Гудсон Бей; Сао Павльо; Розбиття корабля; Лікарський порадник: д-р О. Мальчик: Малярія; Ріжні вісти.

Видає: Т-во Опіки над Українськими Емігрантами. — За редакцію відповідає: Генрих Рогожинський.
 З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Конгрес Українського Обєднання. Дня 26. жовтня ц. р. відбувся в Філадельфії конгрес країнського Обєднання. Докладний звіт з цього конгресу подамо в другому числі.

Науковий Еміграційний Інститут. Комісар Уряду на місто Варшаву затвердив дня 12-го вересня 1927 р. статут Наукового Еміграційного Інституту в Варшаві. Головою Інституту є проф. д-р Ст. Гломбінський, а секретарем проф. д-р Г. Заленецький. Органом Інституту є „Kwartalnik“. Ціллю Інституту є діяльність в напрямі наукових дослідів польських еміграційних і колонізаційних питань.

Канадійські лікарі в Європі. Домініяльний Департамент Здоровля в Оттаві назначив 20 канадійських лікарів до екзаменування емігрантів в Європі, куди вони мають незадовго виїхати. Більшість цих лікарів буде перебувати в Англії.

Вилив ріки св. Лаврентія. Ріка св. Лаврентія відмежовує Зединені Держави Америки від Канади. Є це дуже широка ріка, яка відпроваджує води великих середньо-американських озер до Атлантического океану. В останніх часах наслідком сильних дощів ріка ця вилила і заляла багато місцевостей в Зед. Державах і Канаді, а навіть загрожує Нью-Йоркові.

Отворення тунелю. Дня 13. листопада ц. р. отворено найбільший на світі підводний тунель, званий Галанд Тюбс, якийлучить Нью Йорк з Джерсі Сіті. Цей тунель зачали будувати перед двома роками. Крізь цей тунель можна переїздити автами і переходити піхотою.

„Індженкшен“. Найвищий суд Зединених Держав призначив конституційними ті судові заборони, „індженкшен“, якими закаються юнійним урядникам організувати шахтарів мягкого вугілля в південній Вест Вирджінії. Саме в тамошніх не-юнійних шахтах власники заключають з кожним робітником окрему умову, так звану „слов дог“ контракт“, на основі якої робітник зобов'язується не вступати до юнії. Крім цього компанії дістали тепер право виступати проти кожного організатора юнії. Це рішення суду є одним з найбільш реакційних розпорядків, який має на меті охорону вугільних баронів проти робітництва.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ

Орган Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові.

Редакція і Адміністрація: Львів, Городецька 95, I. п. Чекове кonto П. К. О. 153.315.

Річна передплата на рік 1928: В краю — 8 зол.; в Америці і Канаді — 1 долар; в Бразилії — 2·50 мільрайси; в Аргентині — 3·50 пеза; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. — Один примірник 35 сот. — Хто заплатить ціло-річну передплату за 1928 р. — тому будеться висилати часопис даром до кінця 1927 р.

Посвячення власної домівки у Львові.

Дня 19. листопада 1927 р. о годині 6·30 вечором відбувся акт посвячення власної домівки Товариства Опіки над Українськими Емігрантами і редакції „Українського Емігранта“ у Львові при вулиці Городецькій ч. 95. Акту посвячення довершив о. крил. Садовський, член Головної Управи Товариства і довголітній працьовник на полі української еміграції. Присутнimi при акті посвячення були члени Президії, Головної Управи, Контрольної Комісії, Секретаріату, Санітарного Відділу, Каси і персоналу Товариства Опіки над Українськими Емігрантами, редакційна колегія, кореспонденти і члени адміністрації „Українського Емігранта“.

Після акту посвячення відбулася товарицька гутірка на тему української еміграції і кольонізації, історії української еміграції, наших еміграційних плянів і політики на будуче Гутірка протягнулася до години 10 вечором. Присмно було дивитись і слухати, як громада енергійних робітників на полі еміграції і досвідчених спеціялістів твердо і непохитно обіцювала собі і українському народові, що доловжть усіх зусиль до поведення справи і забезпечення інтересів українських емігрантів на світовому ринку праці і світових кольонізаційних теренах.

Милою була несподіванка, яку зробила зібраним переплетня Товариства „Просвіти“, присилаючи перші гарно оправлені примірники „Учіться по англійськи“, першої книжечки влас-

ної Бібліотеки Товариства Опіки над Українськими Емігрантами. Кілька примірників цієї книжечки вислано приятелям нашого Товариства з Еміграційного Уряду та Міністерства Праці і Суспільної Опіки в Варшаві.

Власна домівка Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові є першою в ряді бюр цього Товариства, які в найближчій будущі будуть отворені у всіх повітових містах Галичини, Волині, Холмщини, Підляща і Післісся.

Договір з Німеччиною.

Дня 24. листопада 1927 підписано в Варшаві договір в справі зарібкової еміграції до Німеччини. Після цього договору буде могло виїхати з Польщі до Німеччини 50 до 70 тисяч сезонових рільних робітників річно, які кожного року будуть мусіти повернути до краю найменше на 2—3 місяців в зимі. Точніші умовини договору подамо в слідуючому числі нашого часопису.

Сподіваємося, що на сезонові роботи до Німеччини буде могла виїхати певна скількість українських робітників головно з повітів Підкарпаття, навіщених цьогорічною повінню.

Ратунок наших емігрантів на Кубі.

В попередніх числах нашого часопису подали ми, що за намовою ріжного роду агентів виїхало від 1923 до 1925 року, кілька тисяч емігрантів з Польщі до Куби в тій надії, що звідтам удасться їм передістатися до Зединених Держав Америки. Частині з цих емігрантів удалося

Замовлення
на
УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКІ
РОЗМОВИ

„УЧІТЬСЯ
ПО АНГЛІЙСЬКИ“

треба висилати під адресою:
Товариство Опіки над
Українськими Емігрантами
Львів — Городецька 95.

Гроші в сумі 2 зол. 50 грошей за одну книжечку можна посилати поштовим переказом, або чеком разом з передплатою на „Українського Емігранта“, або зажадати присилки книжечки за посліплатою.

дійсно тамтуди передісталися, частину потопили без сліду пірати і контрабандисти, а решта в тому числі 800 українських і 300 польських емігрантів марно пропадає на Кубі, бо ані не має можности вийхати звідтам до інших країв, ані не має грошей на поворот до рідного краю.

Польський уряд виасигнував в останньому часі, про що доносив свого часу „Wychodzca“, 5.000 зол. через польський консулят в Нью-Йорку на допомогу для цих емігрантів. Цю допомогу треба уважати, як перший крок в напрямі ратунку наших емігрантів на Кубі. Теперішній польський уряд має моральне право і фінансові засоби прийти здалеко успішніщою допомогою для цих нещасних емігрантів.

Агенти і концесіоновані в Польщі корабельні товариства, маючи на оці виключно зиск зі спроданих корабельних карт, возили емігрантів з Польщі на Кубу аж до цієї хвилини, коли польський уряд, на підставі рапортів Еміграційного Уряду і Польського Консулату в Нью-Йорку, здержал вкінці еміграцію на Кубу. Але само здережання цієї еміграції охоронило перед нещастям тільки ці особи, які в майбутньому мали намір вийхати на Кубу, але в нічому не помогло цим емігрантам, що вже вийшли. Вправді, Уряд Еміграційний покарав корабельні товариства, що вивозили емігрантів, але цим не поміг ще емігрантам на Кубі. Вже при забороні виїзду на Кубу треба було положити руки на кавцю цих корабельних товариств і ужити її на ратунок кубійських жертв та змусити ці товариства до цього, щоби вони назад перевезли емігрантів з Куби до краю і звернули їм кошта подорожі та втрати, понесені при виїзді на Кубу.

Що прогаяно давніше, можна зробити ще й тепер, доки при житті є наші емігранти на Кубі. Через польський консулят в Нью-Йорку, якого компетенція простягається також на Кубу, треба спорядити лісти цих емігрантів, які не мають праці і прожитку на Кубі, помогти їм з місця матеріально та дати спромогу, щоби могли, за дуже низькою оплатою, вернутися до краю кораблями тих корабельних товариств, що їх вивезли на Кубу.

Є ще один спосіб, — але це тяжкий, — ратунку наших емігрантів на Кубі. Маємо на увазі можливість відступити для цих емігрантів частину річної квоти, призначеної американським законом для Польщі, щоби в цей спосіб дати цим емігрантам можливість легально вийхати до Зединених Держав Америки. Це можна би зробити в дорозі дипломатичних переговорів з урядом Зединених Держав Америки. Наші делегати бл. п. д-р Бачинський і о. Жан під час своєї поїздки по Канаді робили старання у канадійських властей щоби ці позволили переселитися нашим емігрантам з Куби до Канади. Відомо, що ці заходи делегатів Товариства Опіки над Українськими Емігрантами не дали успіху. Але що свого часу не

удалося українським делегатам, може удавати польському урядові, а нагода до цього є при теперішніх переговорах на 1928 рік. Увагу на цей останній спосіб ратунку для наших емігрантів на Кубі, звернула міністерству праці і суспільної опіки в Варшаві президія Товариства Опіки над Українськими Емігрантами.

Знайшлися би певно ще інші способи ратунку українських і польських емігрантів з Польщі на Кубі, однаке до діла треба взятися скоро і енергійно.

Справа української еміграції до Канади.

Українська суспільність у старому краю і в Канаді є від давна згідна з цим, що для українського народу з польської, румунської і чехословацької держави, корисною є еміграція до Канади, де ще в передвоєнних часах поселилося і працює близько 600.000 українських фармерів та ремісників.

Майже всі осілі в Канаді українці натурализувалися, це є принятий канадійське горожанство і витворився тип громадянина-кольоніста: український канадієць. Господарське і політичне життя Канади втягнуло в свої карби українське населення в тому краю. Подібно, як в Зединених Державах Америки українські емігранти, а також емігранти інших народів, „замериканізувалися“, так в Канаді вони „сканадійцілися“.

Коли поїде якийсь український „інтелігент“ з Галичини до Канади і там не заакліматизується, або коли якийсь галичанин візьме до рук якийсь український часопис, то він просто не зрозуміє канадійського українця і його інтересів. Бо якже можна поняти як слід західно-українському інтелігентові, що українські фармери в Канаді інтересуються такими, наприклад, справами, як курс збіжжа чи худоби на біржах в Нью-Йорку, Шікаго чи Вінніпегу, або курс акцій Канадіян Пасіфік чи інших „бондів“, як будова залізниці зі Саскачевану до Годсон Бей, як будова гігантичних шпихлірів-елеваторів і творення фармерського збіжевого пулью, або творення робітничих „юній“ — професійних організацій, чи робітничих товариств обезпечення на випадок недуги, старости, інвалідства і смерті, безробіття, страйку і льокавтів або лягування в Канаді ріжних українських політичних груп між англійською ліберальною і консервативною партією, між протестантами англійськими і католиками французами.

А прецінь всіми тими питаннями живо інтересуються канадійські українці в своїй боротьбі за існування. Це заінтересування є так загальне і перемагаюче, що мало тільки місця лишається на національні чи віроісповідні справи.

Повищі уваги сказано як нашій українській суспільності в старому краю, так також канадійській суспільності, а це з цього огляду, що обі ці

супільності шукають доріг і способів, щоби українську еміграцію спрямувати на давнє історичне русло до Канади. Перші кроки під цим оглядом поробили зі сторони Канади ріжні агенти, які, почавши від трьох останніх літ, приїздили до нас, або зі старого краю їздили тамтуди. Завдяки цему обопільному притяганню були ми в останніх двох роках свідками, що до Канади виїхало майже 20.000 українських рільних робітників і рільничих родин. Це була перша повоєнна спроба, на загал удачна, хоч під деякими оглядами дуже болюча і прикра. Виною цих прикрих моментів була недостача досвіду так з нашої сторони, як з канадійської в зорганізованню еміграційної струї і певного роду нерішучість обох сторін.

Найбільше болючим випадком з нашої сторони було незнання розмірів еміграційної лихви і неуміння зорганізувати боротьбу з цюю лихвою. Наслідком цього, ріжного роду лихварі в краю, здерли протягом останніх двох літ з українських емігрантів до Канади 1 до 2 міліонів доларів. Наш відновлений часопис „Український Емігрант“, перший звернув увагу публичної опінії на цю язву, а наше Українське Товариство Опіки над Українськими Емігрантами робить з великим трудом старання, щоби винайти засоби на створення еміграційного банку для поборювання еміграційної лихви, бо кожному ясним є, якою великою матеріальною і моральною втратою для емігрантів є проста крадіжка 1 до 2 міліонів доларів, якої допускаються лихварі.

З нашої сторони була незорганізована інформаційна і санітарна служба для емігрантів, була недостача помочі емігрантам при вироблюванню документів, потрібних до подорожі так в краю, як і в Канаді, було неуміння вистаратися у перевозових товариствах знижки залізничних і корабельних тариф для емігрантів; ми не старалися, щоби вкоротити час подорожі до пристаней від'їзду, який завела непотрібна інституція карантину до Канади і практика готелевих і корабельних підприємств. Були ще інші, менше важні, недомагання з нашої сторони. Ті всі болючі моменти буде старатися усунути наше Товариство Опіки над Українськими Емігрантами при помочі заложення своїх кружків на провінції і втягнення до праці цілої української супільності і самих емігрантів, як також через відповідні кроки у польського уряду і у підприємств, що є заінтересовані в нашій еміграції до Канади. На цю ціль не пожаліє Товариство Опіки над Українськими Емігрантами найбільших зусиль і видатків.

Дволітній досвід показав, що канадійські чинники, заінтересовані в українській еміграції до Канади, поробили деякі грубі промахи. Відомо є, що при кінці 1925 р. канадійський уряд зробив умову з двома великими залізничними компаніями „Canadian National Railway“ і „Canadian Pacific Railway“ доручуючи їм спровадити до Канади річно близько 50.000 рільних робітників

і кілька тисяч рільничих родин з Європейського континенту, в тому числі також певну скількість українських емігрантів з Польщі, Румунії і Чехо-Словаччини. В 1926 р., це є в першому році проби, емігранти-рільні робітники, спроваджені з Європи за посередництвом організацій канадійських залізничних компаній, самі сяк-так розмістилися при праці на фармах і інших підприємствах. Весна 1927 р. дощева і холодна, викликала побоювання про вислід жнів і тому канадійські фармери з резервою держалися при замовлюванню і принманню до праці ново приїхавших з Європи емігрантів. Вінніпегський „Український Голос“, з дня 5. жовтня 1927 р., ось що пише на тему другорічної проби еміграції до Канади.

„Канадійський департамент іміграції, як відомо, ділить імігрантів з ріжних держав на кляси. До першої кляси належать імігранти з островів Великої Британії; для них імігранти не тільки є всяки улекшення, але й допомога в переїзді через океан. До другої кляси належать імігранти зі Зединених Держав, зі скандинавських країв і з Франції: ці імігранти називаються пожаданими. Імігранти з Польщі, Чехословаччини, Румунії і інших держав східної Європи рахуються за менше пожаданих, а імігранти з Італії і других країв південної Європи, як рівно з Азії рахуються за зовсім непожаданих імігрантів.

Минувшого року департамент іміграції дав залізницям майже свободну руку в справі іміграції. Залізниці скористали з цього в такий спосіб, що за перших п'ять місяців 1927 року привезли 99.964 імігранти, з чого британських імігрантів було лише 36.306, зі Зединених Держав 12.387, а з інших держав 51.271.

Колиб залізниці були спроваджували імігрантів уважно і старалися їх розміщувати як слід, то можливо, що ніхто не був би звертав на це уваги. Однак залізниці попровадили діло не гаразд. Найголовнішим ділом в них, виглядає, було дістати як найбільше пасажирів на свої кораблі, а не промістити їх при роботі, чи на фармі. Поїзди розвозили імігрантів по стаціях на преріях західної Канади, деколи навіть по таких стаціях, де не було стаційного будинку, і лишали їх на Божу волю. Міста західної Канади зароїлися імігрантами, що в голоді і ході шукали за роботою. Мейори ріжних міст західної Канади засипали департамент іміграції протестами проти навалу імігрантів, яких ніхто не опікувався. Дійшло до того, що уряд Канади був приневолений супендувати з днем 1-го червня 1927 угоду департаменту іміграції з залізницями, а тим самим припинити її іміграцію.

Зрозуміла річ, що супендовання угоди з залізницями в літі цього року не було для залізниць ніяким компліментом; вони дуже негодували за це на уряд і вказували на матеріальні втрати.

Залізниці, очевидна річ, не є в бизнесі ради здоров'я. Вони дивляться за зарібком і стараються заробляти так, як виглядає їм найлекше.

Вони не дуже потребують турбуватися тим, що публика скаже. Однака міністр іміграції є відповідальний перед всім громадянством Канади за хід іміграції. Коли залізниці зроблять щось зло, він має за них пити в парламенті. І коли цього року на весні спосіб ведення іміграції почав ріжних людей невдоволяти, то предметом критики стали не невідповідальні залізниці, тільки департамент іміграції, а в першій мірі міністр іміграції. А людям досить того, щоби звернули раз на щось своє невдоволення; вишукувати дальші хиби після цього вже легко.

Люде не сподобали собі того, що залізниці привозять імігрантів, розсипають їх по ріжних стаціях, і ті люде відтак стають тягарем для муніципалів, для організацій та для поодиноких милосердних людей. Коли однака зачали критикувати іміграцію, то не спиняються на тім, що звернуло первісно їх увагу. Вони вже приглядаються і тому, якої народності, з яких країв і якої моральної, інтелектуальної та політичної якості є свіжі імігранти. І що-ж завважують критики? Вони завважують, що імігранти є переважно з кляси менше пожаданих, тобто не з Великої Британії, ані навіть зі Скандинавії, тільки зі східної Європи.

Людям, що дорожать британськими традиціями Канади, це все не може подобатися. Поставлення канадським урядом британської іміграції на перше місце показує аж надто виразно, якої іміграції бажає собі Канада. Канада хоче імігрантів, котрі були б додатком її сили, а не вменшували її силу. І ось з тої причини повстала опозиція до іміграційної політики уряду Канади цього року.

Опозиція не мала коли виявилася в парламенті, бо через літо не було сесії парламенту; вона покищо виявлялася тільки в деяких публичних промовах, на зіздах, в часописах; виявлялася в листах та телеграмах до департаменту іміграції. І цього було досить, щоби міністр іміграції відчув потребу подивитися на задні колеса свого воза.

Українська іміграція є для Канади безумовно потрібна. Як звертає увагу такий впливовий дневник, як „Фрі Прес“ (Вінніпег), з Великої Британії може Канада дістати тільки дуже маленьку скількість імігрантів з рільничої кляси, а це є одинокі імігранти, для яких в Канаді є місце. Коли Канада дістала більше британських імігрантів, то тільки з міст, значить, людей, які і тут хотіли жити по містах. Дістати більше імігрантів зі Скандинавії та Франції — нема надії. Зрештою одинокі люди, які показалися здібними в Канаді осідати в лісистих околицях і дороблятися, є наші люде зі східної Європи, зн. Українці. „Фрі Прес“ питаетесь, чи слід замикати таким людям вступ до Канади через те тільки, що не можна дістати доволі імігрантів з Великої Британії, які би рівноважили їх. І „Фрі Прес“ в'зыває до холонокровної відповіді на це питання.

З наведених уваг „Українського Голосу“ видно, що: 1) Канадські залізничні і колонізаційні

компанії не мають ще добре зорганізованої служби посередництва праці; 2) В своїх калькуляціях оглядалися вони надто на негайний дивовижний зиск і не мали добре обдуманого пляну кольонізації; 3) Через це дали нагоду англійським патріотам напасті на європейську, а при цьому українську еміграцію до Канади.

Поповнені блуди дадуться направити. Канадські кольонізаційні і транспортові підприємства ліпше мусять зорганізувати свою службу посередництва праці і кольонізаційний апарат і вони як бізнесмени не дадуться обманути англійським сентиментом

Проба буде продовжатися ще дальші два роки, бо канадський уряд відновив дня 28. вересня ц. р. умову з канад. заліз. і кольонізаційними підприємствами в справі перевозу до Канади рільних робітників і рільничих родин з Європи, майже в дотеперішніх розмірах і вже тепер мають наступити певні полекші візду до Канади. Маємо деякі відомості, що навіть чисто англійські підприємства задумують змінити свій погляд на українську еміграцію до Канади.

Можна надіятися, що також переговори, які ведуться між польським урядом і канадськими залізничними та кольонізаційними компаніями покінчаться незадовго заключенням еміграційного договору принайменше на найближчу будущину.

Проти агітації за виїздом до Аргентини.

Еміграційний Уряд надіслав нам до поміщення такий комунікат:

Еміграційний Уряд перевів в останніх часах контролю діяльності відділів корабельних товариств у Вільні, яка крім дрібніших промахів виказала, що відділи товариств „Cosulich Line“ і „Chargeurs Réunis“ вели на терені віленського воєвідства агітацію за еміграцією до Аргентини. Агітацію вели товариства при помочі своїх урядовців, які розіїздили по провінції і через розсилання листів, в яких представлювано в надто корисному світлі умовини праці в Аргентині,

У висліді контролі Еміграційний Уряд зарядив карні доходження і потягне виновників до відповідальності. Перестерігається емігрантів, щоби безкритично не далися обманути обітницям корабельних агентів, але перед виїздом порадилися чи то покликаних до цього урядів (Еміграційний Уряд, Державні Уряди Посередництва Праці) чи товариств опіки над емігрантами.

Зединені Держави Америки. ДЕПОРТАЦІЙ.

В Зединених Державах Америки начислють один міліон осіб, які після війни прибули туди

нелегально, це є всупереч американським законам, що обмежують іміграцію до цього краю. Ці емігранти в ріжний спосіб дістаються до Зединених Держав Америки, або безпосередно з Європи і Азії, або посередно через Мексик, Канаду, Кубу і то мимо строгої американської морської та суходольної сторожі.

Кара за нелегальний перехід до Зединених Держав є велика, а саме: оден рік і оден день вязниці, конфіската маєтку і примусове виселення або депортація з краю. Європейських депортованих мусять безплатно візвозити до Європи ці корабельні товариства, які вивезли їх колись з Європи, під загрозою найтяжчих кар аж до відбрання концесії на причалювання до портів Зединених Держав і конфіскати кораблів. Розуміється, що корабельні товариства не допускають до примінення цих остаточних кар, але візвозять депортованих до Європи і платять тільки невеликі грошеві кари.

В останньому часі змоглася дуже боротьба з тими, що нелегально дісталися або стараються передістти до Зединених Держав Америки. Скріплено значно морські і суходольні сторожі, а у нутрі краю поширило значно поліційний і інвігіляційний догляд над емігрантами, переведено неймовірно велику організацію для ловів на людей і приготовується план депортації цілого міліона нелегальних імігантів.

Ця зможена акція дається вже тепер ярко запримітити. Десятки тисяч осіб, призначених до депортації, сидять по американських вязницях, або їх свояки складають за них великі кавції, найменше 1000 доларів на це, щоби лишити їх на свободі до дня депортациі. Нема при цьому ні одного майже корабля, що відчалює з американських портів до Європи, на якому не знаходилася би значна скількість депортованих.

Депортація не оминула також українських емігрантів, а головно цих, що перекралися, або старалися перекрасти до Зединених Держав з Куби, Мексика й Канади. В останніх часах уряд Зединених Держав Америки заключив договір з урядом Канади в цілі спільної сторожі і депортаційної акції. Одною з точок цього договору є, що оба уряди зобовязалися вимінювати зі собою лісти депортованих і не допускати їх більше до Зединених Держав Америки ні до Канади навіть на випадок, якби вони мали змогу легально вийхати до одного з цих країв.

На цей останній договір звертаємо увагу наших майбутніх емігрантів до Канади і осторігасмо їх, щоби вони не виїздили до Канади з наміром перейти опісля нелегально до Зединених Держав Америки. Зауважуємо на кінці, що в тих так як і в інших справах найшлися одиниці, а навіть цілі організації для особистого використання постанов, забороняючих візд до Зединених Держав Америки. Є це пірати і контрабандисти, які за великі гроші обіцюють помогти несвідомим

емігрантам дістатися до Зединених Держав. Одначе в критичних хвилинах погоні американської або канадської сторожі, контрабандисти або убивають емігрантів без сліду, або покидають їх як добичу для цієї сторожі, або навіть самі відають їх в руки цієї сторожі.

Емігранти повинні запамятати собі, що при нелегальному перекраданні до Зединених Держав Америки наражаються на великі втрати, терпіння, а навіть смерть так зі сторони легальної сторожі, як і розбирацьких контрабандистів.

На це звертає увагу наших емігрантів Товариство Опіки над Українськими Емігрантами.

НАЛЕЖАЧІ ДО КВОТИ.

В останньому числі „Українського Емігранта“ доносили ми, що хоч до 1. липня 1928 р. вичерпане є число рільників, які після американського закону належать до т. зв. упривілегіюваних в квоті. Натомість невичерпане є ще квота для неуривілігованіх, ц. є для тих емігрантів, які мали карти вступу на візу, або саму візу, від американського консуля з 1923 і 1924 р. Значній скількості емігрантів цеї останньої категорії видав в останньому місяці американський консуллят нові карти вступу на візу на місяць січень 1928 р. Ці емігранти повинні на час вистаратися про пашпорти і документи, яких від них вимагає консуллят, а саме: 2 фотографії, 2 свідоцтва моральності, 2 свідоцтва заняття, 2 посвідки замешкання протягом останніх 5 літ, а надто для обовязаних до військової служби 2 посвідки з П. К. У.

В означеному дні повинні завізовані картою вступу зголоситися в американському консулляті в Варшаві вул. Шкільна ч. 2 з усіма жаданими документами для одержання візи. Визначеного речинця не можна прогаяти, бо через прогаяння тратить емігрант можність одержати візу. Радимо їхати емігрантам по візу без багажу, бо не є відомо, чи консуллят видасть їм візи на руку, чи приобіцяє вислати їм візи поштою щойно за якийсь час.

Звертаємо при цьому увагу наших емігрантів, що перед формальностями при видачі візи всі емігранти без виїмку мусять підатися в консулляті докладним лікарським оглядінам, тому їх тіло і білля мусить бути цілком чисте.

З Канади.

БРИТІЙСЬКИЙ УРЯД ВИСЛАВ ДО КАНАДИ 3.000 РОДИН.

Бритійський уряд видав в цім році чотири і пів міліона доларів на ціль поселення трох тисяч бритійських родин в Канаді. Ці бритійські поселенці осіли на частинно вироблених фармах, які покинули повернувші з війни жовніри. Канадський уряд дав ті землі бритійським поселенцям на умовинах, що до 25 літ вони мають їх вповні виплатити.

ЧИ МОЖНА ІХАТИ ДО КАНАДИ БЕЗ АФІДАВІТУ.

В останньому часі звертається маса рільних робітників до корабельних товариств в справі зареєстрування їх на виїзд до Канади без афідавіту. Цих емігрантів повідомляємо, що досі не зроблено ще договору на рік 1928 між польським урядом і канадськими залізничними компаніями в справі виїзду робітників рільних і рільничих родин і що корабельні товариства не приймають від цих осіб задатків на корабельні карти.

Аж до заключення договору і усталення способу реєстрації на виїзд до Канади без афідавіту, непотрібно є рільним робітникам їздити особисто до корабельних бюр і робити непотрібно видатки на їзду. Як буде заключений договір, то буде також оголошено, в який спосіб будуть реєструвати емігрантів до Канади без афідавіту, про що повідомимо негайно наших читачів.

ЗДЕРЖАННЯ ЕМІГРАЦІЇ ДО КАНАДИ.

На підставі найновіших розпорядків канадських влад, здержано на разі аж до відкликання виднання віз на виїзд до Канади навіть для найближчої рідині, мимо цього, що мали вони візвання на виїзд т. зв. аплікації і афідавіти. Корабельні товариства відкликали транспорти тих осіб. Виїхати в зимовім сезоні можуть до Канади тільки ці особи, що мають спеціальний дозвіл від канадського уряду т. зв. перміти, або аплікації і афідавіти з останніх місяців. Таких емігрантів в Галичині є всого кілька десять.

Сподіваємося, що це здедження еміграції до Канади має тільки переходовий характер на зиму.

Про Бразилію.

Наш бразилійський кореспондент В. К., — що кільканадцяє літ живе в Бразилії, подає нам відомості про цей край, які майже без змін поміщуюмо для інформації цих осіб, що носяться з наміром виїзду до Бразилії.

Наш кореспондент пише:

В Бразилії панують всюди: 1) нужда й політичне безладдя краю, 2) страшно мала продукція, на яку тут можна здобутися при 12-місячній праці, 3) духовий занепад, як вислід надмірної праці й браку часу на освіту, не кажучи вже про великанські віддалення кольоній, одних від других.

Розберімо трохи ширше.

Я вже тут 16 літ, ще не запамятав року, щоб тут не було більшої або меншої революції, починаючи з 1912 р. (я приїхав 1911 р.) Інтересне те, що причина революції не якась матеріальна скрута, що не має де подітись, бо всюди повно місця, але саме вдача народу, якому в душі „валенсія“, цебто таке шалене геройство, що треба показатись воїовничим, сильним, відважним, побідним, і т. п. Можливо, що то є атавізм індіянсько-муринський (три четверті населення є мішанці), що тягне до авантур, шукання розголосу, бажання стати слав-

ним, скочити вище свого носа. І так напр. вибирають президента, якого тут звичайно висуває республіканська партія (партія республікано). Є люди за, є проти. Ті, що проти, не йдуть агітувати за своїм кандидатом, а готовлять революцію, бойкотуючи вибори. На виборах звичайно буває всього один кандидат, котрого, зовсім зрозуміле, вибирають „одноголосно“. А за пару тижнів, чи місяць, вибуває революція. Вислід є такий, що уряд побіджує, але державний скарб, чи то цілої федерації, чи то поодиноких станів, покривається хмарою все нових і нових задовжень.

Догіг нема, школа нема, господарство падає, бо всі податки, чи взагалі якісь доходи, йдуть на утримання ладу, що в такій великанській країні, та що без залізниць, не є забавкою.

Податки, від коли я приїхав сюди, підрости до 300 проц. І в Ріо де Жанейро конгрес круить мозком деб іще й ще роздобути тих податків. Розуміється, що Бразилія, як країна зі суто можновладчим устроєм, вона щадить дуків, а весь тягар падає на посередні доходи, як податки на знадоби першої потреби. Розуміється, що українське населення яке своїх можновладців не має й на табаку, стоїть у перших рядах, як елемент, що й скіру свою віддасть на податки. Більшість Бразилійців махнула вже рукою на всі ті можливості вилізти якось із цього дикого стану, бо чим більше виробиш, більше здеруть. Отже фільософія маси така: Роби так, щоб сьогодні не здох з голоду. Чотири стовпці, стіни з дранок, покриття з якоїсь осоки, от і хата, в якій родяться, ростуть і умірають цілі покоління. Шкода що не вмію фотографувати, щоб післати вам знімки з хат бразилійців, що мешкають між українцями.

Хліборобство тут, це кара Божа. Уявіть собі предвічний ліс, але не європейський, що в долі Ви можете пройтись, лягти в холодку, назбирати ягід і т. д. Ліс такий що мусите кождий ступінь прорубувати дорогу. А ось як господарять у ньому: Перш усього вирубають що дрібніше, потім валять столітніх дідуганів, — а є й такі, що лишаються, бо ніяка пила їх не перетне; потім усе те палиться. По пожежі маєте страшне видовище, де величчі, оден поперек другого, лежать почорнілі, ждуть судного дня. А по них скаче як... сорока... хлібс... роб... Чорний, спітнілий, з попелом в уках, в очах, в роті, в носі і взагалі — у всіх дірках, які має в скірі. В руках у нього патик і торба через плечі. Патиком робить діри, а з торби витягає по троє зерен і кидає до дір. Рубав він зо три місяці, скакати буде з місяць, а насадить раптом зо три скати... Садить звичайно кукурузу, бо ішо інше ніяк садити...

Нарешті його, вибачайте, нива готова. А сидить кільометр від найближчих сусідів. Довкола них страшний ложнурій, вічно мовчазний ліс — співучих птахів тут майже нема. І ось як починає Вам на ниві рости, починають приходити з лісу „гості“. Найперше шпаки, що висмикують з корінням посаджене, щоб випити солод з покільченого

зернятка, підрослого трохи — приходять також малпи. За той час підросло більше, — приходять дикі свині. Почало давати шульки, качани — приходять серни, папуги, а потім знов малпи.

Але ось і жнива. Коли Ви збиралі кукурузу, то бурян був уже вищий за Вас, а по жнивах на лані то непролазна гущавина, до котрої Ви повернетесь, аж по 5-тьох роках, бо ті дерева, що падали, гиляки, нові рослини й бурян однако Вам не дадуть нічого робити.

Коли гиляки погниють, Ви вертаетесь на перший „лан“. Знову зачинаєте рубати... Ale потім починається чистка, а з нею вже справжнє пекло. Бо коли в лісі не росло на початках стільки хопти, то тепер вона приходить до вас в „гості“, а за нею до Вас лізе найстрашніший тут звір — муравлі. Наші учителі в гімназіях, і географічні підручники лякали нас бразилійськими ягуарами, полозами, а ніхто з них не знат, що страшніші навіть від самого пекла — це муравлі. Нема нічого, щоб вони Вам не зіли. Обідять листя з дерева, менше з тим, чи то помаранча, чи верба — виносять капусту, розточать хліб, залізуть у смалець, поїдуть мід, зі смокочуть солонину, заберуть риж, чи що інше з хати. Нема нічого в цім голоднім краю, щоби їх не цікавило і щоб вони не пожерли.

Нарешті по довгих роках при нелюдській, а чисто осягні затраті енергії, Ви винищили муравлів, побідили ліс, погнили Вам пні і колоди, Ви можетейти з плугом, аж нараз, огортає Вас роспуха,... показується, що ви землі не маєте...

Як же? Дуже просто. Тут гори, гори і гори, поки Ви боролися з лісом, з хоптами, з муравлями, поки Ви оголовали Вашу землю, а дощик щирий, тропічний дощик, хляпав Вам, та хляпав. Забирає з під рук Вашу порохнячку, та забирає. I ви лишились або з глиною, що крім хопти нічого не родить, або з камінням, або з багном. Ваша родюча земля пішла світами. А разом з тим до Вас приходять нові „гости“: хроби. З розвиненням господарських рослин, без всякої інспекції й перешкоди зі сторони уряду, чи науки, розплоджується така сила галапасів, що Ви день-денно напихаєтесь хробаками,... або... мусите гинути з голоду.

Хроби є у житі, є в пшениці, в гречці, в рижи, в фасолі, — (головна пожива в Бразилії це фасоля, починаючи від робітника, аж до президента держави. Бразилійці називають фасолю „прато національ“, цебто народня пожива) — в огірках, в гарбузах, в кукурузі, в капусті, в кавунах, та буде вже... Ви не маєте тут нічого до ідження, в котрім відповідній галапас не зложивби свого яєчка, з якого в короткому часі вилазить обридливий білий червак.

Коли Ви маєте за собою непотрібне тут звання культурного чоловіка, коли Ви маєте хоч трохи якоїсь естетики в душі — Ви можете собі уявити з яким чуттям і апетитом ми засідаємо до обіду.

А як виглядає не якість а скількість продук-

ції в Бразилії? Я роки цілі збирав статистику від кольоністів в Бразилії і прийшов до такого висновку: Продукція тутешнього хлібороба, в порівненні з американським, канадійським і південно африканським, чи українським на Україні, є в пропорції 1:18; що там продукує одна людина — то тут в Бразилії треба 18 людей. Це є страшний факт, який я доведу в разі потреби числами.

Шкіл нема, бо нема чим оплачувати вчителів. Пару нещасливців, що мотаються зі своїм ще українським ідеалом європейської якості (я мотався 10 літ) як не сьогодні, то завтра покинуть свій фах.

Страшна задуха на кольоніях, праця і шинок — усе це примушує не тільки перше покоління, уроджене тут, вирікатись кольоній, а навіть молодші, що приїхали малими з Галичини скидають із себе український жупан а чим швидше натягають на себе бразилійську „капу“. Все це дичіє, пересякає вище згаданою „валенсією“, ходить узброєне, шукаючи нагоди показати своє „геройство“. Скільки вже на мої памяті пішло землю гризи. Кождий баль, то дика оргія, бійка, стрілянина, — гидота.

Ті причини зродили ідею виїзду відти до інших країв. Над ними ломили собі голову всі кращі одиниці нашої еміграції в Бразилії. Ale Бразилія, це великий капкан, багато вstromлює сюди ноги, та не багато їх витягає і не з любови до Бразилії а через те, що ніколи не заробить на виїзд“.

В доповненні повищої кореспонденції, подаємо до відома, на основі комунікату Еміграційного Уряду, що, супроти безробіття в Бразилії, не можуть там найти праці ріжного роду робітники-ремісники і інтелігенти.

Статистика еміграції з Польщі за 1. квартал 1927 року.

В 2. зошті „Przegląd у Emigracjyj-ого“ за 1927 р. подана є статистика еміграції з Польщі за перші три місяці 1927 року. По обчисленням цієї статистики, виїхало в цьому часі з Польщі 55.964 емігрантів, з них 39.789 до Європейських країв на сезонові роботи, 16.175 до заморських країв, а саме: до Зединених Держав Америки 2.407, до Канади 7.897, до Аргентини 4.207, до Бразилії 759, на Кубу 106, до Мексика 60.

Українців виїхало: 84 до Зединених Держав Америки, 2.975 до Канади, 1.286 до Аргентини, 128 до Бразилії, разом до цих країв Америки виїхало 4.473 українських емігрантів. Великий відсоток українських емігрантів до Аргентини був з Волині.

Європейська сезонова еміграція спрямована була в тому часі головно до Німеччини. На 39.789 сезонових робітників з Польщі виїхало до Німеччини 37.537 (в тому 187 Українців), до Франції 1.316 (в тому 26 Українців), а решта до інших європейських країв. До Німеччини їхали польські

рільні робітники головно із таких воєвідств: Лодзь, Кельце, Познань, Krakів і Львів. З львівського воєвідства на 1.219 сезонових робітників до Німеччини було 184 Українців з ярославського і равського повіту,

Сао Павльо.

Еміграційний Уряд комунікує, що уряд провінції Сао Павльо в Бразилії здержал дальший приїзд польських рільничих родин до цього краю. Зарядження це є наслідком вичерпання державних кредитів, призначених в цьому році на безоплатне спровадження рільничих родин з Європи. Припускають, що такий стан річи потреває до кінця цього року.

Перу.

Еміграційний Уряд комунікує, що цього року вишло спеціальну комісію, зложену із знавців, яка розслідить терени Перу, призначені для польської еміграції під кліматично-санітарними і акліматизаційними оглядами, можливості фізичної праці, під комунікаційним та господарчо-рільним оглядом і т. п. Щойно після укінчення дослідів цієї комісії буде вирішена справа еміграції до Перу.

До цього часу Еміграційний Уряд буде видавать позначення на виїзд до Перу в характері емігрантів тільки цим особам, що мають візвання від замешкалих в Перу своїків або роботодавців; ці візвання мусить посвідчити польський консул в Лімі.

Еміграційний Уряд остерігає, що всяке поширювання незгідних з дійсністю і передчасних відомостей, буде переслідувати на правній дорозі, по думці обовязуючих приписів, як кожну еміграційну агітацію.

В останньому часі усталено склад комісії, яка має виїхати до Перу. До комісії мають увійти: Інж. Гадомський від Еміграційного Уряду, д-р Н. Новіцький, ред. Панкевич і пор. Лепецький.

Ріжні вісти.

Новий український часопис. В Нью-Йорку вийшло під датою 15. жовтня 1. число „Українського Вістника“, під редакцією д-ра Лонгина Цегельського.

Українець лектором. Заряд шпиталю в Саскатуні (Канада) запросив Українця д-ра Драгана, на лектора анатомії на сезон 1927—28 р.

Українці кандидатами на радних. Пів-

нічно-віннепетська галузь независимої робітничої партії поставила при надходячих муніципальних виборах, між іншими, також двох українських кандидатів на радних, а саме: Ст. Бобівського і В. Комана. Цей останній був вже перед двома роками кандидатом на радного, але кандидував самостійно.

Еміграційний обманець. В Німеччині якийсь обманець, який подавав, що називається Густав Ільнер і є власником польського банківського бюро в Ляйпцигу, старався обманути польських робітників в Німеччині при зміні німецьких марок на польські золоті. Справки цього обманця викрилися і за ним пошукує німецька поліція.

Відшкодування 10.000 доларів одержав український робітник Осип Саганський зі Саскатувану від управи Canadian National Railway за те, що під час залізничної катастрофи тяжко побився і втратив одно око.

Мясо в Америці подорожіло. Протягом кількох останніх місяців підскочили в Америці ціни мяса на 20 до 50 відсотків. Уряд Зединених Держав Америки з тої причини скасував недавно заборону привозу замороженого мяса з Аргентини.

Нешчасливі випадки. В цьому місяці в місті Пітсбургі, з Зединених Держав Америки, експлодував найбільший на світі збірник газу, при чому стратило життя кількасот робітників. Коло Буенос Айрес в Аргентині згоріли велики збірники нафти.

Землетрясення на Алясці. Цілу південну і східну частину півострова Аляски навістило досить сильне землетрясення. Посуда в домах порозліталася з полиць а місцями стіни потріскали. Припускають, що властиве потрясення було десь на дні моря між Аляскою і Гавайськими Островами. Вже довший час замітна була оживленість вульканів на самій Алясці і на Алеутських Островах. Цікаво, що рибалки біля Гавайських Островів виловили багато риб, які живуть лише в дуже великих морських глибинах. Припускають, що вода на морському дні десь огрілася, так що риби піднялися вище у холодніші околиці.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.

Подається до відома наших Перелплатників, що чч. 1, 2 і 4 нашого часопису вичерпані й тому всім жадаючим не можемо їх надіслати.

Коли хтось не одержить якогось числа, повинен негайно його рекламиувати на звичайній, неоплаченій поштовій картці з допискою: „рекламація“.

ЗМІСТ: Посвячення власної домівки у Львові; Договір з Німеччиною; Ратупок наших емігрантів на Кубі; Справа української еміграції до Канади; Проти агітації за виїздом до Аргентини; Зединені Держави Америки: 1) Проти департарії; 2) На лежачі до квоти; З Канади: 1) Британський уряд вислав до Канади 3.000 родин; 2) Чи можна іхати до Канади без афідавітів; 3) Здережання еміграції до Канади; Про Бразилію; Статистика еміграції з Польщі за 1-ий квартал 1927 р.; Сан Паульо; Перу; Ріжні вісти; Від Адміністрації.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ

Орган Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові.

Редакція і Адм.: Львів, Городецька 95, I. п. Ченове кonto П. К. О. 153.315. Тел. 37-14.

Річна передплата на рік 1928: В краю — 8 зол.; в Америці і Канаді — 1 долар; в Бразилії — 2·50 мільрайси; в Аргентині — 3·50 пеза; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. — Один примірник 35 сот. — Хто заплатить цілорічну передплату за 1928 р. — тому будеться висилати часопис даром до кінця 1927 р.

Українські Емігранти!

Не кидайте рідної землі!

Коли мусите їхати на чужину, то інформуйтеся у всіх справах в своєму Товаристві.
Вступайте в члени свого Товариства Опіки над Українськими Емігрантами!
Передплачуєте, читайте і поширюйте свій часопис „Український Емігрант“!

Адреса Товариства і Редакції: Львів, Городецька 95. I. поверх.

Інформаційне Бюро

Товариства Опіки над Українськими Емігрантами
ЛЬВІВ, вул. Городецька 95. I. поверх

дає безплатно вірні інформації у всіх еміграційних справах до європейських і заморських країв.
— Бюро отворене від години 9-ої до 1-ої рано і від 3-ої до 6-ої години пополудні. — На писемну відповідь проситься долучити почтовий значок за 25 сотиків.

Кождий український емігрант, який йде до Канади або до Зединених Держав Америки повинен научитися по англійськи! По англійськи можна легко научитися самоукам з книжечки

„Учіться по англійськи“,
українсько-англійські розмови для емігрантів.

Книжечка коштує 2 зол. в брошурі, 2·30 зол. в полотняній оправі без поштової пересилки. Книжечку „Учіться по англійськи“ купувати можна в ТОВАРИСТВІ ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ЕМІГРАНТАМИ Львів, вулиця Городецька число 95, I. поверх. — На провінцію висилає Товариство цю книжечку за посліплатою або за попереднім надісланням грошей. Кошта пересилки покриває замовляючий.

Організаційний місяць.

Товариство Опіки над Українськими Емігрантами у Львові прямує до ціли, щоби в найкоротшому часі створити сильну організацію опіки над українськими емігрантами. Своєї праці Товариство не веде тайком, але оголошує її явно в своєму органі „Український Емігрант“.

За короткий час, бо почавши від 1. жовтня цього року до нинішнього дня, так представляється праця Товариства:

Видається двотижневик „Український Емігрант“ як інформаційний часопис для емігрантів в краю і для нашої еміграції за границею.

Видано книжечку: Українсько-англійські розмови „Учіться по англійськи“ як самоучок для цих емігрантів, що виїжджають до Канади і Зединених Держав Америки.

Видано найновіший польський закон про еміграцію.

Отворено у Львові при вул. Городецькій 95. власне інформаційне Бюро в справах виїзду до європейських і заморських країв. За короткий час Бюро це уділило сотки інформацій устно і писемно нашим емігрантам в ріжних справах.

Президія і Секретаріят Товариства стоять у тісному контакті з Еміграційним Урядом і Міністерством Праці та Суспільної Опіки. На основі меморіялів до цих інституцій має Товариство запевнення, що значне число українських рільників вже в найближчому сезоні знайде працю в Німеччині, та що меморіял Т-ва в справі опіки і допомоги емігрантам до Канади буде частинно узгляднений. Товариство перше звернуло увагу суспільної опінії на еміграційну лихву і робить старання для роздобуття дешевих кредитів в ціли її поборювання.

Товариство навязало вже контакт з деякими українськими організаціями на чужині в ціли заснування там відділів Товариства.

В останніх днях приступило Товариство до організації своїх кружків в краю і деякі подання о заснування кружків вноситься вже до компетентних властей. Праця над оснуванням кружків буде ведена інтенсивно і місяць грудень і січень будуть організаційними місяцями кружків Товариства.

Організаторів кружків, до котрих звернулося наше Товариство, проситься, щоби вони скоро погоджували формальності при заснуванні кружків, а передовсім, щоби скоро зібрали підписи членів на статутах Товариства і декляраціях до воєводств і надсилали їх до Товариства в тій цілі, щоби Виділ Товариства міг затвердити оснування кружка і віддати подання до реєстрації відносному Воєводству.

Дотеперішна праця нашого Товариства знайшла для себе признання і зрозуміння серед україн-

ської суспільності. Але Товариство здає собі докладно справу з цього, що без повітових кружків організаційна праця не буде завершена і досконала, та не можна буде повести як слід інформаційної служби і опіки для українських емігрантів.

Стан нашої еміграції в зимі.

Зимові місяці від листопада до кінця лютого, як в минулих роках, так і цього року, сповнять у нас т. зв. мертвий еміграційний сезон. Це явище пояснюється тим, що склад нашої еміграції є майже виключно рільничий, на ринках праці в Європі і Північній Америці нема під цю пору полівих робіт, а сільсько - господарські праці виконується там при помочі зредукованих значно робучих рук. Про працю в промислі, фабриках і копальннях при відомому в цілому світі безробітті навіть нема що мріяти нашим емігрантам.

Узгляднюючи вплив зимової пори на рільну господарку і безробіття в промислі, також закони ріжких держав не допускають напливу чужих емігрантів до своїх країв.

Сучасний стан нашої еміграції представляється ось як:

Німеччина. В 1927 р. було тільки кількасот робітників, занятьих в Німеччині. Вони повернули вже на зимовий сезон до краю. Через цілу зиму буде Німеччина замкнена для наших емігрантів, а виїзд нових емігрантів до Німеччини зачнеться щойно при кінці місяця лютоого і в березні (марти).

Франція. Справа представляється подібно, як у Німеччині. Державні уряди посередництва праці можуть дістати в зимовім сезоні замовлення на дуже незначне число робітників до кopalень вугілля у Франції, про що будуть оголошення в часописах.

Зединені Держави Америки. В місяці грудні мають виїхати ті рільники й рільничі родини, які одержали американські візи при кінці місяця жовтня. На місяці січень і лютий видав американський консулят незначне число карт вступу для цих осіб, які мали карти вступу на візи з 1923 р. Ці особи мають шанси одержати тепер візи і виїхати до Америки. Поза ними можуть одержати американські візи жінки і діти до 18 літ, які не належать до квоти, а для яких мужі, зглядно батьки, американ. громадяне, вистараються в департаменті праці в Вашингтоні дозвіл на видачу віз.

Канада. В зимових місяцях можуть виїхати до Канади родини й служниці, для яких мужі, зглядно роботодавці, вистаралися дозвіл на вїзд до Канади (перміт, аплікацію). Самітні мушки можуть виїхати до Канади в зимову пору тільки ті, для яких своїки або роботодавці в Канаді вистаруються т. зв. номінаціон з афідавітом. Робітники рільні, служниці і рільничі родини будуть могли виїхати без афідавіту до Канади щойно в місяці березні (марти). В тій справі не закінчені ще переговори між польським урядом і канадійськими залізничними компаніями.

Куба і Мексик. Зізволення на пашпорти на виїзд до цих країв буде видавать Еміграційний Уряд тільки тим особам, які предложить йому потверджене польським консулятом в Нью Йорку візвання до праці через своїків або роботодавців.

Бразилія. Тому, що в Полуднєвій Америці небаром скінчиться літо і не буде заробітків при полеглих роботах, як також з причини недостачі зарібків в промислі і ремеслі, остерігається також перед еміграцією до Бразилії.

Аргентина. Цей загальний застій еміграції в мертвому сезоні спричинив, що багато емігрантів в пошукуванні за працею виїзжає до Аргентини. Коли узглядниться, що в Аргентині також панує безробіття в промислі і вже в місяці березні (марті) кінчаться літні роботи в полі, а звільнені з полевих занять рільні робітники побільшують ще число безробітних по містах, стане ясним, що еміграція до Аргентини є в часі від тепер до кінця серпня шкідлива.

Зимовий мертвий сезон не означає цілком, що еміграція з Польщі взагалі припинена. Навпаки в зимових місяцях приготовлюються договори й пляни до весняного еміграційного сезону і є всякі признаки, що еміграція з Польщі в 1928 р. приbere більші розміри, як це було попередніх літ.

Українська суспільність, а передовсім Товариство Опіки над Українськими Емігрантами мусить використати мертвий еміграційний сезон на збудування і скріplення еміграційної організації, а передовсім на отворення своїх кружків на це, щоби надходячий весняний еміграційний сезон не застав нас неприготованими.

IV. Конгрес Обєднання Українських Організацій в Америці.

Дня 26. жовтня відбувся в Українському Народному Домі у Філадельфії IV. Конгрес Обєднання українських організацій в Америці. Обєднання, це організація, що лучить в собі багато українських установ у Зединених Державах Америки і якої головною ціллю несения фінансової допомоги старому краєві.

Конгрес тривав один день. Порушено на ньому багато питань внутрішньої організації, обмірковано всесторонньо справу піддержання Рідної Школи в старому краю, крім цього виголошено декілька рефератів зasadничого характеру.

Українське громадянство в старому краю повинно в першій мірі звернути свою увагу на фінансову акцію Обєднання. В тій цілі подаємо тут в скróчені фінансовий звіт. предложений конгресові.

Звітовий рік Обєднання за мин. рік зачиняється від жовтня. І ось за час від жовтня 1926 до 20. жовтня 1927 приходи Обєднання виносили 21.915,32 доларів, розходи за той час винесли 20.254,80 доларів, у касі лишилося 1.660,52 доларів. Із розходова-

ної суми 20.254,80 дол. вислано на Рідину Школу 3.150 дол., на інвалідів 2.200, на „Дім інвалідів (окремо) 1.600, на політичних вязнів 1.600, на пам'ятник Франка 675, на Т-во „Просвіта“ у Львові 650, на сироти 655, письменникам і журналістам 610 дол., на париський процес 414, на „Народній Дім“ у Сяноці 355 дол.. на видання творів Франка 300, на Ремісничу Бурсу у Львові 300, збірка для села Матинєва 200, на українську пресу 175, вдові по пок. Вітовськім 105, на Наук. Т-во ім. Шевченка у Львові 75, на Надціональний Музей у Львові 100, на гімназію в Чорткові 75, на дім в Ярославі 67, на Рідину Школу в Бережанах 50, на допомогу стрільцям 50, на пам'ятник Шевченка в Київі 50, на Центр. Союз українського студентства 50, на Народній Дім у Яворові 50, на захист для письменників 25, на Нар. Дім у Чорткові 25, на „Просвіту“ в Мелні 25, на Нар. Дім у Холмі 25, решта це дрібніші жертви, кошти пересилки грошей до краю, кошти ведення канцелярії, поштові марки, друк проспектів і т. п. Допомоги вислано на найскучіші потреби в краю, при чому респектовано її волю жертвовавців, які присилили до Обєднання також гроші на ріжні місцеві ціли.

Цікаво було б поглянути на жертвеність американських українців у поодиноких місяцях. Приплив жертв до Обєднання був найслабший в місяцях: серпні (838,92 дол.), липні (865,92), квітні (944,53), травні (1.080,10), а також в місяцях жовтні-листопаді 1926 р. (разом 1.710,75 дол.). Інші місяці були далеко кращі. Так у грудні 1926 р. Обєднання зібрало 1.701,92 дол.. в січні 1927 р. 2.167,52, в лютім 3.240,53, в березні 1.438,97, у червні 2.103,55, у вересні 1.954,57, а в жовтні (до 20-го) 3.498,73 дол.

Коли порівнати припливи Обєднання в останніх трьох роках, то в 1925-ому році воно зібрало 19.679,23 дол., а в 1926-ому році 17.516,51 дол., а в 1927-ому році, як уже подано вище. 21.915,32 дол. Разом отже в цих трьох роках вплинуло до Обєднання 59.411,06 дол. З тої суми вислано до краю: в 1925 р. 16.223,87 дол., в 1926 р. 15.935,65 дол., в 1927 19.777,60 дол. Разом за три роки: 51.937,12 дол. В звітовому році Обєднання зужило на витрати на діловодство, які обмежено до необхідних конечностей, усього 477,20 дол.. себто мало що більше як 2 проц. загального приходу.

Наведені цифри говорять краще за все про ту велику роботу, яку виконує за океаном Обєднання українських національних організацій. Ідейним, не-втомим керманичем Обєднання належиться дійсно найбільше признання і найглибша подяка за їх важку, але таку плодотворну працю.

На кінець конгресу вибрано новий виконавчий комітет, котрий виділив із себе екзекутиву. В склад екзекутиви увійшли: Ом. Ревюк як голова, Борисевич і Шабатура як заступники голови, д-р Мишуга як секретар рекордовий, д-р Клонницький як фінансовий секретар, О. Левицький як касієр, О. Іванишин і Дармограй як контрольори.

Чого не вільно забути?

На весну 1928 р. має виїхати до Канади значне число рільних робітників без афідавіту. В тому числі в першу чергу повинні бути зареєстровані ці рільні робітники, що були призначенні до літніх транспортів в 1927 р., а які не могли виїхати з тої причини, що канадський уряд зберігав приїзд цієї категорії емігрантів з днем 1. червня 1927 р. Ці українські емігранти, яких начисляється звищ 3000 душ, приготовані були вже цілком до виїзду і корабельні товариства визначили їм навіть речиць до транспортів. Вони задаткували вже корабельні карти, повибрали паспорти зі староств, попродали або позаставляли свої грунта в цілі роздобуття грошей, потрібних на подорож, або попозичали ті гроші на грубий процент.

Ці емігранти повинні виїхати перші в надходящому сезоні, бо супроти них засягнули ріжні еміграційні чинники зобовязання.

Безробіття в Польщі.

По статистичним даним Державних Урядів Посередництва Праці було в Польщі в останньому тижні 132.687 безробітних, в тому 32.692 жінок. Число безробітних зросло за останній тиждень о 8.612 осіб.

Державні Уряди Посередництва Праці подають виказ тільки тих безробітних, що є зареєстровані в тому уряді і які мають право на допомогу з причини безробіття. На ділі є це тільки незначний процент безробітних, бо не є зареєстровані всі безробітні по малих містечках і селах. Там панує загальне безробіття і нема змоги заробити навіть 50 сотиків на тиждень.

Народній довг супроти бразилійських українців.

Українська еміграція до Бразилії зродилася в горячці. В р. 1896 і 1907 виїхали до Бразилії десятки тисяч українських родин і рільних робітників без ніяких інформацій, без ніякого проводу в бразилійські праліси. Іхали люди без знання португальської мови, краю і життєвих обставин, іхала армія без провідників. Наша бразилійська еміграція була правдивим зразком дикої „а ля діяль“ еміграції.

Наслідки такої еміграції були фатальні. Багато українських емігрантів вигинуло вже в перших роках наслідком заразливих недуг, багато здичіло в боротьбі з бразилійським пралісом. Тільки завдяки великій масі народу і його задивляючій життєвій силі і відпорності на всякі злидні, осталося до нинішніх днів юх 80.000 українських колоністів в провінціях Парані, Санта Катаріна і Ріо Гранде. Там ведуть вони марне життя без надії на кращу будучість, без надії на якусь поміч, без ніяких майже звязків з рідним краєм.

Дивним було і є ще до сьогодні відношення української суспільноти до наших бразилійських емігрантів. Їх народжені проти волі цієї суспільноти, уважано і уважається за певного рэду байстрюків, супроти яких не мається ніяких обовязків. Бідькалися досить над застинуванням цієї еміграції, вказували на шкоду з цієї причини для народу, жалували потерпівші жертви, а вкінці суспільність перестала інтересуватися своїми дітьми в Бразилії. Тільки виїмково деякі інтелігентні одиниці як Клим Гутковський, проф. Петро Карманський, Петрицький, Шпитко важилися на власну руку і ризико поїхати в бразилійські праліси. Також церковна організація не багато журилася українцями в Бразилії і вислава тамтуди всього кількох місіонарів-Василіян. Давній австрійський уряд, який до спілки з бразилійськими агентами був головним виновником бразилійських еміграційних „горячок“ в останніх часах перед війною замість прийти з помічю українським емігрантам робив спроби, чиби не можна дечого заробити на цих емігрантах. Коли ж побачив, що з цеї еміграції не буде для нього ніяких зисків, задоволився торговлею кави зі сао-павлівськими плянтаторами. Взагалі українську еміграцію до Бразилії полишило на ласку божу, а властиво на спекуляцію бразилійських „патріотів“, яким присвічує ідея, що українці в Бразилії колись зовсім пропадуть і витвориться з них тип „хоробрих“ бразиліян.

Марний стан української еміграції до Бразилії ярко ріжниться від еміграції до цього краю інших народів. Німці при допомозі свого уряду і цілої суспільноти створили в Санта Катаріна взірцеві колонії. Італійці в Сао Павльо добре зорганізувалися і дають собі раду навіть з таким чинником, як плянтатори кави. Поляки перед війною завдяки праці громади інтелігентних піонірів, а по війні також при помочі державних чинників закріпилися на колоніях в Парані.

Насувається пекуче питання, чи українська суспільність в старому краю виреклася раз на завжди своїх дітей в Бразилії, чи не має вона сили і способів заняться ними?

Нам видається, що справа вдергання і розвитку нашої еміграції в Бразилії не є цілком безвиглядною. Маємо досить сили й багато способів до цього, аби виратувати наших „бразиліян“ і не через це, щоби їх звідтам кудинебудь переселювати, але, навпаки, щоби через піонірську працю і доцільну організацію піднести її матеріальний добробут і інтелектуальний рівень.

Сила знаходитьться в масі наших емігрантів в Бразилії, а матеріальні засоби в природному багацтві і просторі краю. Наша суспільність повинна тільки сплатити довг, який від десятків літ затягнула супроти нашої бразилійської еміграції, а саме дати цій еміграції новочасні організаційні форми і піонірську розумну активність. Під цим оглядом здається розпічне діяльність наша церковна організація. Але сама місійна акція є неви-

старчаюча. Українська суспільність в старому краю мусить подбати, щоби до Бразилії вислати можливо як найбільше технічних піонірів, як: інженерів, агрономів, косператорів, учителів — взагалі людей здорових, метких і підприємчих, з практичним і організаційним змислом. Піоніри ці мусять бути приготовані на те, що пойдуть не до якогось „раю“ на легке життя і вигоди, але що там чекає їх тяжка праця і тверда доля, може твердша, як доля сажих емігрантів і теперішніх кольоністів. Ці піоніри не повинні зиркати за якоюсь посторонньою помічю, або знеохочуватися тим, як цієї помочі не дістануть, не повинні бути вигідніші як наші емігранти, навпаки, вони повинні виказати більше гарту від емігрантів.

Чи знайдуться серед нашої суспільності піоніри типу джек-лондонівського „Сина Сонця“?

Деякі приятели „Українського Емігранта“ сумірюються в тому. Однак редакція нашого часопису є певна, що серед нашої суспільності в краю знайдеться поважна громада піонірів до праці і боротьби в бразилійських пралісах, що знайдуться сильні люди, які сплатять довг нашим бразилійським емігрантам.

Маючи ту певність, пускаємо в світ іннішу нашу статтю для дискусії загалу, а одночасно розписуємо конкурс на наших майбутніх бразилійських піонірів.

З увагами, проєктами і офертами треба звертатися до Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові. Товариство зі своєї сторони може вже сьогодні приобізяти майбутнім піонірам, що поробить старання у польського і бразилійського уряду, щоби уможливити їм виїзд до Бразилії і можливість піонірської праці.

З'єднені Держави Америки. ЧИ ПОТРІБНЕ є ТОВАРИСТВО ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ЕМІГРАНТАМИ?

На перший погляд видавалося би, що в З'єднених Державах Америки не потреба ніякого товариства опіки над емігрантами а то з двох оглядів: 1) З'єднені Держави Америки є найкультурнішою в світі країною, а закони і сама влада дає імігрантам достаточну охорону і поміч, 2) в останніх часах обмежена є до невеликих розмірів іміграція до З'єднених Держав Америки.

Мимо цієї правди життєва практика показує, що саме в З'єднених Державах Америки більш потрібне є товариство опіки над українськими імігрантами, як в якому іншому краю. Найважнішим мотивом для цього є обставина, що в З'єднених Державах Америки живе найбільше українських емігрантів і ще не є пірвані родинні та приятельські звязки зі старим краєм. З цього випливає взаємне притягання і ріжного роду заінтересування обох сторін, а ці відносини дають багато місця до ріжного роду визиску і втрат емігрантів. Наведемо тут тільки найяркіші з них.

Безнадійні афідавіти і пріпеди. Після закінчення світової війни дуже багато українців, замінених в З'єднених Державах Америки не числячися з ніякими іміграційними обмеженнями, виробляло афідавіти і закуповувало в Америці корабельні карти для своєї родини, своїх і приятелів. Вироблювання нотаріальних афідавітів не є в Америці нічим обмежене, так само закупно корабельних карт т. зв. пріпедів, не зважаючи на те, чи даний емігрант може виїхати до Америки чи ні. Таких афідавітів виставлено в Америці безліч і кошти їх виставлення пропали марно. Також закуплено для самої Польщі в ріжних корабельних товариствах і їх агентів в Америці сотки тисяч пріпедів, які вистарчали би на перевіз емігрантів з Польщі, після призначених для неї квот, більше як на десять літ. Коли життєва практика показала безнадійність афідавітів і передчасність набування пріпедів, наші американські українці почали масово відбирати гроші за пріпеди від корабельних товариств і їх агентів. Припустім, що в Америці від 1921 до 1925 р. виставлено для українських емігрантів зі самої Польщі найменше 20.000 безнадійних афідавітів і набуто стільки пріпедів, то рахунок втрат представляється в приближенні ось як: 20.000 афідавітів по дол. 5 рівнається дол. 100.000. При уневаженні пріпедів, які до р. 1924 коштували дол. 114 стягається 10% без почислення відсотків за лежачі в корабельних компаніях гроші за пріпеди. При цій нагоді втратили українці в Америці на уневажених пріпедах найменше дол. 218.000 з потручені і других стільки, коли числити, що не заплачено їм принайменше 5% хочби за два роки лежачі в корабельних товариствах гроші. Рахунок втрат з безнадійних афідавітів і пріпедів виносить звиш пів міліона доларів, які заплатили американські українці тільки тому, що в З'єднених Державах не було інформаційної служби для емігрантів.

Незнання американських законів. Дивним могло би видаватися, що американські українці не знають американських іміграційних законів і розпорядків. А прецінь це факт і він болючо дає себе відчувати. Новий американський закон дає привілеї на вїзд до Америки в визначених квотах деяким категоріям осіб, а саме: 1) викваліфікованим рільникам, родичам і дітям від 18—21 років американських громадян. При цьому від рільників вимагається афідавіту від якогось американського фармера, а для родичів і дітей від 18—21 років мусить вистаратися американські громадяне о дозвіл на видачу візи в Департаменті Праці в Вашингтоні. Далі цілком без обмеження, поза квотою, мають право виїхати до Америки жінки й діти американських горожан до 18 років, які мусить вистаратися в Департаменті Праці в Вашингтоні дозвіл на видачу візи. Далі уроджені в З'єднених Державах особи до 21 року мають право одержати американські пашпорти через американські консульства в Європі; вкінці реемігранти з Америки мають вільний

поворот протягом одного року, наколи перед відїздом з Америки вистаралися в Департаменті праці в Вашингтоні т. зв. „*permitt to reenter*“. З цих привілеїв іміграційного закону, який є важкий тільки до 1 липня 1928 р. дуже в незначній мірі скористали наші американські українці тільки завдяки цьому, що в Зединених Державах Америки не було свого інформаційного бюро.

Натуралізація. Українців в старому краю дивує ця обставина, що в Зединених Державах Америки живе ще й досі дуже багато українців від довшого вже часу, які мимо цього, що мають можність стати американськими громадянами, не є ними досі, а навіть деякі не внесли ще декларації на американське громадянство. Виною цього в значній мірі є недостача своєї інформаційної служби в Америці.

Депортаций. В останньому часі депортуються значна скількість українських емігрантів зі Зединених Держав. Депортация для емігранта, це свого роду смерть для него і велика матеріальна втрата для його родини, якщо таку має в Америці. О скільки нам відомо, нема в Зединених Державах української інституції, яка старалася би допомогти в нещастю депортованим і їх своїкам, а долю їх взяли в свої руки чужі бизнесмени-адвокати.

Ренти. Майже всі стейти Північної Америки мають закони, на підставі яких признається відшкодування-ренти для потерпівших в нещасних випадках при праці. Надто майже кожний українець є асекуртований в якомусь товаристві на випадок інвалідства, старости або смерти. В більшій скількості випадків мають право до рент рідня або спадкоємці потерпівшого, о скільки на час доказується це право. Нещасних випадків в Америці є дуже багато. Міжнародне Бюро Праці в Женеві подає, що в Зединених Державах Америки занотовано в промислових підприємствах в одному 1924 році 21.232 смертних випадків, а 2.324.829 випадків ушкодження тіла. Між потерпівшими є певно значне число українців. Признати належить, що під оглядом обезпечення, українські організації зробили дуже багато, але все таки лишається люка — а саме заходи в справі ренти для родин і спадкоємців потерпівшого, які живуть в старому краю.

З наведених вище примірів ясно виходить, що в Зединених Державах Америки потрібна є організація опіки над емігрантами, яку повинні створити американські українці без ріжниці на їх політичну, суспільну і віроісповідну принадлежність.

ВИБОРИ.

Дня 8. листопада 1927 р. відбулися в цілих Зединених Державах Америки вибори до повітових і міських установ. На загал перевагу мала республіканська партія.

В цих виборах живу участь взяли також українці — американські громадяне і де-не-де мали успіхи. В місті Оліфанті Па. вибрано українців:

Михайла Митренка на шкільного директора, Павла Прибулу на мирового суддю, Данила Міжика на міського радного, Макара Вільху, Данила Гаврана і Степана Мацейовського на констаблів.

Т-ВО СВ. Рафаїла в Канаді.

Цю інформаційну статтю, написану п. Д. М. Ільчишином, секретарем Товариства ім. св. Рафаїла, подаємо за Канадським Альманахом на рік 1927. „НОВЕ ПОЛЕ“, виданим у Вінніпегу, столиці провінції Манітоба, заходом Товариства ім. св. Рафаїла.

Дня 17. IX. 1903 р. заложили українці в Монреалі товариство „Опіки Переселенців“. Головою вибрано Володимира Анастазієвського, писарем Якова Сисака. Вкладка була 15 центів місячно. Це була читальня з обов'язком опіки над приїжджими українцями.

Це товариство змінило однаже по двох роках назву і щойно в 1924 році, коли уряд в Канаді розважав справу свободнішої іміграції до Канади, що би вихіснувати природні багацтва того краю і оживити його по війні, виринула гадка про потребу українського товариства опіки над переселенцями.

На зїзді в місті Саскатуні, Саск., дня 18. XI. 1924, представив потребу товариства опіки над українськими переселенцями епископ Никита Будка.

Український зїзд у Вінніпегу, який відбувся дня 11. XII. 1924. вибрал комітет з трьох людей, пп. Д. М. Ільчишина, К. С. Продана, В. Біберовича, який мав приготувати основання товариства. Комітет приготовив устав і перші установчі збори товариства відбулися дня 4. січня 1925 р. в салі при вул. Селкерка ч. 623. На зборах обмірковано устав і спосіб переведення чартеру на цілу Канаду. Два відпоручники товариства пп. Яків Майданик і Теодор Борецький відбули поїздку від 6-го до 25-го березня 1925 р. до Британської Колюмбії й оглянули там свободні землі, які також надаються під управу садовини і огорожини. Українці можуть також осідати в тій гарній провінції, знаній зі свого лагідного підсоння.

Перший раз вислато товариство свого відпоручника до поїзду на дворець Сіенара дня 6. травня а на дворець Сіяпара дня 12. травня 1925 р., щоби порозмавляв з приїжджими імігрантами і дав пояснення, які були би для них потрібні. Дня 17. березня 1925 р. розіслало товариство свій перший обіжник, щоби пояснити свої завдання і завізвати українських фармерів, щоби зголосували місця до роботи по фармах для робітників і робітниць зі Старого Краю, а також свободні фарми в околицях, де живуть українські фармери і гомстеди (державні надли).

В початках діяльності помогли Товариству в переведенні організації відпоручники Старого Краю, д-р В. Бачинський, і о. Йосафат Жан, канаді-

ець-француз з уродження, що знає українську, англійську і французьку мову.

В часі від 3. IV. до 15.VII. 1925. значить за півчверта місяця вспіли вони відбути 2 наради в Міністерстві Іміграції в Оттаві, а також у відповідних урядах і Міністерствах провінції Маніトоби, Саскачевану, Алберти, Британської Колумбії і Квебеку, оглянути фарми українських господарів, оглянути свободні землі, відбути кілька віч з фермерами і написати число звітів та меморіалів в справах опіки над українськими емігрантами, а також в справі українських заточенців на острові Куба і українців в Боснії.

Відпоручники з Європи відбули зі старшиною „Товариства Опіки” у Вінніпегу наради дня 5-го, 29-го, 30-го травня 1925 р. і обміркували справу опіки й охорони українських імігрантів в подорожі й при роботі. Дня 18. червня 1925 р. виїхав д-р Бачинський з Вінніпегу.

Дня 10-го липня 1925 р. відбув нараду зі старшиною „Товариства Опіки” у Вінніпегу в дому відомці товариства шеф державного поселенчого відділу п. В. Й. Блек з Монреалу.

В днях 6—30 серпня 1925 р. виїхав голова Товариства п. С. Савула на поїздку і перепровадив наради і віча в Ледуці, Едмонтоні, Мондері, Вегревіллю, Лемонті, Алта, в Принс Алберті, Саскатуні, Врокстоні, Канорі, Саск. в Робліні Ман.

Дня 24. лютого 1926 р. наспів до „Товариства Опіки” в Канаді чартер на всі провінції Канади, на підставі котрого відбулися дня 7. травня 1926 р. організаційні збори основників в будинку парламенту. Прочитано чартер і устав. Ухвалено відзнаку і печатку і вибрано старшину, яка від тепер провадила діяльність товариства на легальній підставі чартеру.

На засіданні 28. травня порішила старшина видати збірку описів про Канаду, щоби представити умовини праці в правдивім світлі і дати українському громадянству як найвірніші пояснення. Розпочалася зараз робота над збірником „Нове Поле”.

Дня 19-го червня 1926 р. утворила старшина „кольонізаційну секцію”, а провід над нею обняв п. В. Біберович.

Старшина Товариства переслала до Міністерства Іміграції меморіали в іміграційних справах і порозумівалася письменно і особисто з Іміграційним Урядом у Вінніпегу. (Шеф п. Т. Джеллей) а також у Державнім Кольонізаційнім Бюро у Вінніпегу (Шеф Д. Джансон).

Товариство старається подати українським селянам і робітникам, поодиноким особам і родинам поміч і опіку у усіх справах подорожі до Старого Краю і зі Старого Краю.

Листи напливають до Товариства з Галичини, Буковини, Чехословаччини, Франції, Німеччини, Югославії, України, Австрії, Данцигу, Білорусі, Бразилії, Мексика, Куби, Аргентини, Манджурії, Китаю, зі Зединених Держав а найбільше з Ка-

нади. Постійна переписка йде з „Товариством Опіки” у Львові.

За роки 1925 і 1926 до дня 25. листопада 1926 досягнули письма „Товариства Опіки” у Вінніпегу число 2392.

Товариство видало летючку про Канаду, яку написав Іван Козак з Ландонвілу, Алберта а також летючку про Бразилію, написану довголітнім бразилійським поселенцем В. К. Вийшла брошурка на 8 сторінках про ціли товариства з під пера С. Савули під заголовком „З моєї поїздки”. Видано листівки в синьо-жовтій красці і листівки з картою українських осель в Алберті, Саскачевані і Манітобі. Приготовлено матеріал до канадійського альманаху „Нове Поле”.

Відпоручники Товариства виходили в р. 1926. до поїздів 134 рази, щоби стрінугти переселенців, поговорити з ними і подати потрібні вказівки.

Як можна стати громадянином Канади?

Хто приїзджає до Канади і осідає там до праці на фармах або в місті, став мешканцем Канади і має право до свободної подорожі по Канаді і до зарібку та стоять під опікою державних властей.

Мешканець Канади не має однаке всіх прав в державі, коли не стане громадянином Канади, яка є домінією Британської Імперії.

Щоби стати громадянином Канади, треба мешкати на території Британської Імперії п'ять літ а рік в самій Канаді.

Хто з Канади не виїздив, той по п'яти літах має право вносити подання о громадянство.

В часі п'яти літ не можна виїздити з Канади до чужої держави, хіба до інших країв Британської Імперії.

Коли минув приписаний час, треба удатися до писаря окотичного суду — Каупти Корт або Кінгс Бенч. Там видадуть відповідні друки, які виповнюються докладно і передається писареві суду. Рівночасно складається таксус в сумі 5 долярів.

По трьох місяцях одержить чоловік візвания до судді в справі подання о громадянство. На означений час треба ставитися перед суддею, а цей розмовляє з аплікантом, щоби переконатися, чи аплікант має умовини, щоби дістати громадянські папери. Аплікант мусить вміти по англійськи або по французьки й бути бездоганиого характеру.

Коли суддя прийме аплікацію, тоді висилає він цю аплікацію до Державного Секретаря „Секретарі ов Стейт” в Отаві. Державний Секретар присилає аплікантові з Отави друк з відповідною присягою — Овт ов Алідженс —. Аплікант йде до потаря або комісаря для присяг — тут виповнює цей папір і підписує. По підписанні присяги висилає її аплікант назад до Державного Секретаря в Отаві.

По якімсь часі присилає Державний Секретар з Отави аплікантові громадянську грамоту, виготов-

лену на філдовіднім папері з державним гербом. Ця грамота на громадянина Британської Держави.

До найважніших пояснень, як стати громадянином Канади, додати треба, що коли аплікант має літи у віці поніжче 21 року, які родилися поза границями Британської Імперії, то включає їх до своєї аплікації і вони в цей спосіб стають громадянами Британії а такса лишається цією сама, що в 5 доларів вид аплікації.

Хто одержав громадянство на мідставі старого закону з перед 1914 року, цей є лише громадянином Канади, може однаке стати громадянином Британської Імперії, коли внесе подання до Державного Секретаря в Отаві і зложить з долями як таксу.

Ріжні ВІСТИ.

Українець членом Наукового Еміграційного Інституту. Довідуємося, що членом Наукового Еміграційного Інституту в Варшаві іменовано ред. І. Іванка зі Львова.

Смерть визначного Українця. В місті Оліфант, Па помер Микола Киселевський, місто-предсідник т-ва „Згода Брацтв“. Покійник уродився на Лемківщині в селі Ставище, грибівського повіту.

Відчіт про Перу. Дня 9. грудня ц. р. в салі Технольогічного Інституту у Львові виголосила п. Марія Богдан-Ніденталь відчіт про старину культуру перуанських Індіян. З цієї високої культури після наїзду Еспанців в 16. віці, лишилися тільки руїни міст і святилинь, урни і прещіозні прикраси в золоті. Дорогоцінні памятки старої перуанської культури розміщені в тепер по музеях Америки і Європи, а найбільше в Берліні. Про пляни створення польської кольонії в Перу п. Ніденталь нічого не згадувала.

Український студентський кружок. Дня 5. жовтня відбулися річні збори Українсько-Студентського Кружка в Канорі, в Саскачевані (Канада). На зборах число студентів сягало трийця. Предсідник Григорій Ф. Стратійчук отворив збори гарною промовою, представляючи значення та причини, чому кожний український студент повинен належати до Студентського Кружка. Потім покликав д-ра І. Імбалістого до слова. Цей щирими словами заохотив всіх до праці та подав де-кілька вказівок.

Проти робітничої організації в Америці. На зборах Національного Товариства Гутників, цебто власників печей, у яких топлять залізу, алюмінію і мідяну руду, та роблять ріжні стопи

і сталі, підомовляв Е. Бар, голова Товариства і Дж. Емері, правний заступник. Вони оба говорили про небезпеку з боку робітничих організацій і заявляли, що треба поборювати Американську Федерацію Праці на рівні з комунізмом. Емері домагався земель, які обмежили право робітників організовуватися.

Форд буде управляти власну гуму. Фордова автомобілева компанія в Детроїт Міч. подала урядову до публичного відома, що її вдалося роздобути від бразилійського уряду концесію, обнимаючу 4 міліони акрів землі в долині ріки Амазонки під заведення там величезної плянтації гумових дерев. Ця плянтація гуми буде отримана з фабриками Форда власними літаками і кораблями. Ці терени лежать над рікою Тапайоз, доливом ріки Амазонки. Основний капітал підприємства виносить 8 міліонів мільйрайсів. Форд обов'язався побудувати в новій кольонії дороги, уздоровити край і вибудувати великий малярничний шпиталь на 1.200 ліжок.

Нові автомобілі Форда. Фабрика Фордсон виробила вже перший повний модель автомобіля Форда; його забрано до Фордового музею, де він стоятиме біля послідного виробленого „флівера“ старого типу, що був 15-міліоновим старим моделем. Фордові фабрики вже всі підготовані до масової продукції нових возів і коли підуть повним рухом, то зможуть виробляти до 11.000 автомобілів денно. Зразу однаке ця продукція буде повільніша. В першу чергу Форд мусить виробити 50 до 60 тисяч ріжних моделів автомобілів для продавців на показ. Вже перед кінцем того року він сподіється, що його фабрики зможуть виробляти 2 до 5 тисяч возів денно.

Літаком на Юкон. В останньому часі зведено службу перевозення пасажирів і почти з Ванкуверу на канадські території ріки Юкону до міста Давсону. Перелет літаком з міста Уайтгорз до Давсону виносить 5 годин, коли перед цим на перебуття зимою це дорога собачими запрягами треба було 14 днів. Юкон і Клондайк на Алясці вславилися були свого часу великими копальннями золота, а описав їх в чудовий спосіб найбільший американський письменник Джек Лондон.

Від Редакції. Просимо тих українських емігрантів у Франції, що одержують наш часопис, подати адреси своїх товаришів і знайомих емігрантів, щоби і їм можна було вислати „Українського Емігранта“. Просимо також надсилати дописи про життя наших емігрантів у Франції.

ЗМ СТ: Організаційний місяць; Стан нашої еміграції в зимі; IV. Конгрес Обєднання Українських Організацій в Америці; Чого не вільно забути; Безробіття в Польщі; Народній довг супроти бразилійських українців; Заднієї Держави Америки: 1) Чи потрібне с товариство опіки над українськими емігрантами. 2) Вибори: Т-во сп. Рафайла в Канаді; Як можна стати громадянином Канади?; Ріжні вісти.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ

Орган Товариства Опіки над Українськими Емігрантами у Львові.

Редакція і Адм.: Львів, Городецька 95, I. п. Ченове кonto П. К. О. 153.315. Тел. 37-14.

Річна передплата на рік 1928: В краю — річно 8 зол., піврічно 4 зол.; чвертьрічно 2 зол.; в Америці і Канаді — 1 дол.; в Бразилії — 2·50 мільрайси; в Аргентині — 3·50 пеза; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. — Один прим. 35 с.

Українські Емігранти! Не кидайте рідної землі!

Коли мусите їхати на чужину, то інформуйтеся у всіх справах в своєму Товаристві. Вступайте в члени свого Товариства Опіки над Українськими Емігрантами! Передплачуєте, читайте і поширюйте свій часопис „Український Емігрант“!

Адреса Товариства і Редакції: Львів, Городецька 95. I. поверх.

Еміграція до Німеччини.

Завдяки старанням Товариства Опіки над Українськими Емігрантами, Еміграційний Уряд надіслав до голови нашого Товариства п. Миколи Заячківського письмо з дня 7 грудня ц. р., в якому комунікує, що, доціннюючи тяжке положення населення повітів, діткнених в біжу-чому році катастрофою повені, буде старатися узгляднити їх, в міру спромоги, при подлії визначеного на 1928 р. контингенту сезонових робітників до Німеччини.

З приємністю витаємо цю заяву Еміграційного Уряду і сподіваємося, що приділ сезонових робітників з Підкарпаття буде значний і причиниться багато до вменшення там тяжкої нужди і безробіття.

Про спосіб реєстрування сезонових робітників на 1928 рік до Німеччини повідомить в своєму часі українське населення Товариство Опіки над Українськими Емігрантами.

Еміграція в двадцятому столітті.

Під сучасну пору виказує статистика ріжних народів Європи 5 міліонів безробітного промислового пролетаріату, головно по більших містах і великих фабричних центрах. Ще, без порівнання, більше безробіття, необняті ніякими статистиками, панує по селах і малих місточках в непромислових, а рільничих краях Європи. На упромисловлення Європи в великому стилі до цієї міри, щоби це упромисловлення поголотило маси безробітних міст і сіл, на разі нема ніяких виглядів. Су-проти недостачі капіталів і задовження Європи наслідком війни, нема також виглядів на піднесення інтензивності рільної господарки. При сучасному суспільному ладі в середній і західній Європі нема також надії на розділ землі між малоземельне або безземельне населення, а при цьому цей розділ, ледви, чи заспокоїв би безробіття, а може навіть спричинив спадок рільної продуктивності, а в кожному разі не усунув би перелюднення Європи.

При незмінених на краще умовах господарки, населення Європи мусіло би дійти до скрайної нужди. Яркі зразки цієї нужди може вже сьогодні оглядати кождий в деяких державах Європи а також в Польщі, як в бюрах помочі для безробітних, в бюрах посередництва праці, в льокалях корабельних товариств, і в банках, до яких населення не має з чого складати своїх ощадностей і які масово відмовляють з причини недостачі капіталів кредиту рільникам і малим підприємцям.

В цілій перелюдній і безробітній Європі, почавши від капіталістичної Англії, а скінчивши на Союзі Соціалістичних Радянських Республік справа переселення великих мас народу на нові колоніальні і колонізаційні терени є найважливішим питанням сучасної доби. Різні держави Європи поспішно видають еміграційні закони, в Союзі

Народів одним з важніших відділів є еміграційний департамент, ріжні уряди призначають в своїх бюджетах поважні позиції на еміграційні ціли, ріжні суспільні, гуманітарні і господарсько - фінансові підприємства шукають доріг і доступу до нових кольонізаційних теренів і відносно розвязання питання перелюднення. Приготовлюється повоєнна еміграція в розмірах ще більших, як це було перед війною. Характеристичним обявом цього є, що повоєнна еміграція принайменше в своїх початках буде мати ціху рільничої, переселенчої еміграції, а це тому що промислові краї замкнулися перед еміграцією з цеї причини, щоби не побільшати числа своїх безробітних і не обнижувати життєвої стопи своїх робучих мас.

Теренами, до яких прямуватиме ця еміграція є: Канада, Полуднева Америка і Сибір. Є це краї мало досі залюднені, де є великі простори непримітивної землі і невикористані багатства природи.

Всі обставини промовляють за цим, що в по-воєнній еміграції візьме участь також і український народ. Чи ця майбутня еміграція вийде на добро старому краєві?

На це питання дав відповідь наш дослідник еміграції п. Юліян Бачинський ще в р. 1914 в своїй книжці, про українську еміграцію до Зединених Держав Америки. П. Бачинський бере як типову еміграційну країну Галичину і пише ось що:

„Галичина що до розміщення і густоти населення і що до своїх аграрних відносин, це край з найгустішим рільничим населенням в Європі. На одному квадратовому кілометрі в українській частині Галичини живе 67 осіб відданих рільництву, коли в Австрії на такому же просторі живе з рільництва лише 36 осіб, в Німеччині 34, в Данії 34.

Це галицьке перелюднення землі, відданої під управу ріллі, є незвичайне. Професор Буяк обчислив, що в Галичині живе майже 1,200.000 робучих сил, непотрібних в рільництві. І це дуситься в краю, на ріллі, і притолочує собою усе рільниче населення. Що це значить? — Це значить, що коли рільна продукція в Галичині може виживити і заспокоювати культурні потреби тільки 4.370.000 рільничого населення, то вона мусить виживлювати і заспокоювати культурні потреби аж 5.570.000 рільничого населення, значить 4,370.000 людей убожіє в поживі і в заспокоюванні культурних потреб о цілу скількість поживи і о цілу суму видатків на культурні потреби 1,200.000 зайвого населення. Є це отже загальне недоідання, загальне понижування культурних потреб — загальне економічне і культурне зупожіння. За цим іде фізичне ослаблення, надмірна смертельність, дегенерація. Якби в Галичині був сильно розвинений великий промисл, то це зайве населення могло би найти приміщення в містах. Коли ж цього нема, то воно мусить виїхати з краю. Продуктивні сили Галичини не вистарчують на удержання всеї людності. Отже для уздоровлення життєвих відносин і для

культурного піднесення населення, є конечна еміграція.

Сама по собі еміграція не є корисна для краю — це ж убуває найцінніший капітал — населення, але при теперішніх слабих продуктивних силах є вона конечна. Тож і буде вона тревати досі, поки продуктивні сили краю не зможуть достарчувати для усєї людності достаточних средств до життя. Це однак можливе тільки при відповідній, цілком іншій як до тепер, економічній політиці краю і держави.

Супроти цього і еміграц. політика не може іти в напрямі спинюючім еміграцію — це зрештою на ніщо не здалося би, бо емігранти переможуть всякі перепони, наразилося би їх тільки на ще більші грошеві втрати в поборюванні цих перепон — але вона мусить іти в напрямі законного унормування і опіки над емігрантами. Коли держава і народ не подбали про конечні средства до життя для усєї своєї людності, то най хоч улегчать позбавленим цих средств пошукати їх на чужині“.

Ці уваги нашого дослідника еміграції п. Юліяна Бачинського, хоч перестарілі що до дат, є вірні також сьогодні, а то тим більше, що від р. 1914 зайдло багато випадків, як воєнні шкоди, політичні невдачі, елементарні катастрофи, які в значнішій ще мірі як перед війною, причинилися до зупожіння українського населення в Польщі.

Якщо майбутня поселенча еміграція має вийти на добро цілого народу і самих емігрантів, то українська суспільність мусить добре застановитися над підшуканням теренів кольонізаційних для українських емігрантів і створити свій власний кольонізаційний апарат у формі кольонізаційного Товариства.

В справі ВИКОНУВАННЯ ЕМІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНУ.

З днем 15. грудня ц. р. увійшов в Польщі в життя новий еміграційний закон, оголошений в Д. З. П. Р. з дня 15. жовтня 1927 р. ч. 89.

Між іншим новий закон регулює справу продажі корабельних карт. На підставі артикулу 6 і з 8 цього закону Еміграційний Уряд видав розпорядок концесіонованим в Польщі корабельним товариствам, що не вільно їм продавати корабельних карт, зглядно побирати задатків на корабельні карти, перед цим, нім емігранти дістануть від Еміграційного Уряду посвідку для староств на видачу їм безплатних еміграційних пашпортах.

В практиці розпорядок цей означає:

Емігранти до Аргентини і Бразилії мусять передовсім вносити подання на дозвіл видачі їм безплатного пашпорту із львівського, станиславівського і тернопільського воєвідства до Експозитури Еміграційного Уряду у Львові, вул. Кармелітська, 4., а з інших воєвідств до Еміграційного Уряду в Варшаві, вул. Крулевська 23. В поданні треба подати своє ім'я і пізвище, вік, заняття, докладну адресу,

край, до котрого емігрант виїзжує і старство, яке має видати безплатний пашпорт. До подання мають долучити мушчини в віці 20—60 літ свідоцтво заняття, підверджене через громадський уряд; мушки від 18—20 літ крім свідоцтва заняття ще свою метрику; мушки від 15—15 літ, які виїзжують самі, афідавіт або лист з оригінальною кувертою від своїків з Аргентини або Бразилії, що взвиває їх до приїзду і посвідку опікуна, що позоляє на виїзд. Всі жінки мусять долучити до подання свідоцтво заняття і метрику; жінки низче 25 літ, які їдуть самі, а не в товаристві родичів, або повнолітніх братів та старших сестер мусять предложить ще афідавіт, підверджений польським консулятам — від родини з Аргентини або Бразилії. Не треба предкладати так, як було досі, завдаткового квіту.

Подання до Еміграційного Уряду можуть вносити емігранти до Аргентини, або Бразилії самі, або за посередництвом цього корабельного товариства, через яке задумують виїхати.

Емігранти до Зединених Держав Америки мають долучити до подання карту вступу, одержану від американського консула. Подання можуть вносити емігранти до Північної Америки або самі, або, як досі, за посередництвом корабельних товариств.

Емігранти до Канади. В зимовій порі можуть виїхати до Канади тільки ці емігранти, для яких або nomination з афідавітом. Ці документи надвистаралися в Канаді своїкі або роботодавці permit силають своїкі або роботодавці звичайно до корабельних товариств, а документи ті, або посвідки на них від канадських комісарів в Варшаві, мусуть бути долучені до подання, а саме подання мусить бути так, як досі підверджене громадським урядом.

ЛІСОВИЙ ВОГОНЬ.

Лісовою стежкою ішло двоє дівчат. Вони ще від сходу сонця вибралися шукати за худобою, що вже тому тиждень пішла в ліси і не верталася до дому.

Всі з дому розійшлися по лісах шукати за худобою. Обі сестри пішли в одну сторону, іх два старші брати в другу, а батько в третю, лише мати лишилася на господарстві.

Хоч худобу чи коні все пускали пастися з дзвінком, та коли вони відійшли кілька англійських миль від дому і як ще був вітер, то серед лісового шуму і тріскоту в широких просторах не поміг би найсильніший церковний дзвін, а не то голос звичайного дзвінка.

Дівчата що хвилини ставали і надслухували голосу дзвінка. Чути було багато дзвінків худоби і коней, але голосу дзвінка своїх коров не могли ніде почути. Іх не мучив хід по нерівних стежках. Вони вміли ходити тими пустарями. На горби вибігали, наче серни. На верхах горбів зупинялися на хвилину і слухали, чи не почутої свого дзвінка і дивилися кругом, чи не побачать своєї худоби. А коли нічого не бачили і не чули, бігли в долину.

Тому в практиці так, як досі, подання для цих емігрантів до Канади будуть вносити до Еміграційного Уряду ті корабельні товариства, які одержали для емігранта перміт, або аплікейшен, або номінейшен афідавітом.

Закупно або завдаткування корабельних карт в корабельних товариствах може наступити у всіх вище наведених випадках щойно тоді, коли Еміграційний Уряд видасть посвідку на безплатний пашпорт. Інакше не вільно корабельним товариствам ані продавати корабельних карт, ані брати завдатків на корабельні карти.

Еміграційний Уряд повідомить кожного емігранта письмом про висилку посвідки до староства на безплатний пашпорт і цею посвідкою мусить виказатися емігрант при завдаткуванні, згідно закупні корабельної карти в корабельному товаристві.

В який спосіб треба вносити подання на безплатні пашпорти до Еміграційного Уряду для тих емігрантів — рільних робітників, служниць і рільничих родин, які мають виїхати на весну до Канади без афідавіту, це ще невідомо, бо про це не вдав ще Еміграційний Уряд ніякого розпорядку а то тому, що ще не покінчені переговори в цій справі між Еміграційним Урядом і канадськими залізничними компаніями в справі вербунку цієї категорії емігрантів. Корабельним товариствам не вільно від цієї категорії емігрантів лобирати завдатків на корабельні карти.

Незалежно однаже від того, хто буде мав право і в який спосіб, вербувати емігрантів без афідавіту до Канади на весну 1928 р., Товариство Опіки над Українськими Емігрантами робить старання у Еміграційного Уряду, щоби в першій мірі були заре-

На дворі повівав лагідний полуночний вітрець і легенько хвилював волоссям дівчат. Із землі виглядала зелена травичка, як гострі цвяхи. На осикових деревах гойдалися довгі біло-червоні базьки, але листя не було ще ніде видно.

Весна наставала поволі. З ліса випливали голosi птахів. Протяжні, високі. Низче і вище кружляли і скігліли величезні яструби, вилискували крилами в соняшнім свіtlі, то знов розпостерли свої крила, задержувалися нерухомо, неначе спиралися на повітрі.

Дівчата спинилися у зломі сухого ліса. Сухі пні сторчали, або лежали повалені то тут і там. Це були всякі загати, стінні й горби сухого дерева, пнів коріння, галуззя. Суха лісова трава стелилась по лежачих пнях а дикий горох і повій видралися на верхи звалищ і висіли засохлими клаптями.

Кілька разів здавалося дівчатам, що вони почули голос дзвінка своїх коров. Вони не боялися диму, що підносився даліше понад лісом, бо вони бачили його нераз. Одна за другою почали перепіратися через лісовий здім. Галуззя тріщало, але

строяні на виїзд до Канади без афідавіту ці емігранти, які на весну мин. року зложили завданки в ріжних корабельних товариствах, одержали позволення від Еміграційного Уряду на одержання пашпортів і які вибрали вже пашпорти зі староств. Пашпорти ті знаходяться або в руках емігрантів або лежать в переховуванні в Еміграційному Уряді. Списки цих емігрантів з 1927 р., які в цьому році не могли виїхати, з причини здержання еміграції до Канади, можуть легко предложить комісарі за лізничих канадських компаній Еміграційному Урядові. До цих емігрантів не повинні відноситися також вербункові приплиси нового еміграційного закону, бо зобовязання супроти цих емігрантів затягнули канадські за лізничі компанії і Еміграційний Уряд ще в тому часі, як не було теперішнього еміграційного закону.

Для зрозуміння постанов самого нового еміграційного закону супроти корабельних товариств і найновішого розпорядку Еміграційного Уряду значить треба, що ціллю нового еміграційного закону є обмежити роль корабельних товариств до чисто технічного інтересу продажі корабельних карт і перевезії емігрантів, а найновіший розпорядок Еміграційного Уряду має за завдання створити перевідові форми до наміченого законом ціли.

За поясненнями в справі подань на безоплатні пашпорти належить зголосуватися або до Еміграційного Уряду, або до Товариства Опіки над Українськими Емігрантами, яке може також вносити подання до Еміграційного Уряду о посвідки на безоплатні пашпорти. Остерігається при цьому, щоби емігранти не удавалися о виготовлення цих подань до покутних писарів і агентів.

Звинні дівчата вже були на другій галузі, або на третій, заки перша заломилася і впала долів.

Але з заходу настав пожар. Десь там занялося було сухе галузя, вітер повставав від гаряча і вогневі язики повзали щораз скорше лісом. Дівчата не стямiliся, що вони зближилися до вогню а вогонь сунувся лісом як дикий кіт. Дим затягнув ніздря дівчат і налітав до них чорнявими і сірими смугами.

„Біжи за мною Софійко“ — крикнула Катерина, старша сестра.

Клуби диму засягнули їх сильніше. Дівчата бігли вже в страху перед очевидною небезпекою. Але Софійка задихувалася, піднесла ліву руку і сказала храпливим голосом:

„Не піду дальше, не можу“.

Катерина завернула до неї, вхопила за руку і потягнала за собою, коли Софійка держалася правою якогось пенька.

Дими стеляться шумливим лісом, вітер несе тріскіт горіючих галузок. Вогнева струя десь там поступає що раз близче і близче. Нема часу, нема часу, треба спішитися.

Катерина старша від своєї сестри, сильно

Українці на Сибірі і Казахстані.

Українців на Сибірі і Далекому Сході (Зелений Клин) є коло міліона осіб на загальне число сибірського населення 10 міліонів. В Казахстані, це є на Кіrkізьких степах над північним берегом Каспійського моря, було після статистики з р. 1925 звиш 531 тисяч українців. Українці на Сибірі і в Казахстані займаються переважно рільництвом. На поселення на Сибір і в Кіrkізькі степи виїхали селяне з Великої України ще за царських часів. Селяне, особливо старі, що родилися на Україні, сильно тримаються своїх національних традицій і рідної мови і цікавляться життям на Україні. Мова по селях, як дома в родині, так в громадянських взаїмовідносинах українська і пісня українська, хоч там нема ані на лік жадного українського інтелігента. Молодь, яка учається по сибірських середніх школах, говорить між собою по українськи.

Царський уряд ставався всіми силами зденаціоналізувати українців на Сибірі і не позволяв там на плекання української культури. Щойно після революції українське громадянство заінтересувалося своїми поселеннями на Сибірі і в Кіrkізьких степах, а українські культурні установи шукають способів і засобів для культурної допомоги поселенням.

Допустити Європейців до Канади чи ні?

Від червня 1927 року, коли припинено іміграцію до Канади зі Східної і Полудневої Європи (між іншими українців), обмірковується на всі

збудовану, вміла орудувати сокирою, подавала скоро снопи, двигала міхи. Вона вхопила сестру на руки і почала нести вперед, не думаючи, як довго буде могла її двигати. Лишити сестру? Ні — ніколи. Вона спішиться і двигає свій тягар. Тонка, ніжна Софійка вхопила обома руками її шию, голову схилила на її плечі. Катерина іде, притискає Софійку до себе, щоби вменшити її тягар і скорше ступати.

Страх перед небезпекою додає їй сили. Але як довго буде могла так іти? Пристанула. Вогнєвий вал продирається десь там лісом і загорне її малу галузку. Живчик бе сильно, груди віддахають скоро. Що робити, щоби втекти?

Чути шум і тріскіт, чи то може вогонь? Серед гущі показалася кінська голова, одна, друга, третя. Це коні тікали перед вогнем.

Катерина кинулася з Софійкою до першої кінської голови, продерлася через галузя до неї і зловила за гриву. Пізнала, що це коні сусіда. Дрожачими руками висадила вона сестру на хребет коня. Скинула з шині хустинку, привязала до каптаря, що його кінь мав на голові, щоби були новодні, і висакочила сама на коня.

лади питання, чи допустити цю іміграцію, чи ні. Питанням цим займаються ріжні канадійські політичні партії, ріжні міністри і урядовці, преса, віча. Погляди під цим оглядом є поділені. Одні с проти еміграції, є це головно приклонники консервативної партії, інші є за допущенням цієї іміграції. І так недавно прем'єри-міністри девяťох канадійських провінцій зажадали від домініяльного канадійського уряду, щоби обмежив на зразок Зединених Держав Америки, небритійську іміграцію з Європи.

Канадійський домініяльний уряд, а передовсім міністр іміграції Роберт Форк ляєвірує між одною і другою групою. Дня 26. листопада ц. р. виголосив він, як доносить „Канадійський Фармер“, промову на зібранні Жіночого Ліберального Товариства, в якій сказав, що мале змішання бритійської крові з європейською вийде на користь Канаді. Він вказав на факт, що Європейці виконують такі тяжкі роботи в Канаді, яких бритійці не хочуть робити і яких канадійці не робилиби.

Міністр Форк заявив далі, що він не стається не допускати бритійців до Канади, бо бритійські інституції і ідеї мусять бути задержані в Канаді і коли б бритійці, які прийшли до Канади, були відповідного типу, вони надали би напрям життю краю. Але в Канаді є досить місця і для добрих європейців. При кінці заявив п. Форк: „Я буду тримати свій палець на живчику іміграції зі середугою і південною Європи і коли побачу, що вона є завелика, я запру її. Але покищо, я не маю наміру запирати іміграції з цих країв“.

Коні ступали наперед. Вони не могли бігти, бо лише кіт може скакати по зломах. А коли мінувся сухий злім у лісі, треба було продиратися через густі осинки. Але стадо ішло вперед.

За якийсь час опинилися дівчата коло озера. Коні знали озеро і ішли до него.

У воді станили коні, що вийшли поспішно з ліса. Простягнули шиї в діл, щоб напитися води.

„Катерино, чуєш дзвінок?, це наша ліса. А тепер чути дзвінок чорної такий глибокий голос. А тамтой дзвонить, якби хтось бив ножем по склянці“ — говорила Софійка. Вона прийшла до себе, ноги її не дрожали вже так сильно, як тоді, коли не могла зробити наперед ні кроку. Дивилася на сестру і розглядалася довкола.

„Вони там от на ліво при березі, стоять коло себе і другі корови там є“ — показувала рукою, усміхнена на лиці.

„Але тут не можемо стояти. Вогонь буде ішов берегом і дійде до нас“ — відповіла Катерина рішучим голосом.

Потягнула коня хустиною, ударила лівою долонею і завернула до кірсов. Галуз'кою, що й зір-

При цьому політика розміщування чужинецької іміграції має бути така, щоби чужинців поселяти так, щоби вони асимілювалися, бо не мудрим є творити виключно чужинецькі кольонії.

Канадійські еміграційні закони.

Канада так само як і Зединені Держави обмежила приплив іміграції в свої граници, але канадійські обмеження мають не зовсім таку саму ціль, і передовсім допускають чимало виїмок та дають іміграційним властям більше права випускати імігрантів поза загальним правилом. В Америці, як відомо, іміграційні власти зовсім звязані законом і по своїй волі виїмок робити не можуть.

Загальне правило в Канаді навіть гостріше, — воно зовсім заборонює іміграцію. По закону „від 15. лютого 1923 аж доки не буде інакше заряджено. віз в Канаду імігрантам усіх класів і занять заборонений“. Але зараз-же той сам закон постановляє, що головний іміграційний уряд в Оттаві може допустити в Канаду як імігантів такі класи людей:

1. справжніх хліборобів, котрі приїжджають в Канаду для того, щоби господарити на фармі і мають досить засобів, щоби почати фармерське хобяство в Канаді;
2. хліборобських робітників, які приїжджають в Канаду щоби працювати на фармі і мають менш більш запевнену роботу;
3. жінок, що приїжджають в Канаду найматися в домашні прислуги і мають теж приблизно забезпечену роботу;
4. жінку й дітей (до вісімнайзятого року життя)

вала по дорозі, махнула на коні, щоби ішли на схід берегом озера.

Стадо слухало приказу. Якби вогонь напер, можна було би зараз вступити у воду. Вода при березі не була глибока, але смерть у воді якось не така страшна, як у вогні.

„Добре, що ми нашли корови“ — казала від часу до часу Софійка. Забула свій переляк, що відобрал її силу в ногах, не боялася, бо довкола неї було повно коней і були її любі корови і вона сиділа на коні і держалася Катерини. А Катерина пакликувала на коні і корови, не боялася ні вогню, ні води і кермувала стадом, щоби його виратувати від смерті.

І мама дома буде тішитися, що корови найшлися.

І вони дві найшли згубу, не тато, ані не брати. Вони дві, Софійка і Катерина. І вони самі виратувалися від вогню.

А. Арабська.

Беордфордвіл, Саск, 15. липня 1927.

імігранта, який вже був по закону допущений, живе в Канаді і має можливість дати прожиток своїй сім'ї;

5. громадян Зединених Держав, які мають досить засобів для своєго удержання поки не найдуть собі заробітку;

6. британських, що родилися або натурализувались в Великій Британії, Ірландії, Нью Фаундленд, Новій Зеландії, Австралії або Південній Африці і приїжджають з тих країв або зі Зединених Держав Америки;

7. осіб, котрі переконали іміграційний уряд, що їх праця в Канаді потрібна;

8. батька або маму, неподруженої сина або дочку (у віці понад вісімнадцять літ) імігранта вже по закону допущеного в Канаду і там живучого, котрий переконав уряд, що хоче і зможе подбати про таких родичів.

Всі ті постанови відносяться лише до „імігрантів“, значить осіб, які приїжджають в Канаду з наміром щоби там поселитися. Як „не-імігрантів“ канадський закон рахує:

1. канадських громадян і особи, які вже поселилися в Канаді;

2. дипломатичних і консулярних урядовців та представників чужих урядів з їх родинами, службою, то-що;

3. старшин і вояків британської армії і флоту;

4. тих, хто тільки переїзджає через Канаду в дорозі до іншої країни;

5. студентів, що приїжджають в Канаду вчитися у вищих школах;

6. акторів, артистів, лекторів, священиків і релігійних проповідників, письменників, адвокатів, лікарів, університетських професорів, делегатів міжнародних трейд-юніорів та торговельних представників, які приїжджають в Канаду по своїй професії на тимчасовий побут.

Всі такі „не-імігранти“ можуть свободно приїзджати.

Що до імігрантів, то важний ще закон, який обовязує ще від 1914 року і забороняє вступ до Канади імігрантам, котрі не їдуть просто з краю, де родились або де є громадянами. Значить допускається лише імігрантів, котрі приїжджають просто зі свого краю і мають там куплений або з Канади наперед заплачений „тикет“ просто до Канади.

Друга важна постанова канадського іміграційного закону обовязуюча від 1923 року, що кожний імігрант повинен мати важний паспорт та ще, що кожний імігрант, який просто чи посередно приїзджає з Європи, повинен мати візи (довіл на віз до Канади) від канадського іміграційного урядовця в Європі.

Канадський закон — проти всіх як американський — не виключає так званих контрактових робітників, що вже згодилися десь на роботу в Канаді і зробили за неї умову. Навпаки, швидше допустяє того, на кого вже роботодавець „джаб“ чекає.

Кожний імігрант повинен мати в собою деякі гроші на перший прожиток. Суму цю визначають

від часу до часу ріжно канадські власти, залежно від особистих обставин емігранта, надії швидко знайти заробіток і т. п.

Цієї зими, від 1. жовтня почавши, можуть їхати до Канади родини канадських фармерів і всі ці рільники і служниці, для яких канадські фармери — все одно, свояки чи чужі — вистараються т. зв. номінацію з афідовітом, забезпечуючи емігрантам працю і прожиток в Канаді.

На весну 1928 р. має вийти з Польщі близько десять тисяч рільників і рільничих родин без ніяких афідовітів, яким канадські залізничні компанії Canadian Pacific Railway і Canadian National Railway забезпечують працю, зглядно на будуття фарм в Канаді. В справі цієї останньої категорії емігрантів до Канади ведуться ще переговори між польським Еміграційним Урядом і канадськими залізничними компаніями.

З Канади.

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА.

В Канаді находитися чимале число українського студентства, що вчиться у Високих Школах. Це число з кожним роком більшає. Найбільше цього студентства маємо у місті Вінніпегу, де по статистичним даним вчиться 160 українських студентів.

Однаке це студентство досі майже незорганізоване. Справді існують по деяких містах студентські кружки, але не всі студенти до них належать, крім цього ці кружки не мають ніяких звязків між собою і працюють кожний на власну руку.

Щойно в цьому році зроблено перший крок в напрямі створення справжньої студентської організації завдяки успішній ініціативі українських студентів у Вінніпегу. Організацію названо „Українська Студентська Організація“. Її осідком місто Вінніпег а відділи можуть находитися по всіх провінціональних містах, де тільки находяться Високі Школи.

Нова організація з місця приступила до праці. В першій мірі одержала дозвіл від редакції часопису „Український Фармер“ утворити на його сторінках „Студентський Відділ“, в якому будуть поміщувати звідомлення з діяльності організації, ріжні зарядження та статті на студентські теми. В склад редакційної колегії „Студентського Відділу“ вибрано студента Ваврикова як редактора місцевих справ, Колцуна як редактора замісцевих справ в Канаді і Європі та студентку Диму як кореспондентку англійських справ.

Українська Студентська Організація помістила крім цього заклик до всіх студентів українців в Канаді, взываючи їх вступати в члени та творити поодинокі відділи, що тісно зв'язуються з централею. Взыває також до самоосвітної праці в тій цілі, щоби українське студентство могло колись станути на чолі українського народу, замешкалого в Канаді.

Цей заклик не лишився без наслідків. Організація одержує вже чимало зголосень не тільки від поодиноких гуртків але й одиниць, які радо голосять своє приступлення та готовість співпраці. Само товариське життя в студентському гуртку в Вінніпегу розвивається тепер живіще. Відбуваються часті засідання, вечорі та виклади, в яких бере участь чимале число українських студентів. Це є найкращим доказом, як потрібно була організація студентства, котра має всі дані поважної і під кожним оглядом корисної для української еміграції установи.

УКРАЇНСЬКІ ФАРМИ В ОНТЕРІО.

В „Українському Голосі“, що виходить у Вінніпегу ось як описує свою фарму в Онтеріо наш земляк Петро Антонічук:

„Мені, як одному з перших українських фармерів в Західній Канаді, що тепер фармерую в південному Онтеріо, хочеться поділити моїм досвідом і думками з другими українськими фармерами.

В Канаді проживаю 30 літ, а з того 27 літ фармерував я в околиці Толстий в Манітобі. Одначе, хоч було в мене добре господарство і фарма одна з найліпших в Манітобі і поводилось мені у всьому добре, я завжди тужив за уміреним підсонням, за довгим літом, за зеленими садами, за легкими недовгими зимами. Я бажав собі дожити віку в такім краю, який як найбільше пригадував би мені Україну. З тих причин я їздив два рази до Зединених Держав.

Року 1921 фармері з нашої околиці вислали були мене, як свого делегата, до Америки, щоби там знайти для них і для себе врожайні землі для переселення у край тепліший, веселий. І годі!... Мої труди і людські та мої кошта пішли на марне, хоч я обіхав Каліфорнію та мало що не всі західні стейти. Там було за гарячо, там за сухо, там каменисто, там земля нездала а там нечувано дорогі землі, або заселені такими людьми, побіч кортих страшно було би жити. Одначе не дармо люде зложили пословицю: „Хто шукає той знайде“. Таке й мое. На Сході від давна жив мій добрий приятель з молодих літ. От я й переписався з ним тай від него вперед довідався про фармерські обставини та про клімат в Південнім Онтеріо. Я, як українець, не відразу повірив своєму приятелеві, коли він написав мені, щоб я відразу приїздив на Схід з цілою своєю родиною, а вибрався вперед сам на „розвідини“ в місяці червні минулого весни. Тут у двох ми обіхали автом на сто миль кругом Торонта у всіх напрямках; всего проїхали ми звиш 800 миль дороги і так мав я нагоду докладно пізнати землі, дороги, способи фармерування, господарства, молочарства, пчільництва, куроводства і т. п. Довідався також, як фармері тут збувають всі свої продукти та по яких цінах на ринках Онтеріо й Америки.

Тут є заможні господарства, легко горбовані фарми, ріки й потоки, овочеві сади та виногради,

ліски, пасовиска при цементованих та муркованих шляхах. Мені це все так припало до вподоби, що я чимкорше вернувся до дому, продав фарму й рухомість, поїхав з родиною до Торонта і при помочі моого приятеля знайшов і купив собі чудову фарму між Гемілтоном а Наягара Фолс коло міста Донвіл, недалеко Лейк Ірі. Маю 56 акрів першої кляси землі, на котрій нема ні одного каменя, при мурованім шляху, дві милі до стації а сім миль до міста Донвіл, де є 7 фабрик, банки, школи, церкви, склери, театри і все, чого культурна людина потребує. На фармі красні будинки: дім на десять кімнат; стодола, під стодолою стайні на кільканайцять штук худоби, возівня, стайні на безроги, кури і т. п. Коло хати овочевий сад з овочами всілякого гатунку і кілька акрів грубезного букового та берестового густого ліса, що пригожий на добірний матеріал. Ціле це господарство коштує мене не сповна 5000 дол.

Роздивившися по всіх усюдах цеї околиці, я довідався, що кругом мене можна купити це кільканайцять фармів від трьох до п'ять тисяч доларів. Фарми ці мають на продаж німецькі та англійські старці, котрі повинували своїх синів на купців та професійників і на старості літ лишились на фармах самі газдувати. Вони, кождий, хотів би збутися фарми за ціну тільки самих будинків, що на їх фармах, а самі хотіли доживати віку при дітях та внуках. В такого старця і я купив свою фарму. Землі тут родять все те, що на Поділлі в Галичині а крім того виногради, майже кожна хата увінчана добірним садком і звичайно деревнimi алелями від шляху аж до обійття. Збут на збіжжа, ярину, набіл, овочі і всяку худобу та дріб всюди добрий. Всюди міста й містечка з фабриками. Недалеко мене є українська кольонія, яких 25 фармерів“.

Ріжні ВІСТИ.

З останньої хвилини. Еміграційний Уряд видав розпорядження, що першenство в виїзді до Канади без афідавіту на весну 1928 р. будуть мати ці рільні робітники і рільничі родини, які в 1927 р. не могли виїхати до Канади з причини спинення еміграції канадійським урядом.

Проф. Іван Боберський в Європі. З початком грудня ц. р. приїхав з Канади до Європи проф. Боберський в цілі організації української еміграції до Канади. Проф. Боберський має звідіти Чехо-Словаччину, Юго-Славію та Румунію і як делегат нашого братнього Товариства Опіки над Українськими Емігрантами ім. св. Рафаїла в Вінніпегу, має приїхати також на короткий час до Львова, щоби обмірювати з нашим Товариством цілий ряд справ дотикаючих української еміграції з Польщі до Канади.

Відділ П. Е. Т. На днях заснувався у Львові відділ Польського Еміграційного Товариства. Головою товариства вибраний проф. Ромер.

Ціни корабельних карт. Корабельна карта III. кляси з місяця закупу до портів в Бразилії і Аргентині коштує залежно від корабля 107 доларів, або 112 доларів, або 116 доларів. Діти від 1—5 років платять четвертину, а діти від 5—10 років половину корабельної карти. Корабельна карта III. кляси з місяця закупу до портів Канади і Зединених Держав Америки коштує 132 1/2 доларів, діти від 1—10 років платять половину, а діти до 12 місяців 5 1/2 долара. Подорож з місяця продажі корабельної карти до Вінніпегу в Канаді коштує 157 1/2 доларів. Після нового польського еміграційного закону мають безоплатно перевозити корабельні товариства багаж емігрантів з місяця закупу корабельної карти до місця призначення. За корабельні карти можна платити доларами, або польськими золотими по деяньому біржевому курсі.

Переселення з Закарпатської України. За другу чверть 1927 р. (місяці квітень, травень і червень) виїхало з Закарпатської України 585 переселенців.

Еміграція до Франції в грудні. На місяць грудень зголосили французы роботодавці в Державних Урядах Посередництва Праці вільних

місць на 435 осіб, а на це 120 робітників до копальнь залізої руди, 15 рільних робітників, 190 служниць і 80 робітниць до ткацьких фабрик. З цього загального запотребування призначено для Уряду Посередництва Праці в Перемишлі 15 невикваліфікованих гірників і 40 служниць, а для Уряду в Тернополі 20 невикваліфікованих ткацьких робітниць. Речинці до виїзду цих робітників були визначені на 5. і 20. грудня.

До Перу. В перших днях січня 1928 р. виїжджає з Варшави делегація, зłożена з 5 осіб до Перу в цілі розслідування теренів під майбутній польський колонізаційний терен. Делегати мають їхати в гору рікою Амазонкою, а опісля допливом Амазонки Укаялі в перувайські праліси провінції Монтана. Ціла виправа, яка має тривати близько пів року, належить до ряду найромантичніших мандрівок шляхами і околицями, які рідко коли оглядали люде білої раси.

З біржі. Дня 10. грудня 1927 р. плачено на біржі за 1 американський долар 8·88 до 8·90 зл.

Від Адміністрації. До цього числа долучуємо почтові складанки. Просимо передплату на 1928 рік.

Інформаційне Бюро Товариство Опіки над Українськими Емігрантами ЛЬВІВ, вул. Городецька 95. I. поверх

дає бесплатно вірні інформації у всіх еміграційних справах до європейських і заморських країв. — Бюро отворене від години 9-ої до 1-ої рано і від 3-ої до 6-ої години пополудні. — На писемну відповідь проситься додуточні почтовий значок за 25 сотиків.

Кождий український емігрант, який іде до Канади або до Зединених Держав Америки повинен научитися по англійськи! По англійськи можна легко научитися самоукам з книжечки

„Учіться по англійськи“,
українсько-англійські розмови для емігрантів.

Книжечка коштує 2 зол. в брошурі, 2·50 зол. в полотняній оправі без поштової пересилки. Книжечку „Учіться по англійськи“ купувати можна в ТОВАРИСТВІ ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ЕМІГРАНТАМИ Львів, вулиця Городецька число 95, I. поверх. — На провінцію висилає Товариство цю книжечку за посліплатою або за попереднім надісланням грошей. Кошта пересилки покриває замовляючий.

ЗМІСТ: Еміграція до Німеччини; Еміграція в ХХ. столітті; В справі виконування еміграційного закону; Українці на Сибірі і Казахстані; Допустити Європейців до Канади чи ні?; Канадійські еміграційні закони; З Канади: 1. Організація українського студенства; 2. Українські фарми в Онтаріо; Ріжні вісти; А. Арабська: Лісовий вогонь; Оголошення.